RADU BOUREANU

SCRIERI 1

RADU BOUREANU

SCRIERI

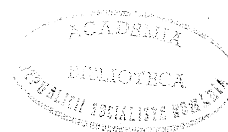
1

Bucureşti — 1972

RADU BOUREANU

POEZII

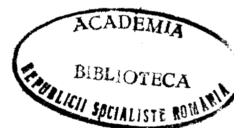
ZBOR ALB

EDITURA MINERVA

Coperta: *Constantin Guluță*

CONFESIUNE

Aceste pagini de confesiuni literare să nu le confund cu un confesional în care să-mi deșert șoptit păcatele, nici cu un amvon din care să-mi dilat peste capete predicile, nici cu o estradă, cu un pupitru de la care să-mi desfășor nuanțele festonate cu grijă, a calităților, a meritelor, a valorii posibile. Peste destinul meu citadin întindeau degete de clorofilă oțetarii. Pe atunci nu știam că sînt o esență exotică. Se pare că este un arbore sudic, oriental.

Oțetarii mei, sub care am deschis ochii, la 193 strada Romană, erau niște copaci fabuloși. Așa îi vedeam. Mireasmă amăruie. Frunzele, capete de suliți. Scoarța, de nuanța epidermei elefantului. Ai mei erau la dimensiile picioarelor pachidermului. Erau patru, aproape la distanțe determinînd poziția patrupedului imens. Corpul, dizolvat în bogăția de frunze care ar fi putut închipui zeci de mii de capete de suliți înfipte în abstracțiunea zoologică.

Alături de 193, unde mă trezeam în zori și evadam din realitate noaptea, era Africa. Un loc îngrădit, năpădit de o vegetație luxuriantă. Brusturi, scaieți, tufe de urzici mari de nepătruns decît plasa de sîrmă ghimpată de pe pămîntul nimănui dintre tranșee. Aerul era țesut de săgetarea înaripatelor mărunte care se mișcau cu freamăt scurt de aripi ca într-o volieră. Sticleți colorați patriotard, cintezi, vrăbii și o ninsoare de fluturi. În Africa ne refugiam sărind gardul cînd ne feream de temele grele pentru a doua zi, cînd o abatere de la preceptele pedagogice părintești reclama ceasuri de exil în jungla citadină, coaptă de soare, sufocantă dar tiranic captivantă.

Seara se aprindeau felinarele cu gaz aerian. Un lampagiu, ca în filmele de epocă, vezi, poate în René Claire, memorie, dacă nu faci un pas greşit.

Într-una din serile unui august torid, sub un felinar de gaz aerian, cînd s-a depărtat fantoma lampagiului de seară, sîngera la cap, culcat pe caldarîm, Ioşca alunarul. Coşul cu alune era răsturnat pe trotuar. Umplea cercul palid de lumină căzută în jurul stîlpului. Alunele erau oare căzute din măruntele cratere de pe obrazul alunarului Ioşca ? — mă întrebam la acea vîrstă, cînd nu aveam nici dreptul, nici datele obiective să mă consider încă suprarealist.

Ştiu că peste drum, locuia într-o casă ce mi se părea frumoasă, Popa Iapă. Era un prelat cu un cin mare bisericesc, care iubea caii. Îi iubea într-atît că, nebucurîndu-se de prerogative cezarice precum Caligula, neputînd ca fiul lui Germanicus să-şi asocieze calul la treburile sacre, l-a ascuns totuşi, zice-se, în altar. Al cui, de unde luase calul ? În aceeaşi perioadă furasem şi eu un cal. Îl struneam şi îl călăream pe atunci, încă destul de stîngaci. Cineva îmi sugerase să-i pun un nume ciudat : Pegas. (Încă nu a fost trecut, imaginaţi-vă, la reformă. Se întîmplă asta şi cu unii bieţi cai de regiment).

Tot la 193, au venit în timpul cînd mă exilam în Africa doi *visiteurs du soir,* erau doi bărbaţi tineri care locuiau într-o odăiţă în fundul curţii. Mă atrăgea acolo un miros de prăjitură. O mireasmă de cuptor, de unt încins. I-am văzut cum frigeau felii de pîine date prin lapte zaharat în tigaia cu unt încins. Era bună prăjitura. Vorbeau prietenos cei doi locatari din fundul curţii. M-au luat cu ei într-o vizită. Mi-au spus să stau la poartă şi să-i vestesc dacă vine cineva. Spuneau că alte persoane nu mai au loc şi nu sînt invitaţi la acea sindrofie. Într-o zi, au sosit alţi oameni şi i-au dus şi ei într-o vizită. Aşa spuneau, ţinînd mîinile la spate ca nişte rentieri în plimbare. Nu i-am mai văzut.

Peste drum tot de 193, într-o curte cu case mici, parcă desenate de Tonitza — în faţă era dugheana cu mărunţişuri a lui Simpat Altîn — scurtă vreme a locuit şi a pictat N. N. Tonitza. El nu-şi mai poate aminti de copilul ce privea meduzat peste umărul lui minunea de pe şevalet. Nimeni nu cred că l-a observat pe copil cum senzaţiile de culoare şi magia penelului îi luminează ochii şi-i deschid, subteran, o lume proprie colorată, o înclinare pentru încă un destin şi o căutare.

Apoi, au mai înflorit tufele de liliac de cîteva ori în curtea cu oţetari. Aceştia s-au scuturat de suliţele subţiri încă de cîteva ori şi a venit vremea să merg într-un „liceu-cimitir al tinereţii mele". Doi ani am dat examene la Bazargic, fiindcă locuiam pe atunci la Cernavodă. Nu voi picta perioada aceea. Să mai vorbesc de turcii şi tătarii care mînau prin praful de catifea măgăruşi, asini cenuşii ? Fiindcă acolo, în oraşul care se desenează printre dantelele podului lui Saligny nu mai sînt nici turci, nici tătari, nici asini cenuşii, nu mai este nici...

Clişeele, imaginile senzaţiilor de atunci parte s-au pulverizat, s-au amestecat cu praful dobrogean, parte le-am presat în nuvela *Ustüné sau Colina goală,* care-mi rămîne în afecţiune paternă, chiar dacă poate fi clasificată neglijent în ştiu eu ce treaptă valorică, în ce curent şi aşa mai departe. Dar să las ce-a fost, fiindcă cei de azi, care n-au văzut Cernavoda de ieri, nu vor înţelege nimic. De fapt, e un amănunt. Este un oraş al tinereţii mele... Nu, acolo „nu este mormîntul nimănui". Nu sensibilitatea mea, ci memoria geografică a fost „traumatizată".

Ştiu sau îmi amintesc că acolo, între copiii de negustori, de mărunţi pălmaşi, se făcea şi sport. Două echipe : „Axiopolis" şi „Mercur" — adversităţi sportive. Uniunea am realizat-o iscînd o mişcare artistică. Am făcut teatru de amatori *avant la lettre,* apoi Gemizam (George Mihail Zamfirescu) m-a împins spre teatru. Scurtă întîlnire cu Thalia. O dramă fizică, o boală, mi-a răpit un vis ce urma să se traducă în viaţă ; s-a ales mai tîrziu un roman : *Enigmaticul Baical.* L-aş boteza acum *Călătorii pierdute.* Apoi, întoarcere la scenă. Faţă în faţă cu Nicolae Bălţăţeanu ; Don Carlos, scena marchizului de Pozza şi Filip al II-lea al Spaniei catolice. Dar... trec peste acest trecut. Războiul de reîntregire, după un segment de haos în istoria modernă a patriei. Oamenii coloraţi ai haosului şi incolorii tot atît de dăunători pămîntului, omului de pe aici ; frînă progresului, culturii, umanizării omului.

Superbi şi terifianţi, anii care urmează depăşirii stării embrionare. Cel puţin pentru mine au fost astfel, imaginîndu-i acum. Fiindcă a-i reconstitui înseamnă a-i imagina. Epocile revolute, chemate în memorie, vin parcă mereu cu ceva inedit. Cunoşti fragmentele trăite, uneori filmul „serial", ca

să folosesc o noţiune la modă, dar o peliculă imaterială, cu tăieturi, cu hiatusuri de memorie; ţi se pare că-ţi este oarecum familiară, dar totul apare ca amintirea unei cărţi citite demult. Chiar şi înfrîngerile, durerile cu acel halo, acea brumă a abţibildurilor din copilărie.

Ieşirea din brume, timpul în care începe definirea intenţiilor încă nelămurite este un segment miraculos şi dramatic. Gîndindu-l acum, îmi amintesc de pasajul de o mare tensiune cînd eroina din *Sarn*, de Mary Webb, urmăreşte chinurile vecine cu moartea ale ieşirii din crisalidă a „domnişoarelor", acele insecte ortoptere, pseudonevroptere, libelule de baltă. Sarn vede în această chinuitoare devenire, în această naştere vecină cu moartea, propria ei naştere, propria descoperire a fiinţei care va fi.

Cam astfel erau şi senzaţiile mele, atunci, la începuturi, cum cred că în general se petrece cu fiinţele larvare care iau act, devin conştiente de trăirea şi definirea lor spiritual-umană.

Mă năşteam în literatură sau în ceva confin cu acest spaţiu, cu sau prin chinurile pseudonevropterelor. Respiram în spaţii spirituale încălcate, sugeam sevele unor flori deschise, impuse luminii şi conştiinţei generale, aveam impresia că nu se observă şi nici eu nu materializam împrumutul. De fapt, procesul este continuu şi de largă arie. Toţi primesc, iau, uneori se petrece un simplu decalc, pînă ce pot să dea, să arunce cămaşa cumplită a libelulelor şi să pornească în zbor propriu.

Sînt destine literare cu irumpere timpurie, intempestivă s-ar putea spune; acele apariţii meteoric literare, care uneori străbat o traiectorie relativ dimensionată şi dispar. Unele luminează intens, lăsînd o dîră puternică în conştiinţa umanităţii.

Eu am fost din categoria celor care, descoperindu-se, întreprind o progresivă urcare a treptelor, respirînd metodic, ajunşi la acea lărgire a plămînilor care îţi asigură o neobosită şi consecventă urmărire a marcajelor idealului. Focul meu n-a urcat vîlvătaie spontană. Poţi porni de la focarul punct al licuriciului, dar raza ta vizuală are în vedere în permanenţă Steaua Polară. Chiar şi steaua călăuzitoare a navigatorilor în dimensiile spaţiului cosmic şi dimensionate vederii noastre pare că este un reflex al luciolei-lampire.

★

De ce nu mai am — dar să nu mai raportez totul la acest prezent tîrziu — de ce n-am mai avut aceleaşi senzaţii la vederea gîndurilor mele imprimate, cum le-am avut la debut, şi încă un timp după ieşirea din cămaşa libelulei?

Ar fi oare firesc să se aprindă flacăra emoţiei cu fiecare rînd imprimat?

Oare nu este fiecare contact cu publicul, prin intermediul slovei tipărite, un debut, un alt debut, o nouă confruntare cu tine însuţi şi cu alte conştiinţe şi gusturi?

Îmi amintesc de o foarte îndepărtată dimineaţă de iarnă bucureşteană. Cunoscusem de curînd aerul, mirosul cafenelei şi primele emoţii de care pomeneam mai sus. Eram un foarte tînăr aspirant la glorie, într-o bătrînă cafenea-cofetărie de pe Calea Victoriei, „Rigler".

Pe masă, în faţa mea, un filtru, aşa cum se servea atunci, într-un fel de ceainic alb de porţelan cu o parte pîntecoasă jos şi un turn cu baza perforată ca o strecurătoare din care picura băutura neagră şi aromată, cafeaua-filtru aburînd parfumul exotic, şi pe o farfurioară un carac, o prăjitură dispărută de mult.

Se mai afla pe masă o revistă deschisă demult la aceiaşi pagină. Era revista ieşeană *Lumea*.

„Ce faci, dragă? Te observ de o jumătate de oră. Te autoadmiri!" ar fi putut să exclame un amic întîmplător în cafenea, observîndu-mă cum privesc.

Gust din ceaşca cu filtru, privesc din nou pagina neîntoarsă a revistei, gust din fărîma de carac luată distrat pe vîrful linguriţei, iarăşi privind imobila deschidere a unei părţi a *Lumei*.

Pe pagină era un poem. Titlul: *Cherhanaua de altă dată, cherhanaua de acum*, semnătura mea. Sub titlu, dedicaţie: „Lui Mihail Sadoveanu". Aveam şi atunci acea admiraţie fetişistă a tiparului. Mirosul cernelii şi al hîrtiei era savuros şi se întrecea cu mireasma cafelii, cu plăcuta senzaţie şi încîntare a gustului încercate de papilele gustative.

Nu era prima bucată tipărită. Publicasem prin cîteva reviste, şi un număr de poezii în *Adevărul literar*, dar cu acest poem se reeditau acele

senzații pe care le avusesem la întîia slovă a mea, apărută ca un miracol, ca un lucru egal cu o magică împlinire.

Poemul, ca structură, ca modalitate poetică, era pillatian. Nu l-am mai înserat în nici o culegere mai tîrziu. Dar atunci își avea sunetul care-mi aparținea. Era sincera exaltare a unui simbol, a unei atmosfere pe care de drept o așezam sub paternitatea spirituală sadoveniană, de la *Împărăția apelor,* oglinzile sensibile ale Deltei Dunării. Cunoscusem acea lume și cîntarea ei mi-a făcut prematur un loc într-o istorie a literaturii lui E. Lovinescu, decretat ca „poet al bălților", ca un „finis coronat opus", cu o încheiere grăbită de mic destin literar. Nu avea importanță. E. Lovinescu avea importanță, dar acel semn gratuit din partea prestigiosului critic nu m-a oprit, nici impulsionat. Curios, Mihail Dragomirescu a exclamat la lectura poemului din *Lumea,* la care priveam meduzat în cafeneaua „Rigler", lectură făcută la cenaclul său de la Universitate :

— Ei, Radule, cu poezia asta ești lîngă...

Și nu mai spun numele clasicului lîngă care mă așeza.

L-am iertat și pe acest critic grăbit, dar priveam cu sentimentul prospețimii poemul apărut, într-o zi de iarnă bucureșteană, într-o veche cafenea, lîngă serviciul și prăjitura azi dispărute, așa cum dispărută e acuitatea senzației pe care o aveam atunci față de propriile-mi producte literare imprimate în paginile revistelor tinereții noastre.

Se spune că debutul este o permanență, de fapt fiecare vers își are debutul său, fiecare poem înseamnă o confruntare, un examen, chiar dacă poetul a căpătat un timbru propriu, un profil distinct în concertul unei lirici naționale. „Răspîntii" ? În fiecare clipă ne aflăm în fața unui fenomen sinonim răspîntiei. Cea mai perfectă busolă senzorială umană poate oscila, pe o secundă, în fața întretăierilor de căi. Există și fermitate, dar există și destin. Se spune că destinul și-l crează omul cu voința, dar intră în ecuație și concursul împrejurărilor, al compasului vieții. Bineînțeles, cele de mai sus înțelese pe datele și direcția destinului literar.

Franțuzul folosește expresia : *Brûler les etâpes,* spre a exprima acțiunea de salt peste timp, trecerea de la o stare la una mai înaintată. Acest salt peste îl fac uneori temperamentele atristice, grăbite cu ritm de mărturie, maturizate spontan, împinse de rațiuni biologice, sau de un anume presentiment abscons, al materiei. Uneori sursa de aci, la un moment dat și

omul rămîne cu, sau lasă posterității cît i-a fost repartizat de natură. Nu este nevoie să chemăm în ajutor istoria literaturii universale, spre a limpezi acest proces.

Sînt dintre cei care iubesc efortul și sînt adepți ai înălțimilor cucerite. Ajuns mai sus, cu eforturi, oboseala este compensată de dimensionalitatea vastă, adîncă, a peisajului oniric.

Despre succesele mele ar fi mai agreabil să vorbească alții, mai ales cei care au trecut pe lîngă ele (ele ca noțiuni împlinite de realizări, la gradul și valențele reale) și le-au privit într-o dungă, sau lăsînd să pară obiectivi s-au obiectivat în atare grad, încît n-au mai obiectivat ocupații critice, ci senzații critice. Din păcate, o parte a criticii noastre nu crede, nu ocolește existente realități obiective, nu s-a simțit și nu se simte absența ei, prezența parti-pris-ului. Ei nu se aliniază obiectivității. Aș putea să spun cuvinte mult mai dure, mai bine zis puncte de vedere, judecăți care ar infirma dreptul sentințelor aleatorii ale unor entități critice dubitative.

Regretăm că unele persoane întronate și încoronate cu gest napoleonian, cu toată autoînvestirea drept corifei ai judecăților definitive, grave și implacabile, nu înțeleg cît de falsă este postura lor, cît de șubred terenul și podiumul de pe care oficiază, și pe care nu un val aherontic va să aștepte să-l spulbere, ci un val nevăzut, valul timpului, sau un val de reacție al bunului simț. Deziluzii? Nu se produc decît în dragoste sau prietenie. În ce privește viața literară, în artă, în aceste — subliniez — actuale relații și combinații ale vieții literare și artistice, noțiunea, termenul „deziluzii" este impropriu, neconform, neasociabil stării de fapte, țesutului etic al fenomenului. Trebuie să fii naiv să nu distingi culorile și firele din care este țesut acest zaimf, care acoperă sensurile, mișcările pentru amabila orbire a naivilor.

Cum am spus și în „unul din argumentele" ce însoțeau *Caietele Vieții Românești,* pe care l-am adăugit acestei reviste, pe care am trecut-o printr-o nouă formulă de prezentare și conținut, Poezia este un limbaj absolut. Este cronica uriașă a sensibilității umane. Poezia este cadența timpului, a destinului, a destinelor, a ireversibilului. Este marele eșichier imaterial pe care se mișcă, se joacă valorile timpului ; mîini nevăzute mută pionii cuvintelor fatidice sau revelatoare.

Poezia este acţiune vitală, are un sens vital, în genere, chiar cînd accentul cade pe dramatic, pe desesperare.

Poezia, mai ales, pentru poeţi, pentru cei ce o încheagă din vag şi absolut, este un mod de vehiculare.

Dar să fim bine înţeleşi şi să nu fiu răstălmăcit. Să vehiculeze în acest faeton de aur, noţiunile însăşi ale poeziei. Nu noţiuni suprapuse, gesturi care mimează tainicele falduri ale ritmului poetic, care n-au sufletul dansului, unde nu este o certitudine a jocului, esenţa pură a jocului poetic, inteligenţa asociată graţiei spontane, unde se produce o alterare a spiritului poeziei, făcută cu voinţă, fără mesaj, reeditînd palinodic, mimetic ceea ce de mult este ecou.

Cînd nu este autenticitate, cînd nu este, lîngă voinţă şi inteligenţă, desemnare, tainică, pentru a nu spune „divină", proiectul se desparte de actul creaţiei şi actul de rezultat. Şi, să fim drepţi, dacă n-am trîmbiţa cu emfază şi mărinimie de grup, multe valori s-ar ţine linia de marcare rea'ă. Va veni cineva sau vor veni mai mulţi, şi mai ales va veni momentul cînd confuzia va fi împrăştiată ca o ceaţă de obiectivi şi obiectivitate, aşezînd aluaturile în formele care să îngăduie creşterile şi delimitările.

Trecerea mea la proză nu a fost un abandon al poeziei, după cum s-a verificat în timp.

Nu este vorba nici de un abandon al poeziei, nici de o trecere la proză. Este vorba de interferenţă, de două mişcări de sensibilitate care, dacă sînt de aceeaşi frecvenţă, nu se înscriu în mod egal pe linia permanenţei. Producţia poetică, să-i spunem astfel, pentru a nu atinge limitele lui *obsequiosus* pentru a despăuna de gravitatea ridicolului, sensul intim şi candid al acestor *res majorem* — producţia mea poetică — zic, a constituit o constanţă, chiar marcînd, răgazuri, aparent neproductive, pe cînd proza a suferit amînări. Aceste amînări au fost ordonate de cauze atît exterioare cît şi interioare.

Poezia, cum am mai spus, o concep ca o cronică uriaşă a sensibilităţii umane. Circumscrisă eului meu, devine cronica intimă a propriei mele sensibilităţi, a atitudinii şi sismelor lirice, sufleteşti, breviarul meu zilnic, în care mă citesc exprimîndu-mă, totodată.

Există o continuitate în fluenţa invizibilă nemărturisită, haşurată de hiatusuri aparente.

Proza însă implică construcţie, rezolvare arhitecturală a ideii, echilibru al elementelor componente, chiar într-un gen de proză care contestă virtuţile prozei realiste, a romanului clasic, cum se întîmplă cu exponenţii şi disciplinele moderne, de ultimă oră. Spun „discipline", pentru că şi în negare este un gest deliberat, şi în indisciplină, în abatere de la regulă, de la prestabilit, există o disciplină, prin voinţa de a nega, de a combate, de a schimba ceva preexistent.

Cînd scrii o carte de proză, un roman, sau nuvele, eşti solicitat de o variată gamă de probleme, de luări de poziţie faţă de anumite fenomene de viaţă, de viaţa interioară, pe care trebuie să le acorzi cu şi să le rezolvi nu numai prin datele temperamentului tău, ci cu acea obiectivare necesară, care să răspundă sau adevărului vieţii şi stării de fapt, sau universului şi eticei tale, chiar dacă este în opoziţie cu etica propriu-zisă sau prestabilită.

Nu am scris cărţile de proză pe care aş fi putut să le scriu, pe care mi-am propus chiar să le scriu, poate, fiindcă nu am ajuns la acel punct, la acel moment crucial, declanşator al pornirii, organizării definitive a materialului, la acel echilibru al gestaţiei, de unde începe pornirea lucrului. Asta, pentru că, probabil, ori eu nu eram în acord cu stări de fapt, ori stările de fapt mă respingeau, ceea ce e aproape acelaşi lucru.

Cred că am depăşit acest stadiu şi regăsind timpul pierdut voi relua de unde am lăsat nu intenţiile, ci materialul, atît în linia prozei, cît şi a teatrului.

Ştiu că această ameninţare poate fi luată ca un act gratuit, şi că poate nu suscită interesul unor persoane, dar o fac în sentimentul unei confesiuni intime, necesare.

Un istoric, un critic mai puţin grăbit, ar avea datoria, atît de onoare cît şi etică, ştiinţifică, să înalţe acel panou de proporţii în care să consemneze riguros, cu dublă preocupare a veridicităţii şi justeţei judecăţilor critice, cu, în acelaşi timp, acea capacitate de absorbţie, de retrăire a valorii sensibile, citînd din materia literară valabilă a epocei antebelice, epoca de început, de elan a generaţiei noastre.

Condiţii inegale se oferă în istorie, în timpul material, în orice epocă literaturii şi literatorilor. Uneori şi le creează înşişi producătorii de literatură, alteori le distribuie datele sociale, istorice, economice. În orice caz, destinul scriitorului îl formează configuraţia sa, structura şi forţa autenti-

citații sale, care nu pot fi alterate, desfășurate și fals direcționate în timp de nici o condiție inegală, improprie. Pot apare fisuri trecătoare, care apoi sînt înlăturate prin densitatea și calitatea materiei, a tonului general al cîntecului sau viziunii artistice a așezării arhitecturale a operei în timp și spațiu sensibil.

Nici perspectivele morale, nici cele materiale nu se întreceau în arborarea unor flamuri prea promițătoare. Să ne gîndim la posibilitatea de a publica volume de poezie. Să ne gîndim la tirajele debile cînd edituri particulare sau chiar cele una sau două de stat se încumetau să publice poezie și mai ales poezie tînără. Nu mai vorbim de drepturi materiale asupra volumelor publicate.

Dar pe lîngă toate acestea, mai avem și obligații. Aceste obligații, sensurile lor pare că au dezertat din sfera conștiinței artistice, a literatorilor și oamenilor de artă.

Vorbind despre perspectiva unei morți, a unui deces al artei, Hegel ne amintește că cea mai înaltă țintă a artei este aceea care îi este comună religiei și filozofiei. Pentru noi cei de azi ne este organic firească acea religie a unei vieți bazată pe adevăr și lumină a existenții. În acest punct, nota și filozofia sensurilor, rațiunii de a fi, de a duce mai departe viața, își află punctul de contact, de cunună.

Dar această lume supra-sensibilă așa cum o tălmăcește, cum o reprezintă o parte a literaturii și artei noi, răspunde ea deziderateIor adînc etice, intens umane, sociale mai sus pomenite ?

Pe de-o parte asistăm la un proces de desumanizare a artei, prin reprezentările cele mai scoborîte sub limita accepțiilor estetice, creată de o psiho-patologie, de viziune sumbră dezagregantă, lichidatoare a purității umane, a oricăror urme de ideal și armonie în literatură, dar mai ales în plastică. „Aparența creată de spirit este un miracol de idealitate, un fel de a face haz, de ironie pe seama lumii exterioare" — spune tot Hegel — dar acest miracol de idealitate, în sensul hegelian, nu poate însuma coșmaricele, degradantele, disolvantele apariții, chemate cu scrîșnete apocaliptice din spaimele lui Goya. Cu riscul de a aglomera citate, nu mă pot opri — ca să nu emit eu formule asupra sensurilor vieții și artei — de a cita iarăși pe Hegel, care profera lapidar și fără replică: „Arta este viața glorioasă a naturii".

Am pledat și pledăm pentru modernitatea artei. Etapele trebuiesc depășite. Dar cum ? Nici prin desfigurarea naturii umane, nici a frumuseții naturii. Nici prin șarlatania imposturii literare, artistice, prin acei mimi penibili, care fac gesturi în oglindă după mișcarea maimuțelor, care vor să evoce chipurile omenești. Și nici grosolănia nu trebuie instaurată în procesul creației și al ambianței vieții literare. Grosolănia și grosolanii rănesc sensibilitatea, dar sfîrșesc expirînd, murind în ridicol : în final de act. Diletantismul nu cuprinde în sfera lui numai pe *sancta simplicitas,* pe nedibaci, pe cei nelămuriți asupra actului artistic și legilor lui, ci chiar pe dexteri, pe cei ce suplinesc harul și transfigurarea cu adaosul aliaților imperios necesari, cunoașterea, cultura, prin mimetismul poetic, prin funcția de oglindă. Deci aceasta — nu după concepția aristotelică — mimarea realității posibile, realitatea esențială, trecute prin sitele proprii ale conștiinței sensibilității și imaginației, ci mimînd universul de gîndire și simțire conceput, văzut și simțit de altă inteligență sensibilă. Aici nu este vorba, iarăși, de reproducerea mecanică a realității exterioare, în sensul platonician, a concepției despre artă, ci a reproducerii mecanice, a unor modele care obsedează memoria, fără a face măcar efortul de a retopi, de a adăugi o măsură din acele nuanțe ale personalității noastre, dacă ele există.

Un atent și cunoscător adînc al fenomenului, liric și universal, poate ușor depista, comparînd realizările liricei unei epoci și a unor curente cu reeditarea lor în altă cultură, în altă limbă, la altă epocă, dovedind reluarea unor procedee artistice și modele ce nu se lasă și nu pot fi depășite. Primele sînt daturi care încheie un ciclu și un curent devenit istorie literară ; următoarele, decalcurile sînt încercări fără istorie.

Rolul criticii, înaintea justiției imanente a timpului, este să definească și să sublinieze autenticul, timbrul valoric al poeziei, dacă pot și dacă au sinceritatea s-o facă.

Să fac un tablou al generației, să fac un efort evocînd nume și valori ? Pentru mine n-ar fi un efort, pentru alții ar fi o datorie. Datoria unora dintre criticii mai vechi, cărora viitorul le va constata absența în consemnarea și valorificarea unor perioade în care au trăit, au observat și au tăcut.

Aflîndu-mă odată în dialog amical cu criticul Aurel Martin — editorul de azi al acestei ediții de *Scrieri* — prietenul și criticul, sondînd sfera

creației, viziunea mea asupra procesului liric autohton și universal[1], originile, izvoarele formării mele ca poet, ca scriitor, modul în care s-au reflectat și se reflectă în scrisul meu orientările existente, modalitățile de gîndire și exprimare artistică sau, bunăoară, probleme ca actualitatea mitului, m-a învitat la unele răspunsuri pe care le cred necesare pentru edificarea lectorului actual sau viitorilor cercetători.

Aurel Martin mă întreba cum scriu și, de obicei, cînd : ziua sau noaptea ? Cum scriu, cred, raportîndu-se la modul direct, fizic, avînd în vedere condițiile materiale, ale cadrului, comodității, locului...

Îmi amintesc să fi citit într-o revistă franceză un raportaj intitulat *L'éloge du désordre*, în care erau, pe lîngă text, fotografii care înfățișau camerele de lucru ale unor prestigioși scriitori ai Franței. Unele arătau chipul în care era alcătuită o dezordine organizată a mesei de lucru și a spațiului înconjurător. În alta, spre exemplu, Jean Cocteau, cu o vestimentație fantezistă, stînd pe o sofa, cu o tablă de lemn pe genunchi, scriind într-o poziție incomodă, comodă pentru el.

Dacă ar fi să mărturisesc, sînt partizanul dezordinei organizate, adică acordarea scenografiei camerei, a locului de muncă artistică, a scenei pe care se întîmplă actul cu actul însuși. Lucrez noaptea, ziua ești înghesuit de gesturile, de dinamica realității. Acest fapt îți dă impresia că te îngrădește, că te anulează. Noaptea, tăcerea, liniștea dau pas procesului de decantare din toate vizitele, primești, reții profilurile umane, gesturile și dinamica fenomenelor cu care te acorzi mai bine.

Uneori, recenzenți, exegeți ai liricii mele, au subliniat latura plastică, coloristica imaginilor, a stilului meu poetic. Vreau să subliniez monocorda viziune pe care și-au format-o asupra unei particularități pe care au ridicat-o la scară și sens artistic unilateral.

În ce privește solemnul poeziei mele, așa cum a fost interpretată, s-ar părea că m-au alăturat stării eleate, a modalității de gîndire și viziune asupra lumii a filosofilor, a poeților eleați ai antichității. În orice caz, să nu se confunde starea eleată, eleatul, cu grandilocventul.

Motivele poetice, metaforele care împlinesc poezia mea sînt cele din temele perene, din arsenalul, ca să folosesc un termen impropriu și despărțit de inima mea pașnică, substanței poetice ce vehiculează sentimentele, stările

iubirii, ale morții, dăruirii, abnegației, dragostei pentru om, pentru umanitate, întreaga suită destul de întinsă și greu de cuprins.

Cînd am descoperit culoarea, cred că am înțeles unul din atributele majore, intense, de viață ale naturii. Aș vrea să aud muzica, să văd pictura, să citesc poezia unor indivizi atinși de această anomalie biologică, fizică : daltonismul. Aș încerca să-mi închipui o natură văduvită de valorile spectrului solar, acea descompunere a luminii în raze infinite, principiile colorării naturii decurgînd din cele șapte raze colori.

Modalitățile „imposibile" pentru temperamentul meu poetic sînt cele care mă resping, eu refuzîndu-le prin organică nepotrivire. Nu concep, în ce mă privește, și nu adopt în disciplina mea poetică, acele stări ale nesincerității poetice, manierismul modern de ultimă oră, mimetismul poetic, confecționarea unei modernități lipsite de substanță, de un echilibru al inteligenței și afectului uman.

Poetul trebuie să rămînă el însuși ca modalitate, făcînd uz de toată instrumentația proprie, indiferent de gen, de diversitate tematică.

Dacă ar fi să caut sursele, gînditorul vechi sau modern care mi-au influențat scrisul, mi-ar fi greu să mă declar, în acest sens, ca să zic așa : „monoteist". Mă gîndesc la John Ruskin, Maeterlinck, Paul Valéry, la concepția aristotelică despre fenomenul poeticei...

Dar e absurdă această înșirare. Desigur, putem citi mult, putem bate la ferestrele tuturor luminilor, să asimilăm, să gîndim pe dimensiile inteligenței noastre. Esențialul este să urmăm o gîndire, oricît dimensionată, dar care să te exprime, să te conducă prin meandrele cotite de gîndire și valorile gîndirii universale.

★

Dacă aș fi întrebat ce cred despre destinul poeziei, despre perenitatea ei, nu aș răspunde acestei întrebări, ci aș zîmbi interior, gîndindu-mă că în cursul mileniilor — fiindcă și în oamenii cavernelor se va fi zbătut acea flacără nevăzută — mulți își vor fi pus această întrebare, precum și-o pun și estimp. Despre poezia mea ? *De internibus non curat praetor.*

★

Am cultivat, în lirică, în poezia dramatică (vezi *Satul fără dragoste)* pe care le-am scris, urcarea, coborîrea în mit. Actualitatea mitului cred că constă în faptul că realitatea noastră este însoțită de acea aură a mitului.

Tot ce se întîmplă, se creează, toată gestica modernităţii, a actualităţii, dă acea dublă imagine a lucrurilor văzute prin spatul de Islanda. Nimic nu este, nu se păstrează în nuda realitate. Orice ev este intrat în ton şi cu'oare de epopee, de la începutul la încheierea, la consumarea lui. Toate mişcările vieţii au sens şi valoare înaltă de mit, de legendă. Astfel, ar fi văzute ca fapt divers şi consemnate în proces-verbal.

Aş fi putut nerăspunde, citindu-l pe poetul Patrice de la Tour du Pin: *Un pays qui n-a pas des legendes est condamner a mourir de froid...*

Raporturile mele cu redacţiile, modul în care încredinţez ce scriu tiparului diferă, cum îndeobşte cred că se petrece şi cu alţi, nenumăraţi, scriitori.

În primul rînd, aproape tot ce scriu eşafodez în cap, în memorie. Transcriu. Uneori fac variante. Ades las în zăcătoare ciorchinele. Revăd, retuşez sau scriu şi nu mai revin. Simplu. Sînt cazuri cînd părăsesc. Aşa am mai părăsit, pentru culegeri (antalogări proprii) multe scrieri. Definitiv. Acest definitiv este relativ, fiindcă dacă s-ar petrece o operaţie de autojupuire de piele, cum Apollo l-a jupuit pe Marsyas, nu ar fi abandon total, rămînînd ecoul în tine, în toată alcătuirea ta.

Acestea spuse pentru eventuali exegeţi sau cercetători, în viitor, ai scrisului meu.

Nu este nevoie de sinceritate ca să fabulezi. Fiindcă adesea, cînd ni se cere să dezvăluim pentru presa literară proiectele noastre, mulţi dintre noi nu minţim, dar fabulăm cu dezinvoltură. Face bine să impresionezi curiozitatea amatorilor de literatură şi de mişcare a vieţii literare, cu titluri, proiecte, planuri, manuscrise care aşteaptă o nouă retuşare, sau din adîncă seriozitate, de conştiinţă profesională, lucrul mai necesită reluări, amplificări, adînciri, unghiuri de noi perspective ale problemelor, de lărgire a orizonturilor.

Desigur, mulţi privesc cu seriozitate acordul dintre ceea ce fac şi ceea ce au de gînd să facă. Îşi cîntăresc cu precizie forţele, îşi dimensionează duratele dintre enunţarea titlului şi realizarea lucrului, dînd cu zgîrcenie informaţiile necesare.

Dar adesea raiul este pavat cu cele mai bune intenţii. Gîndeşti asupra unor viitoare lucrări, viitoare cărţi. Crezi că le vei realiza. Dar le pierzi pe drum din motive independente de hărnicie şi simţul de răspundere. Oameni de seamă ca Eminescu, Caragiale, ca să vorbesc numai de glorii ale noastre, au proiectat opere literare pe care n-au avut răgaz să le ducă la bun sfîrşit, deşi martorii timpului ştiu cît vorbiseră, cît visaseră aceste opere, care au rămas între copertele fără culoare ale gîndului.

Să spun că voi mai scoate x volume de poezie? x volume de proză? x piese de teatru? Să lăsăm o margine de inedit şi surpriză pentru o altă ediţie antologică decît aceasta.

R. B.

ZBOR ALB

(1933)

ZBOR ALB

Sufletul mi-l cere prelingerea lină de stepă,
tîrît după verdele val pîrjolit de arşiţă.
Singur, spre capătul lumii, porumbiţă.
sufletul se vrea zariştea albă tăiată pe stepă.

Zboară prin somnul ce-l tremură apa morţilor caldă,
în treacăt îşi freacă aripa de altele-n veşnicul drum,
în roua plînsului de nicăieri,
în amintirea nopţilor se scaldă,
şi se alungă din sfîşieri
cînd seara se lasă pe stepă,
cu umbre de fum
cu valuri de scrum.

Nu-l leagă temeinic de ţărnă nici un curmei,
nu-i stau potrivnici copacii cu braţe de criţă,
străbate la fel prin norii urzind răzmeriţă,
precum se prelinge prin cozi colorate de curcubei.

. . . .

Singur, spre capătul lumii, porumbiţă !

URSITA

Atunci, o roată neagră rotea înspre apus,
şi lanurile lunii se adînceau în humă,
apoi a fost pămîntul cuprins în za de brumă,
şi stoluri mari de umbre vijelios s-au dus.

Mai tremura văzduhul, o stea, cuvînt nespus,
cînd ai venit la leagăn cu stelele pe unghii,
şi m-ai umbrit cu noapte, sub coaste să mă-njunghii,
dar ce înalte zodii în mine le-ai supus.

Ce stele încrustate pe pasărea măiastră
care-a lovit pămîntul cu aripa albastră ?
O ! herghelii nebune în mine sînt legate,
foşnesc precum în mare albastrele troiene,
fata morgană veşnic îmi tremură pe gene,
şi las în vînt corăbii cu pînze alb umflate.

VIOARA MOARTĂ

În amintirea lui Ion

Vioara ta galbenă zace în negru coşciug
cu sunete moarte, cu coardele sparte pe albul căluş,
geme un cîntec în inima roşie rug.
Vioara ta n-o să mai plîngă sub înfiorări de arcuş.

Mîna bolnavă, albă, săgetată,
nu-mprejmuie gîtul vioarei prelung să-l frămînte,
sufletul nu se mai scurge prin degete lungi de sidef
pe coarde, să plîngă, să cînte.

Ţi-e inima plină ca valea umplută de lună,
pe unde răsună suspine cereşti cînd cocoarele fug,
viorile negrilor greieri prin ierburi brumate de lună răsună.
Vioara ta galbenă doarme în negru coşciug.

AMIAZA

Acuma glasurile vieţii, ca nişte zorele
au prins încet să-şi răsucească goarnele,
şi umbrele albastre de la pomi se strîng în ele,
precum la melci se strîng în ele înseşi coarnele.

Aici e o tăcere şi tristeţe ca în valea plîngerii,
şi soarele de crucea cerului şi-a spînzurat
frumosul cap de aur.
Eu cred că-n valea asta, noaptea, umblă îngerii.

Aici chiar vorbele ca nişte mîini pot să trezească
amiaza — care goală-n lanul verde de porumb
s-a tolănit să aţipească.

Acum aş vrea să-ţi prind în palme sînul alb şi mic,
sînul rotund, unde bătăi de inimă zvîcnesc
ca zvîrcolirea unui vierme,
ascuns în mizul unui măr domnesc.

ZBOR NEGRU

Zborul negru peste amintirea noastră
atinge dureros frunzarele tîrzii,
frunzarele toamnei, ale inimii ;
a fost cîndva zbor alb pe la fereastră.

Au crescut, au bătut în zări
aripile de lumină,
dar şi-au încenuşat sub depărtări
fîlfîitul de hermină.

Cade peste toate negru şi cenuşă,
unde-a fost inima am un ornic în piept,
mă tem pînă apoi să nu te mai aştept.
A adormit heruvul domestic lîngă uşă.

Stau înfipt în negrele tăceri
şi nasc întrebări cu iadul vecine,
dar aripile depărtării dau adieri,
adieri ce alungă negura din mine.

CALUL ROŞU

L-am aşteptat pe o colină neagră,
sub cerul ca un clopot ce prindea să se-afunde,
să vină de neunde,
l-am aşteptat pe o colină neagră.

S-a prelins ca o lumină
ce curge-n văzduh printr-un jgheab nevăzut
în curgerea-i lină,
ca un bolid
ce-şi mută tăcerea minţită prin vid.

A căzut ca un bloc uriaş de mărgean,
n-a glăsuit cu glas pămîntean ;
sub coapse rotunde, două flăcări roşii
i-au ţîşnit ca două aripi roşii.

Nu i-am întins ca-n legende străvechi
din talgere mari de jăratic să soarbă,
n-avea răpciugă, nici trupul schilod,
nici privirea oarbă.

Şi-am zburat
printre stele mai mari ca pămîntul
pe care-am umblat.
Erau stele moarte în drum ; le-a atins
cu aripa de foc şi din nou s-au aprins.

Zadarnic apoi am bătut
la porţi albastre grele, de vis ;
nici o poartă nu a gemut,
nici un vis nu s-a deschis.

Joc de stele căzătoare s-a încrucişat pe cer,
undeva, fără zvon, o lume s-a năruit,
şi singur m-am trezit
sub clopotul care prindea mai greu să se-afunde.
Calul roşu se mistuia spre neunde,
şi m-am trezit ca un copac fără frunze
pe o colină neagră.

ALEAN DE TOAMNĂ

Şir lung de plopi cu frunza moartă
înseamnă drumul către iarnă.
Îţi spinteci inima din coaste
să sîngereze prin păduri ?
Frunze cu mîini repezi le furi
gonind cum crivăţul trece prin goarnă.

Pe uliţi cenuşii tristeţea stă răzimată de uluci,
şi stă pe lume o strigoaică, lumina lacomă o suge,
apasă mult mai greu ţărîna — sub ploi — pe morţii din coşciuge
şi bănuind că gem, s-audă, se pleacă ude, negre cruci.

ZI DE APOI

Cerul e vînăt,
cîmpul e verde, de un verde întunecat,
cerul atît de jos s-a lăsat
încît a strivit în zare un sat.
Pe toată crucea lumii cine moare ?
din zori, din zare,
rotund, neclintit,
ne-a privit un ochi roşu de soare,
un ochi roşu de duh nevăzut.
Cu o privire de dincolo de viaţă,
cu o privire de gheaţă,
adînc, în suflet ne-a străbătut.
Şi pe cîmpul verde de un verde întunecat,
sub cerul vînăt,
sub cerul care atît de jos s-a lăsat,
încît nu se mai vede nici un om, nici un sat,
o ciurdă de bivoli, negri şi goi,
se tîrăşte înspre noi,
ca o turmă de diavoli,
într-o zi de apoi.

TĂRÎMUL MORȚII

Acolo au fost zidurile albe, acum negre prin vreme,
de ce sînt, de ce se-ngrădesc cimitirile ?
Poposesc atît de rar pașii, gîndurile, privirile,
viețuiesc doar groparii nebuni, numai pieptul plopilor geme.

Că se durează ziduri pentru tîlhari, pentru haite de cîini ?
Atît de lesne oamenii dau crezămînt,
nu rămîne decît pămînt sub pămînt,
de vreme ce îngerii albi au zburat cu suflete-n mîini.

Acolo sfîrșește minciuna, de-aceea sînt zidurile negre prin vreme,
cei vii sapă cu slove de aur cuvinte de durere,
țărîna mai are nevoie de mîngîiere ?
Acolo vorbesc doar groparii nebuni, numai pieptul plopilor geme.

Cei vii au iubit totdeauna născocite năluci,
dar cînd luminița de viață cu îngerii fuge,
ce îi mai leagă de lutul culcat în coșciuge,
de ce răstignesc dureros sărmanele cruci ?

GOL

Rîzînd, plîngînd, mă strecor prin viață,
în gînd și în gol, același salt mortal,
visate, neatinse insuli de coral,
în schimb, o inimă pestriță de paiață.

Altfel aș vrea, totul altfel,
spre neatinsele insuli de coral
nu duce vînt, nu duce val,
același rămîne cînd vreau totul altfel.

În fiecare zi m-aplec peste grădină
ca să aud în mine frunzele cîntînd,
dar moartea trece prin ele oftînd
atunci cînd e mai multă lumină.

Hulubi slobod să vadă-ncotro e,
să-mi caute ramul lucios de măslin,
cu vraja lui verde crezînd să alin
tristețea ce leagănă arca lui Noe.

O ! gîndul schițează în gol salt mortal,
iar visul adoarme spre seară, oftînd,
la jumătate drum spre insuli de coral
paiața rămîne rîzînd.

ANOTIMP DE PRISOS

Aprilie aprinde candeli roșii prin grădini,
aprinde candeli uleioase de lalele,
se leagănă pe pajiști însîngerate stele,
pentru tristeți tot atîtea lumini.
Aleile duc oamenii de anotimp străini,
sub hainele primăvăratec colorate,
ritmează putred inimi blazate.
Am văzut... nici ochii tăi nu sînt senini,
tristețea de acum a rămas printre noi
înger cu aripile tăiate.
Perechile trecînd cu-nfățișări ciudate
tîrăsc pe umbra lor dragostea moartă,
dar la grădina raiului pierdut
e larg deschisă fiecare poartă.
Și un copil a trecut,
tîrînd o jucărie, albă mielușea,
clopotul de la grumaz, peste pietrișul galben,
zbătîndu-se, atît de trist răsuna,
și lîngă copil, copilăria nu mai era.
În urmă, umbrele iar au trecut,
au petrecut la groapă un simțămînt de prisos.

Aprilie pe pajiști candeli roșii legăna,
lalelele ardeau pentru dragostea moartă.
Of ! la grădina raiului pierdut
e cîte-un înger orb nevăzut,
la fiecare poartă.

ACEASTĂ AȘEZARE

Această așezare arămie a serii
peste lanurile verzi,
către nici un liman curgînd,
e o tristețe în inima verii.

Au lunecat atîția nori albi
pentru schimbarea la față a cerului,
Fata morgană pe stepă horea
cu fata morgană din gînd.

Și amintirea ta dănțuia
în carnea și-n inima mea,
în această așezare arămie a serii,
peste lanurile verzi,
către nici un liman curgînd
cu toată tristețea din inima verii.

ANNA MARIA DE VALDELIÈVRE

Hic quiscet in Domino, per illustris
Anna Maria de Valdelièvre, ac magnifici
Domini Gasparia, exatoris, guvernatoris
Transilvaniae provinciis obiit io...

I

Să te filtrez prin veninurile noastre,
făptură turnată în amfora gîndului,
strecurată prin tunele negre sau albastre,
să te-mplinesc la capătul rîndului ?

Călcînd pe clape de umbră-n poemă,
ai foşni în tipare trenă de ceaţă,
lume crescută în volută de opiu
ar trece, prin oglinzi, fără viaţă.

Să te port printre semenii somnului meu,
aceşti domni în jobene, ghivece răsturnate,
cu planta meduză a trupului greu
crescută în jos, în leat de păcate ?

Şi de ar fi să cuprinzi sub priviri nefireşti
pîntecoasa lor sete de viaţă,
te-ai întoarce călcînd pe clape de umbră,
topită în trena de ceaţă.

II

În seara veche ca pecinginea pe zid,
cînd tainele tac sau se deschid,
cînd sufletele morţilor ca iezii
pasc trecutul în iarba livezii,
sub zborul turlelor noptatec,
am rătăcit în preajmă-ţi zînatec,
veninînd cu visătoria,
umbra ta culcată, Anna Maria.
Luminile noastre s-au amestecat,
cerul din iaz cu cerul curat.
De ţi-am călcat cu viaţă veşnicia,
mă vei ierta, Anna Maria ?
Sub clopotul moale cu albe volane,
jocul picioarelor ca două liane
chemau pe urma lor, dornice rădvane,
tu însă n-ai coborît niciodată
din caleaşca de aur ferecată.
Ştiu, Anna Maria,
ai plecat din suflet cu copilăria.
Purtai pe degete inele,
pe unghii trandafirii stele,
plîngeai, rîdeai cu mărgele,
şi rotunjeai în ochi mahmudele.
Ţi-am aşteptat prin vreme mîinile senine,
sau poate altă umbră ca tine.
Am ascultat, pe valea inimii, să vină
condurii voştri, jupîniţă străină...
dar te-au culcat de mult într-o grădină.
Ce-ai căutat pe unde plînge doina,
şi munţii glăsuiesc cu bolovani,
pentru enigmele proptite-n bîte de ciobani ?
Te zugrăvesc prin vremi, peste mormînt,
dar simt cum printre vămi soţul Gaspar

privește crunt prin luna la pătrar.
Gîndu-nhămat cu hamuri moi de gumă
a gonit în vis, ca sirepii pe humă.
Anna Maria, drumul o să pară lung,
drămuitorii la tine n-ajung,
în raiul meu, la Sîmbăta de Sus,
în munții Valahi cu fața la Apus.

III

Fîlfîise altă lumină ;
un drum aiurat către Anna Maria.
Basmul pornise cu pasărea Rocca,
dar s-a zbătut numai frunza peste grădină ;
o frunză din amintirea unui platan.

Printre nori trecea un orcan,
dar ajungea numai umbra orcanului.
Mai țin minte roata rădvanului
cum tăia val vegetal de grădină.
Pecetia de suflet și rugină
la poarta neurcată m-a oprit :
numai sub lespede te-am iubit ?
Sufletul te urma ca o iazmă,
treceai prin gură mireasmă,
mureai în limpezime cu cît urcai mai sus,
te-am căutat în umbra stelei Canopus,
peste oceanul Indian,
ai fi fost tot în rădvan,
deși luneca o corabie
tăind mătăsurile mării
cu o plecare ca o sabie.

Fîlfîitul mărgean pasărea Rocca,
a fost visare zînatecă,
dar fluturarea tomnatecă
de frunză, pasăre roșie peste grădină,
trecuse altă lumină,
drum aiurat către Anna Maria.

IV

Destinele noastre se ridică
sub sigiliul ei de abur lunatec
sub cuvintele moi turnate din descîntec
peste lespede moale de cîntec.

Lîngă chipul tău, faianță purpurie de viață,
trece obrazul ei de ceață.
E o apropiere și o depărtare,
care mîngîie și doare.

Același arcuș pe despărțite coarde
trezește cîntec ce alină și cîntec ce arde.

Uneori mă strivesc gîndurile,
cascade albe de tăceri, cascade uriașe
cît trena albă de mireasă a visului de peste tot.

Uneori șerpii gîndului se ridică în cozi,
cu musculița inimii în limbile furcă :
un șarpe în caval coboară și urcă,
și jungla amintirii e verde ca un val.

Dar alchimia lacrămii e depăşită,
să spintecăm pernele moi ale visului,
să lăsăm luna să-şi lunece leşinul pe tipsie.
Din ce leat de magie
şoapta amintirii ridicase
foşnetul cuvintelor de mătase
Annă Marie ?...

V

Troica poemei lunecă în Siberia inimii.
E un argint mai nepătat ca acest paradis,
sepulcru de vecie mînjit numai prin scris,
unde să duci pasul sfîrşitului
şi somnul sub troenele inimii ?

La troica poemului, caii fără culoare,
trapul cuvintelor, coamele norilor pe zare,
aduc sub un valtrap de ger
făptura caldă lîngă cer.

Căldura ta medievală
o scriu în liniştea ovală
de peisagiu moscovit
pe unde te-a mai vremuit.

Atîţia clopoţei de argint, atîtea cuvinte,
şi iarna în leagăne albe de fulgi.
Din troenele inimei te smulgi
lunecînd pe fulgii dintre cuvinte.

E un argint mai nepătat ca acest paradis,
sepulcru de vecie mînjit numai prin scris ?
La sania poemului, cai fără culoare,
culcaţi-vă coamele norilor pe zare,
opriţi-vă în Siberia inimii.

CÎNTEC PENTRU LEGENDĂ

Mînăstirea leagănă,
la ușile împărătești,
în verde și roșu lumini cerești
și o buclă ca un talaș de aur
căzut din cer,
din dalta marelui dulgher.

Tînjea-n Bosfor la Țarigrad
moldovenesc domnesc răsad,
și cînd a fost să-și sufle duhul
înalbăstrind mai mult văzduhul,
ea a tăiat din grîul țării amintit în plete
talașul de aur și l-a trimis prin ștafete.

Uitată, visată domniță,
cu sufletul ca floarea de crăiță,
ai avut tu vedenia albastrelor lacuri,
a pădurilor cu ramuri de cerb,
a zărilor moldave cînd fierb,
de ne-ai trimis rază din viața ta ?

Viața ta scrisă în cerdacuri
ai legănat-o-n leagănul de sînge,
unde prin ochii trecutelor veacuri
roua pămîntului plînge.
În mînăstirea bucovineană
e bucla ta aurită icoană,
e un talaș căzut din cer,
din dalta marelui dulgher.
Și-n aurite suișuri ca iedera
îmi înfășură cerește inima.

TOATE CUVINTELE

Toate cuvintele care-mi vin
le şoptesc în palme, le suflu,
să te ningă ninsoare de crin.

Ca pana păunului,
ochiul care visează
închipuirea i-o săgetează,
sprîncenele negre, pe zborul lăstunului.
Stele de aur cu jocul dinţat
mişcă în ornic albastru tăcerea,
e drumul cadranului catifelat,
sînt razele minutare
mai nevăzute la culoare
dar care ne-nseamnă astral mîngîierea.

Va fi o secure din leat depărtat
ce-o să lovească în butura noastră,
va fi lăncierul străjer de păcat
pe drumul cadranului catifelat,
sunînd dintr-un corn fără glas
pe unde rugina aşterne popas.

Dar cu toate semnele ce se închid
ca prigoana moartă de iederi pe zid,
cuvintele basmului alb cum vin
le şoptesc în palme, le suflu,
să te ningă ninsoare de crin.

PE O ESTAMPĂ

Auzi cum vioara nevăzută
vorbeşte prin coarda cea mai gravă,
aicea se leagănă lan de otravă,
aici muriră toate turmele.

Uns peste ochi mir de cucută,
veche grijanie de mătrăgună,
de atunci în privirea pierdută
e zarea cu arătări umplută
şi lemnul alăutei, negru, otrăvitor răsună.

Tu eşti o jupîniţă prea albă,
prea lunară,
şi poate că nu te ajunge
blestemul dulce din vioară.

Cînd te apleci palidă peste cerdac,
coardele nevăzute se desfac,
înfăşură melodios tăcerea.

Mîinile tale peste grădini
mai clatină otrăvuri de crini,
copacii şi-au pierdut puterea,
seva s-a tras în adînc ;
mă clatină cîntecul peste oblînc.
mai bate viers de pasăre măiastră.
sau poate vîntul curs din geana voastră ?

Acuma, pe estampă, lăncierii mei
au adormit cu noaptea-n lăncii sprijinită ;
şi alăuta a somnit cîntecul ei
peste pădurea adormită.

PLECAREA SALCÎMILOR

Salcîmii au început să călătorească.
Îi simţi venind de departe,
cum drumul miresmelor trece prin moarte.
A împietrit numai lacrimă îngerească.
Dar prin tăcerea tristă din ciorchini
trece cîntec de albe lumini.
Tătucule, vechi grădinar,
pune plecărilor albe hotar,
precum în altare să rămîie
veninul dulce din şerpii de tămîie...

Aş înfige mîinile la rădăcini,
să suie din mine seva în ciorchini,
dar sufleteasca mea otravă
ar face moartea lor mai bolnavă.
N-auzi, tătucule grădinar ?
Salcîmii se scutură rar...

AGONICĂ

Acestui om i s-au topit amintirile,
precum se topesc florile de crin,
acum se adună către pămînt, puţin,
să-i simtă adevărate boltirile.

Mersul şi-l poartă cronometrat,
cu lenevoase palori în artere,
cu o măsură din marea tăcere
ochii şi buzele au cadenţat.

Munţi, în trecut, îi făceau semne mari,
crestele azi însă zac retezate
sub acuzări de albe stigmate.
Gesturi de umbre şi de gropari :

Păsări bolnave trec cu ecou
întunecat printre verzi conifere,
trece poteca printr-o durere,
azi are vizite vechiul cavou.

Inima-i goală ca o nacelă.
Văzduhul se scutură de înduioşări
şi cum de mult a renunţat la zări,
cerul îl crede cît o umbrelă.

În seara veche, în ceasul nou,
peste bătrîn, peste verzi conifere,
burniţa lasă fald de tăcere,
cerul alunecă grav în landou.

PORCARUL

A bătut cu buzduganul în zare,
şi pe zare s-a deschis o poartă de aramă,
o poartă de soare.

S-a pornit din răsărit vuiet mare
cînd poarta rotund s-a deschis
strivind în ţîţîne rugina
şi a trecut porcarul odată cu lumina.

Apoi pe uliţele satului se plimbă
şi cheamă din cornul de os
cu bătăi repezi de limbă.

Şi curg din ogrăzi, gîlcevitori,
rînduri, rînduri negre, rîmători,
urmîndu-l adînc în codrii de stejari
unde cad de pe ramuri prin somn ghindele tari.

De cînd e porcar în cătunul de munte
a căzut pe suhaturi atîta brumă
că tîmplele, din negre, s-au făcut cărunte.

Odată, prin cireşar, pe la amiază,
pe atunci el se purta ca o primăvară,
şi-n mijlocul turmelor negre
era alb şi luminos ca o rază.

Atunci, o codană culegea rugioară
lîngă un sînger bătut de rugină,
codana cu obrajii în chipul cireşarului

căta pe furiş către boiul porcarului ;
Porcarul, nepriceput în voroavă cu fete,
i-a cuprins mijlocul în braţe ca-n bete.
Şi cum stăteau sub coviltir cîntător de pădure
au uitat de turme, au uitat de lume,
şi-au căzut în vină
lîngă sîngerul roşu bătut de rugină,
lîngă o tufă care-i privea cu ochi negri de mure.

De-atunci porcarul s-a aşezat
cu prispă pentru bătrîneţi în sat.
Şi pe prispă s-a jucat, s-a ridicat în lumină-nvăscut
un fecior cu părul de aur născut,
care plînge frumos, zîmbeşte rar,
şi care o să fie ca taică-său porcar.

Cînd vara cu toamna straiele-şi schimbă,
cînd negurile albe pe ţară se lasă,
aducînd jale neînţeleasă,
porcarul cheamă din cornul de os
cu bătăi repezi de limbă,
şi geamăt prelung pe vînturi se plimbă,
peste păduri pe unde toamna se abătu,
geamăt de corn prelungit : Tu, tuuu ! Tu, tuuu !

CĂTUNUL VISAT

Nu se vădea suflare omenească,
şi cătunul părea crescut peste noapte la poalele munţilor
cum cresc cetăţile năluci, în zări, pe apa morţilor.
Tăcerea-ngenunchease-n faţa porţilor,
iar casele albe, cu ferestre oarbe,
ascundeau taine în dosul frunţilor.

Nu zbura pasăre, nu zvonea sunet,
iar paşii pe acolo de te-ar fi purtat
ar fi fost fără răsunet...

Şi poate că pe sub cătun, uşori,
vor fi plutit în roate albe, nori,
atunci cînd vor topi albeaţa lor plăpîndă
cătunul în adîncuri să-l ascundă.

Pe un prag un bătrîn stătea nemişcat,
pe chip nu purta viaţă, nu purta moarte,
şi timpul zăcea neiscat,
alăută cu coardele sparte.

Pe lîngă opincile bătrînului
încremenise un cîrd de pui aurii de găină,
sau poate pete aurii de lumină
cernută din soare,
dar soarele nu era nici în creştet, nici în zare.

Dintr-un pridvor înalt, în moartea cătunului,
un motan mare, negru,
cu priviri galbene, neclintite,
căta la luminile încremenite
lîngă opincile bătrînului.

Şi poate că bătrînul
simţind în vecinătatea cerdacului
apropierea dracului,
l-ar fi gonit cu un semn
din cerdacul de lemn,
din cătun, mai departe,
dar pe faţa lui
nu era viaţă, nu era moarte.
Şi motanul stătea nemişcat,
ca un drac împieliţat.

Prin preajmă, nu se vădea soare-răsare,
nu se bănuia soare-apune,
şi nu duceau drumuri prin zare
către alte cătune.

Nu venea nimeni,
nu pleca nimeni,
nu murea nimeni,
nu iubea nici un flăcău.
nu iubea nici o fată.
Era o lume visată ?

ALEAN

Numele tău ca un cîntec
trezea în auz descîntec,
atît de albastru şi dureros,
cum nici heruvii nu ştiu mai frumos.
Şi toată făptura ta
cerc pe iaz străveziu creştea.
Vorbele tale vechi de alint
sunau înnegriţi clopoţei de argint,
dar depărtata lor tremurare
nu dădea lacrima de alinare.
Pădurea fremăta uşor,
apoi ofta greu,
cu vîntul pornit din sufletul meu,
dar nu ucidea clinchetul lor.

Curgeau apele sterpe prin brazi ;
aci te înălţai străvezie,
aci te simţeam cum în mine recazi.
Rîul a tîrît şal viu peste bolovani,
a foşnit amintiri adînci de mii de ani,
şi te-am auzit şoptind din vechime
cu glasul celei mai albastre ştime.

DRAGOSTE

A fost întîi ca un obraz de trandafir
boltit pe iazuri pline de revărsarea zorilor,
păstrat în inimi roşii, turnat în cupa florilor,
cînd s-a muiat în noapte şi-a curs din stele mir.

Prelung cobuz de linişti înfiora grădinile,
sub bolţi lunare crinii i-am vru schimbaţi bujori,
ca sub cuvînt hieratic, rostit de vrăjitori,
cînd clătinau povara de aur greu staminele.

ALBĂ CA ZĂPADA

Mai albă ca zăpezile cari au nins,
deşi basmul spune Albă ca Zăpada,
sub ninsoarea lunii ce-a albit ograda,
doarme în raclă de sticlă cu sufletul stins.

Basmul mai spune de un măr otrăvit
cu care s-a-necat Albă ca Zăpada ;
acolo, de mere domneşti e plină livada,
inima ei, ca un măr, fără bătăi a-mpietrit.

Culcată în raclă de sticlă,
sub văluri albe de spume,
mă priveşte cum m-ar privi
cineva din altă lume.

Acolo, lîngă somnul copilei,
ochiul nopţii, ochiul zilei,
mă vede vorbindu-i în şoapte
luceafărul de zi, luceafărul de noapte.

Poate că vrăjitoarea apelor închegate
odată peste somnul ei s-a aplecat,
i-a cîntat, i-a descîntat
şi sufletul i-a ferecat sub şapte lăcate.

Zăpada lunii a albit ograda...
Dragoste, pune-i bujori pe faţă !
Ce frig poate să fie în inima de gheaţă,
nu-l simte cum doarme Albă ca Zăpada ?

OGRADA

Ştiu undeva o ogradă,
undeva, poate într-un cătun de munte,
cu o casă albă şi mică în miez de livadă,
o casă albă şi tăcută ca o frunte
pe care zînele, cînd noaptea le-adună,
o văruiesc cu lună,
fără ca nimeni să le vadă.

Se clatină plopii pitici din livadă
şi turbură sufletul din fîn,
fîn înflorit, adunat în căpiţe,
cosit peste noapte de un pitic bătrîn.

Afară de două căpriţe,
o iadă albă, o iadă neagră,
o văcuţă cu pete de var,
un viţeluş de chihlimbar,
sub coviltirile soarelui şi lunii
s-aude cum ţipă jalnic păunii.

Acolo te ştiu mai mică întru toate,
cu carnea prea curată şi prea albă,
din gînduri bune făcîndu-ţi salbă.
De părul tău s-a ruşinat un lan de mei,
într-un coşar, cît un coteţ de porumbei,
ai o caleaşcă de cleştar cu aur pe roate,
ce zînă bună ţi le-a dăruit pe toate ?

După cum spun bătrînele,
în puterea nopţii, poate, tu te joci cu zînele,
legi fire de gînduri cu stelele
sau te prinzi în horă albă cu ielele.

Un ghimpe veninat mă-nghimpă şi mă doare
că pămînteşte sînt atît de mare,
de zîne mă rog în ied alb să mă schimbe,
albul mîinii tale pe ochii mei să se plimbe.
Dar cum prin ogrăzi vecine prelung trîmbiţară cocoşii,
zînele s-au ascuns speriate pe sub ciupercile roşii.

O ! gospodărie de jucărie,
pe care o visam din copilărie !

ELEGIE

Tîrziu,
cineva se va opri pe drum,
cînd culoarea va fi desnădejde-n amurg,
cînd frunzele, umbrele, stelele curg.

Ai auzit de îngeri cu aripile scrum,
prăbuşiţi pe pămînt, prea grei de fantezie ?
Subiect de poemă, — alegorie,
a întîlnit cineva îngeri pe drum ?

Tîrziu,
cineva se va opri pe drum
călcînd pe tăcerea albastră-n amurg,
cînd frunzele, umbrele, stelele curg.

Îţi va vorbi cu foşnetul plopilor, pe care îi ştie.
Îţi va aduce un suflet dintr-o floare,
apoi, încet, te va mîngîia cu răcoare,
ca să-l închipui cu viaţă vie.

Tîrziu,
cînd amintire va fi soarele,
dacă nu va afla cuib lîngă tine,
să te gîndeşti cum peste casele arse
dau ocoale de jale cocoarele.

Raze ţi-or bate amintitor în fereastră,
se va urca o umbră albastră
pe zidul sub lună argintiu,
tîrziu...

LALELE NEGRE

Lalele negre cu potire pline
de aur vegetal şi de mireasmă,
închipuind lumină şi aiasmă,
duh nevăzut a prins să le încline.

Acum că inima ritmează rar,
să cadă pe tăciunii stinşi scîntei de stele
în negrele cădelniţi de lalele,
şi să mă miruie argint lunar,

cînd clătinînd cădelniţele negre
feştile lungi în aur înmuiate
vor tremura lumini nemîngîiate
crescute în uleiurile negre.

Nu-ţi mai încerc imaginar condurul
care pe lespede n-a răsunat ;
mai văd un înger trist, nearipat,
cînd zugrăveala şi-a pierdut conturul.

Lalelele cari au crescut din jale
în cupe clătinînd uleiul sfînt
le las să se încline la pămînt
pe care culc icoana mea de jale.

Şi cupă după cupă aplecînd
(gîtlejuri moi de lebede ciudate)
s-or stinge şi vor sta întunecate
pe zugrăveala ştearsă fumegînd.

GOLFUL SÎNGELUI

(1 9 3 6)

GOLFUL SÎNGELUI

1

Imagini trecute în purpură, flăcări umede
fulgeră vadul inimii mele,
mistuie cetățile visului, luminile somnului ;
un cosmic pîrjol mă străbate fără răgaz
cînd credeți că numai sîngele suie în obraz ;
Aici, lîngă coastele mele de var,
înscris pe nici o hartă e un nou Trafalgar.
Acele pînze — aripi de flamini întinse —
în golful sîngelui meu sînt învinse.
Plantația fantomă de catarguri,
ce-n rada inimii se legăna,
steaua polară nu o decora ;
pornea numai cărbunele în larguri.

2

Să lunecăm în liniștea acelui golf
cu pînzele căzute ca un obraz de babă ;
să stingem luminile gîndului în grabă
pentru somnul pornirilor din golf.

Sînt valuri mari, în relief, de plumb,
încremenind peste gînditul pămînt.
Năvile în nori s-au măcinat de vînt ;
pecetluit în racla tăcerilor din sînge,
ești de prisos, mesire Cristof Columb.
Ești de prisos, în sînge, în orice corăbier
care-a pornit pe valul acestui veac de moarte,
flotile ideale mai defilau pe cer ;
noi lunecăm pe puntea elanurilor sparte.

MAMA ÎNALTĂ A VISURILOR

Mai păstrez din fluidul acela vioriu
din care mi-a dat mama înaltă a visurilor,
ca o înfrigurare moale de panaș,
către o făptură pe care o știu
în jilț cețos de legendar sălaș.

Eu sunt în trecere, dar fruntea înclin
cu plete clătinate de pelin,
și te chem, mamă înaltă a visurilor !

Nu mai port vipera neagră pe scut,
închid dramatic între paranteze
armata mea de elanuri obeze
și un obraz grotesc și abătut
sub o capelă verde, cornată, de recrut.

Dar eu sunt în trecere și pasul făcînd
suie zăpezi aprinse în gînd
către mama înaltă a visurilor.

LUNTRE APLECATĂ

Luntrea inimii aplecată
răstoarnă minciunile în apele verzi,
dă la o parte luna, cu palma de lopată :
stea lunecînd
amintire scuipată,
peste umăr albastru,
în smoala gîndului o pierzi.

M-ai legănat într-un leagăn de braţe,
sub curcubeu de potcoavă furată
de pe urma ascunşilor cai,
călătorind spre nefirescul rai
mai fîlfîit decît zborul de raţe.

Cît poţi să dai din punga cu zaruri
cînd socoteai mai mult decît un număr,
ai smuls aripa de lîngă umăr,
ca s-o aşterni sub zilnice daruri.

Aici sînt florile albe fătate
de zîne, căzute în lebede pe lac ;
dar pleoape, dar buze de argint, cum desfac,
pe lungile, verzi gîtlejuri înălţate,
în nămoale cuvintele tac.

Luntrea inimii aplecată
răstoarnă minciunile în apele verzi,
peste luna aceasta, oglindă pătată,
unde privirile nu le mai pierzi.

CĂLĂTORIA DIN URMĂ

Era ca o intrare în Ierusalim ;
cum mă aflam în gloată nu am văzut nimic,
mi-a povestit răcoarea din ramuri de finic,
şi zîmbetul cerului sub care murim.

Eram în odihnă, în prag am aflat
că numai sufletul mi-au luat ;
trupul tăcea, flutura viu,
numai freamătul liliachiu.

Erau din amurguri mai vechi de cocleală,
cu cîntecul alături trecuţi la socoteală.
Veniră prin cetate, şi s-au frecat de uşă,
şi-au scris o slovă veche cu deget de cenuşă.

Lumea de jos cădea mai jos,
raze albastre în sus,
drumul curgea în răsărit,
însă ei spre apus.

Cădeau ca nişte umeri colinele voinice,
şi rămînea cuvîntul, pe mare, în caice.
Vintrele moi de nouri alunecau în larg,
dar amintirea vieţii legată de catarg
se legăna la insuli de vamă levantină.

Şi am călcat văzduhul în galbena grădină.

ARGONAUT

Cea din urmă iluzie cu pînze
din golful sîngelui am trimis
peste valuri zvelte ca o fugă de mînze
către cuvîntul cu hotarul nescris.

E cea din urmă lînă de aur
care o mai caut cu mîinile-ntinse,
dar voi porni cerşind în zăpada
ce se ridică la tîmplele ninse.

Veacul pornise ciudate galere
către destinul cuprins în soroace ;
au stat la mijloc de cîntec să joace,
valul le-a trecut pe marea tăcere.

Argonauţii de ieri, de aiurea,
stau lîngă inima noastră de azi
cum lîngă secure visează pădurea :
şoaptele morţii sînt spuse prin brazi.

Trec sănii de umbră pe iarna din sînge ;
topind zodiacu-n orbitele stinse,
înalt voi rămîne cerşind în zăpada
ce se ridică la tîmplele ninse.

CAI DE APOCALIPS

(1940)

PALOŞUL SOMNULUI

Strămoşii mei s-au adunat în cerc
şi m-au lovit cu paloşul de somn.
Dormeam pe plaiul neîntors de plug,
şi sub velinţa ierbii, nevăzute,
oasele albe, sparte fluierau tăcute.

Trecea un vînt subpămîntean în vis
şi ascultam un şuierat de moarte,
un glas cules de timp din oase sparte.
Pămîntul de sub mine sta deschis,
şi în tiparul golului culcat
din scrisul vieţii noastre stam surpat.

Atunci, urcaţi în strana lor de umbră,
sau aplecat peste veleatul meu,
cu-ngăduinţă de la Dumnezeu.

Braţele lor, suind ca nişte paltini
răsfrînţi pe apele de nor umbrite.

boltiră peste mine pologul amintirii,
cu semnele din veacuri sub stele aburite.

Bouri înfipţi în falduri de hotar
ţi-am fost lăsat în semn pe întinsoarea zării,
în grai un duh adînc de cronicar,
prin legămînt de sînge un nevăzut pîndar,
şi fapta de legendă pîn' la nisipul mării.

Nu te lăsa în jaf să-ţi prindă altul glasul,
să-l toarne miere-n fagurul străin,
precum păstrat, cu miros greu, grecescul vin,
pe largi corăbii dus e-n burduf de piei de capră.

Îngăduind în datini, în raiul plaiului
să vină veneticul căutător de slavă,
cum te-au păscut de visuri ca turma prin otavă,
tu n-ai mai dus tributul la poarta craiului.

Şi sărăcit de vorbe albastre şi de mitul
ce ne cuprinde somnul şi viaţa pînă-n pragu-i,
ai tot urcat tăcerea înaltă, şi de dragu-i
pe noi priveai cum lasă hlamidă asfinţitul.

Dar redeschide poarta cuvintelor de ţară
şi stoluri mari de păsări din sufletesc frămînt
fă să le treacă zborul umbrit peste pămînt
şi pomenirea noastră s-o strigi cu glas de fiară.

LOGOFĂT DE TAINĂ

Stau lîngă suflet şi-i urmez condurul,
călcînd cu aur drumurile ţării.
Îl văd voivod lîngă amarul mării,
cu rouă caldă umezind samurul.

E plînsul vechi şi-n fiecare boabă
topit un leat lăsînd să suie ceaţa ;
prin ea, voivodul îşi ascunde faţa
cu ochi de peruzea şi de podoabă.

Aud ce văd şi-n pergament le scriu
pînă la vadul veşnic din sicriu,
cînd prăfuit e sînge, trup şi haină.

Voivodul vede-n veac, dar în cerneală,
cu slovă roşie, de aur, de sineală,
hrisovu-l scriu eu, Radu, logofăt de taină.

LA HOTARELE MORȚII

Peste negre păduri de brad
În ducatul lui Glad,
Încovoiată securea lunii
amenința cu tăișul pălind
hotarele morții, săgețile, hunii.

Fibule de aur, cu lanțuri prelungi,
pornite pe drumul pierdut,
în palma văzduhului scriseră dungi
căzînd în ducatul lui Menumorut.

Hotarele morții văzură ; hunii
ar fi pornit stepa-n copite,
dar încovoiată securea lunii
amenința peste păduri mocnite.

NEFERICITUL VÎNT

Nefericitul vînt al tinereții,
în zare, seara, steaua le mîna ;
mîini lungi de ploaie, străvezii, pereții
aducerii aminte îi spăla.

N-a fost răgaz să înțeleg că drumul
ca un pîrjol de repede trecu ;
pe cîmp rămase aripă din fumul
fugit, cînd focul meu scăzu.

Necuvîntatul glas al bucuriei
închis în racla inimei de fier,
necăutatul semn al privegherii
în zaua zodiacului pe cer.

așa stătură-ntoarse toate-n starea
cînd am pornit spre mine peste prag ;
un deget mut prin nori scria cărarea
sub stele ce foșneau frunzar de fag.

MOARTEA ÎN CULORI

Balul era în toi, pe sus rachete
se dezghiocau sub stelele urcate ;
unii le mai rînjeau din dinţi pe spate,
alţii goneau să-mpungă noaptea-n baionete.

Era un bal la care jucau mai multe neamuri
fără pedanteria gavotelor din veac,
învestmîntate aspru şi sărac,
însă culorile jucau pe flamuri.

Domniţa-ntîrziată, cu graţie macabră,
şi cu surîsul tras dintr-un condei de var,
trece privind în inelar
o piatră roşie, zălog de cununie.

Granatele spărgîndu-se-n pămînt
îi ridică în drum crizanteme,
la fiecare pas cîmpul geme
şi înalţă spre ea mîini de var.

Atunci priveşte în inelar,
lăsîndu-se ca în balade adorată,
şi se opreşte cînd din gloată
se culcă în pasul ei un stegar.

Era un bal la care jucau mai multe neamuri,
şi cu pasul fantomatic schiţat
trecea culegînd flamuri.

Vestmîntul alegoric ştiindu-l demodat,
îşi atîrna de oase bălţata crinolină
din flamuri dăruite cu braţul îngheţat.

Şi cu surîsul tras dintr-un condei de var,
pornea cu graţie macabră
privind în inelar.

PRINȚ SINGUR

Vedea că totul s-a stins.
Toate mureau în alt veac.
Prințul de piatră, cioplit,
prin mari ogive privea ținutul sărac.
Pe norii, ca o hartă în asfințit,
descoperea un pămînt neatins.

Palme verzi îl chemau din castani
să mai umble o dată pămîntul.
Drumul îl deschidea numai vîntul
clătinînd umbra sub frunze.
De sus, dintre turnuri de piatră, o navă
de gînd pornea cu pînze întinse
peste marea unui veac de otravă.

Palme verzi îl chemau din castani
să nu părăsească pămîntul.
Nava pornea peste raze cu vîntul ;
pe ziduri, în veacuri, oftau castelani.

Între ei stăteau vremi de alai și de scrum,
zăceau albe oștiri sfărîmate,
țări năruite în stele de fum ;
prințul le purta lîngă aripi, pe toate.

I se vedeau prin trupul de piatră
albastre drumuri de sînge-mpietrit.
Uitase că toate peste veac au murit,
că năvile gîndului s-au pierdut în lumină —
și lumina piezișe pe glod s-a prelins.

Mai zărea cum prin ogive înalte,
pe norii ca o hartă în asfințit,
se destrăma un pămînt neatins.

PASUL DE BRUMĂ

Caii albi nechezînd cu răcoare
au fluturat coame de ceaţă.
Pe urmele lor a pornit de dimineaţă
pasul de brumă.

Glasul gonea să străbată umbra adîncă
unde stăteai zăvorîtă într-o părere,
dar amuţi auzind cum umbla pe tăcere
pasul de brumă.

DRUMUL POEMELOR

Uneori poemele pornesc fără pricină
cum credem că se stîrnesc vîntoasele
din convoiuri negre de păduri, ies în lumină
cuvintele şi se întrec ca frumoasele.

Unul aduce luceafărul serii,
cătînd să-şi privească obrazul în el,
dar rămîne mirat în pădurea tăcerii,
cînd vede că-i rotund şi gol ca un inel.

Toate pornesc necăutate,
drumul mărgelelor fără sîrmă,
fără ţărmul întregitor,
pierdut corăbiilor fără cîrmă.

POEM

Vreți un poem ?
Eu nu mai știu să plîng, să gem,
gem timpurile pentru noi, —
timpurile noi.

Sub goana făptuirii cotropite,
stau ca o țarină tocată sub copite.
O goană de gepizi,
strigoii unei hoarde,
și cartea, unde o deschizi,
litera arde.

Vreți o minciună
bătută pe nicovală lucie de lună ?
O ! sînt atîtea cîte dorm în cap,
cît nu sînt pagini să le-ncap,
și pentru cîte fierb în suflet,
nu am răsuflet.

Un cîntec de tristețe ?
Stau răzimat de strîmba tinerețe,
de tinerețea ce-a îmbătrînit,
și din tristețe cîntecu-a pornit.

MÎNGÎIEREA VINE DE ACOLO

Mîngîierea vine de acolo de unde
vîntul, care-a trecut, nu porneşte,
steaua căzînd nu străluceşte,
tăcerea în tăcere pătrunde.

Mîngîierea cea mai apropiată
trece ca negura albă pe munte
chiar dacă peste frunte
se aşază mînă din Paros tăiată.

Cuvintele luate de adiere
lasă în urmă goluri de veacuri,
dincolo de dungatele lacuri
pătrunde tăcerea în tăcere.

PĂDUREA TINEREŢII

În jurul stejarului părăsit de veacuri,
departe de burgul medieval,
pătrund pe sub amintire, pe sub nedefinitu-i portal
care se schimbă cu fiecare bătaie a sîngelui,
în pădurea ce desface printre ramuri marile lacuri.

Sub stejarul gigant, care-şi lasă cu încetul
destinul vegetal, pregătindu-şi scheletul,
crengile se întind pietroase, albe, numărînd veacurile.
Lîngă rădăcinile lui se leagănă lacul,
pădurea pe maluri îşi deschide cerdacurile.

Pădurea, şi verde, şi cafenie,
care spre munţi ca o negură întîrzie,
unde mesteceni rari se profilează,
pădurea aceasta e moartă, — amintirea ei vibrează

Ai zice : un cuvînt magic a deschis, ai trecut
în peisagii veşnice pe statornicii de lut.

În jurul stejarului paradisul adună :
cerbul care nu ştie că leagănă pădurea
de cîte ori, în apă, rădăcina-i adapă,
corbul bătrîn pe care l-au pierdut legendele,
şi pasărea cu pene de lună.

Adam şi femeia au trecut mai departe
de numele lor rămase în carte ?
Sînt umbrele de lîngă stejarul cel mare,
pe care le-am uitat şi care ne-au văzut
cum ne năşteam, cum am trecut, cum ne-ndreptăm spre moarte.
Umbrele lor stau tot acolo, lîngă prima zi
care-i aduse şi îi izgoni.

Noi venim, plecăm, trezim goarne de alamă,
în pădurea unde năvălim cu tinereţea,
fără să simţim că stejarul ne cheamă
sub crengile care numără veacurile
şi cu umbra ne mîngîie tristeţea.

CEASUL MURG

Cînd treci prin pădurea înaltă de pini,
atît de pustie, atît de uscată,
cu trunchiurile roşii de seară răzimată,
priveşte zadarnic, zadarnic ascultă,
nu trece nici timpul pe lîngă tulpini,
pădurea se năruie dacă suspini.

Cum ieşi lîngă drumul pornit din uitare,
şi laşi nemişcată pădurea de pini,
spre miazăzi, medievalul burg
apare zadarnic, zadarnic dispare ;
pe brumele reci ale ceasului murg,
vin presimţiri nelămurite. Atunci suspini.

UMBRA

Cînd fumul hornurilor trece peste fața lunii,
umbra cuiva pare că fuge pe zăpadă.
Întoarce-te, nu căuta pe nimeni.
Dacă te-nchide-n cercul ei privirea,
ai să-ntîlnești doar pajiștile iernii,
albul sticlos pe care-l paște gerul,
scăzînd, suind înspre lingoarea lunii.

Sîntem atît de singuri lîngă stele mici de gheață,
dar gîndurile, lunecînd sănii de umbră,
vin trase după rămuroase vine
care resfiră-n carne coarnele de ren.

Cînd fumul trece peste fața lunii
și umbra fuge fără nimeni pe zăpadă.

VOLUTE DE FUM

Tufanii largi ce ne-au umbrit
erau vadul vîntului pe coline.
Noi îi știam foșnind în marea liniște,
ei presimțeau sfîrșitul cum vine.

De pretutindeni auzeam glasuri,
din toate părțile veneau semnele
largilor arii cuprinzătoare,
aurul snopilor, făgăduielilor.

Uitam din trecut necugetatele corturi albind
pe văi de smaragd, sortite eternelor
zădărnicii, timpul lor sta alături murind
cu visul crescut din puful pernelor.

Noi n-am pierit, dar mistuim
ce ne-a rămas din căpița de vise ;
colinele sterpe le mai suim,
foșnetul vremii să-l auzim.

Tufanii care ne-au umbrit se înalță acum
cu cercul anilor crescuți în miez
pe mari volute de fum.

CORNUL ABUNDENȚII

De mult nu-și înclinase cornul luna,
și prafu-i de argint stătea pe vechi chimire
doar, și pe mînere de săbii ruginite
în mîinile cruciș închise,
iar ochii celor care le țineau, astfel cuprinse,
erau pustii de vise.

Dar golurile lor adînci, de veacuri, —
de revărsări lunare troenite —
ce-au fost podoabe verzi, albastre lacuri,
primesc și sorb prin lespezi prinosul ce-l revarsă luna.

Iar vara, prin amiezi,
în uriaș și diafan veșmînt
trecea pe roți de nori Fortuna.

Din cornul uriaș ea răsturna livezi,
și poamele din Paradis veneau în rafturi de pămînt ;
la fel de rumene se rotunjeau la soare zilele,
și filele stăteau nescrise în Cartea jocurilor negre.

Iar ochii noştri, azi,
întorşi în adîncimea lor, la fel cu cei din veacuri,
nu văd dacă-şi înclină cornul luna.

Iar praful de argint îl suie undeva prin constelaţii
vîntoasele din brazi.
Şi dacă, totuşi, peste noi cîndva se lasă
acel prisos pe care cornul lunii îl revarsă.
e o povară care ne apasă.

Şi alte daruri ne sosesc din cer ;
în uriaş şi greu veşmînt de zale,
Fortuna calcă pe Destinul nostru
şi nu ne simte sub condur de fier.

INOROG

Necheza lîngă cer,
gonea lîngă pămînt,
zadarnic trudeau să-l strunească de coamă
mîini reci şi limpezi de vînt.
Lovea colinele în copite de os,
nu vedea norul de plumb,
semnul vijelios.

Corabia de chiparos
gemea de vieţuitoare ;
sub cea din urmă rază de soare,
un glas tăios ca o sabie
îi striga să urce în corabie.

Dar între sălbătăciuni şi destine domestice
Inorogul nu voia să s-amestice.

Spărgea norii negri cu cornul,
certa apele cu copita,
fulgerele îi căleau zăbale
luminau arginturi pe spume şi bale.

Ce-a fost nu se mai ştie după ;
ploaia îi zvîrlea suliţi ude în crupă.
Răsturnase cerul de toarte
cineva care-mparte pedeapsă şi moarte.
Au fost vreodată păduri şi maluri ?
Inorogul înoată în nemărginitele valuri...
După potop au rămas mările, oceanele,
a zburat porumbelul, a înverzit ramura,
au curs şerpi, au pornit goanele.
Nemaivăzut, nemaiauzit,
Inorogul urmează goana în mit ?
Sau amintindu-se nechezînd lîngă cer,

gonind lîngă pămînt,
holbînd fantomaticii ochi de piper,
zvîcneşte printre algele roşii,
împlătoşatul, negru semn de întrebare,
necălăritul, straniul cal de mare.

STELE DE FUM

Cerul din vis îl caut acum,
cerul ca o haină de mag ;
în amintire fîlfîie uneori ca un steag,
pe care se desfac stele de fum.

Stele care odată clipeau
ca ochii tăi cu lacrămi în umbra genelor,
ca solzii, cu patimi reci, ai sirenelor
pe lîngă trireme trecînd.

În cerul nemaiîntîlnit te visez
despletindu-ţi cale lactee
părul unduit pe o mare Egee
jucînd fantoma unui vas portughez.

Departe sînt stelele moarte şi cum
în inelul privirii mă închid ca Saturn,
pe cerul moale rezemat de turn
văd deslînîndu-se stele de fum.

CAI DE APOCALIPS

Întoarce-te prin anii pierduţi,
la bîlciul deschis pe maidan,
la căluşeii de lemn, zugrăviţi
ca în Apocalipsul lui Ioan.

Cînd ieşi din vîrtejul rotund,
privind peste veacuri de vieţi,
cînd cad cele patru peceţi,
pătrunde în veacul din fund.

Ai să auzi nechezînd caii de lemn şi de ghips,
caii din bîlciul uitat, crescuţi în Apocalips,
pe patru coline, în gînd
ai să-i auzi nechezînd.

Calul alb,
calul roşu,
calul negru,
calul galben,
Şi cîte-un călăreţ apocaliptic pentru fiecare.

Ai călărit şi tu, pe rînd, cîte-o culoare,
adesea în anii pierduţi,
la bîlciul deschis pe maidan,
pe căluşeii de lemn, zugrăviţi
ca în Apocalipsul lui Ioan.

Adesea în anii pierduţi gonirăm pe ei,
în bîlciuri, pe caii de lemn, pe căluşei.
Apoi ni s-a dat fiecăruia arcul, cununa,
să cucerim viaţa, pămîntul, luna.
Am primit sabia spintecătoare,
cumpăna oarbă, umbra morţii însoţitoare.
Am părăsit vîrsta cailor de lemn.

Dar vîrsta calului alb,
cu arcul şi cununa,
nu ne-a adus în stăpînire
viaţa, pămîntul, luna.

Dar goana calului roşu,
nu a putut stinge
flacăra roşie, Cain,
în mările amurgului de sînge.

Cărbunele calului negru
o pată de noapte punea,
sub zodiile veacului strîmbe
cumpăna strîmb cumpănea.

Iar calul galben şi vînăt,
cu umbra morţii legănată în şea,
ca-n vechea gravură de Dürer, trecea
prin cetăţi mîngîindu-ne obrazul vînăt.

Vino ! mă strigau glasuri,
întoarce-te prin anii pierduţi,
la bîlciul uitat pe maidan,
cu caii de lemn, zugrăviţi
ca în Apocalipsul lui Ioan.

OEDIPOS

După obloanele tragice ale întrebărilor,
orbirea noastră nu e voluntară ;
ea calcă din ţară în ţară,
din seară în seară ;
nu aflăm atîta lumină pe cercul zărilor
să umplem orbitele adînci,
purtate dramatic pe stînci
de nefericitul Oedipos.

Simţim undeva o gorgonă,
cu rele priviri ne pîndeşte,
cu dîrze gînduri aşteaptă,
lănciile privirilor ei orbul le ocoleşte,
dus de o flacără, albă Antigonă.

Corăbiile moarte spre Attica
aşteaptă să întoarcă destinele,
dar dezlănţuindu-şi jivinele,
le gîtuie marea, sălbatica.

Noi ne depărtăm şi pe stînci
Oedipos gînditul rămîne
închis în orbite adînci.
Fugind lung ca o javră de fum, gorgona
se pierde în scorbura fantasmagoriei.

Atunci, din ţară în ţară,
din seară în seară,
năvăleşte lumina în orbitele noastre
cum îşi suie flacăra Antigona.

SÎNGELE POPOARELOR

(1948)

SÎNGELE POPOARELOR

Atîtea ţări pe glob şi atîta sînge,
Atîtea neamuri : albe, negre, galbene, roşii,
Dar sîngele pe care îl făcură să curgă fioroşii
Duşmani ai păcii e pretutindeni roşu.

Atîtea ţări pe glob şi atîta sînge,
Că dacă s-ar putea să-l strîngi alături,
Nu-i fluviu uriaş pe cît s-ar strînge ;
Păduri, oraşe ai putea cu el să mături.

Atîtea suflete pe glob şi atîta moarte,
Atîtea suflete ; albe, negre, galbene, roşii,
Dar cîte sfîşiară fioroşii
Duşmani ai sufletului, nu-s corăbii să le poarte
Spre rîul negru cu luntraşul negru.

Atîţia ochi pe glob şi cîtă dragoste
A fîlfîit năframa-napoierii,
Dar peste ani în lunci albastre doar mestecenii
S-au legănat singuratici sub semnele serii.

Eu ştiu venind o dimineaţă fîlfîind ca turtureaua cenuşie,
Ce se aşează guruind pe un copac de fier,
Goarnă de foc sunînd măcel n-o să mai fie,
Doar luna cîteodată, beată, va aminti un iatagan de ienicer.

Atîtea braţe pe pămînt şi atît de tari,
Albe, negre, galbene, roşii,
Călăuzite de o stea de foc vor strînge
Gîtlejurile fiarelor lacome de sînge,
Strivite sub victorii noi ca nişte lespezi mari.

GRECIA (II)

Grecie !
Nu frumuseţile tale pe care nu le-am văzut,
Cum Heinrich Heine ţi-a cîntat orbeşte soarele şi zeii,
Dar oamenii, călcînd peste munţi, legendari, uriaşi ca aheii,
Cu ura rotundă, de nepătruns ca un scut,
Cu cenuşa mileniilor zvîcnind sub picioare,
Eroii Eladei moderne ce suiră munţii pe muchii,
Fără arme, sub zdrenţe, ducîndu-şi păduchii,
Rupînd cîte-o lancie lungă, aprinsă, din soare.

Zburînd peste creste andarţii
Aud cum îi strigă vulturii,
Aud cum în inimi gem satele arse ;
Spre văile lungi curgînd către Marea Egee,
Merg ţinînd pleoape întoarse,
Ca Amynor sau Oedipos blestemînd trezesc negrele furii
Şi negrele duhuri pedepsitoare
Cu şuierul şerpilor în plete,
Urmăresc călăii care umbriră cu sînge
Ţara de marmoră,
Albe Cyclade, insuli de soare.

Aproape, mult prea aproape de privirile noastre,
Cum să vedem că mergi lîngă ceata marilor umbre ?
Aştrii ard, sau coiful lui Leonidas sau Epaminonda ?
Ca Ahile şi Ajax sub zidurile Troiei,
Au luptat împotriva năvălitoarei flamure verzi
Altădată Palikarii şi Klepţii ;
Cei vii şi umbrele sînt azi o pădure în care te pierzi,
Nedomolită furtună a noii
Elade ; şi cum se lasă plasă de umbră
Şi cum din mare răsare Helios
Ca să aprindă roşii aurore,
De pe Akropole îi urmăreşte neclintită privirea celor şase Kore.

Acolo unde Lapiţii nod de furie înnodau cu centaurii,
Unde tărîm mitologic frămînta luptele, goanele,
Unde secure cu două tăişuri repezeau amazoanele,
Unde Hefaistos subpămîntean făurea spada dreptăţii cu faurii,
Unde veghea coloană şi suliţă înfiptă în cerul Atenei, Palas
Athena,
Unde Poseidon despica stînci cu tridentul,
Ce căutaţi, negustori parveniţi ai istoriei,
Să apăsaţi jugul tarabelor
Pe marmoreenii umeri homerici ai gloriei ?

Aşteptaţi ! aşteptaţi, voi steaguri înstelate,
Mult nu veţi mai fîlfîi sub fruntea lui Phoebus din cozi de mătase,
Vîntul pornit de pe Olimp,
Furtună prăbuşită de dincolo de timp,
Vă va răsturna în marea cea mare pe toate.

Nu veţi prinde de veste cînd vă vor strînge ca un cordon,
Braţele vii şi învingătorii de umbră de la Marathon,

Cu trădătorii staţi precum Xerxes pe tron de argint,
Pe ţărmul golfului, în septentrion,
Şi nu e înşelătoare lumina,
Lumina celor două milenii şi jumătate,
Prin care trireme cu pinteni de bronz
Spărgeau corăbiile perşilor la Salamina,
Al vostru e destinul oştilor despotului din Suza
Şi stelele steagului în marea Egee stinge-şi-or spuza.

Toate le văd nălucind printre gene ;
Sub privirile nepătrunse de piatră ale celor şase Kore,
Învingători ai amurgului se vor opri partizanii,
Strivind sub tălpile lor pedepsitoare tiranii,
Cum spăimîntătoarea Elektra dansa la Mycene
Peste însîngeratele trupuri ale lui Egist şi Klitemnestra.

SPANIA

Privesc din umbra anilor pămîntul Spaniei ;
O lacrimă cît insula Malorca
Inundă pe hartă Granada,
Unde a fost ucis pentru visele sale
Albastre, înalte cît munții Sierra Nevada,
Poetul Federico Garcia Lorca.

Privesc din umbra anilor trecutul Spaniei ;
Galere cu sute de vîsle negre,
Fantastici păianjeni,
Înghit în pîntecul lor vîslașii în fiare,
Bicele zbirilor, zebre le suie-n spinare ;
Sub pînzele umflate ca niște nori captivi la catarg,
Plutesc pe oceanul blestemului negru
Corăbiile *Invincibilei Armada*,
Sub draperia grea a veacului de inchiziție și moarte,
O rază putredă de lună urmărește
Jalnica umbră a lui Torquemada.

Și regii Spaniei, degenerații regi,
Au stat poporului iberic pe trup ca un ciorchin de negi,
A curs peste podișul vremii rîu de lacrimi,
Neoprit Guadalquivir,
Regale piepturi purtau cruci de Malta
Și în privire nesfîrșite zări de cimitir.

„Redă-ne, sire, libertatea de gîndire !"
Striga marchizul de Posa ;
Călăul regelui mai reteza pe buturugă.
Cîteva capete de răsculați la Saragosa.
Veac după veac vîsleau sub negre fulgere de bice
Nefericiții lumii, sclavii din galere ;
Apoi au fost veacuri de mare tăcere.

Privesc prezentul Spaniei :
Același sînge negru se tîrăște prin îngroșata ei arteră,
Și Spania întreagă-i o galeră.
Sparg cerul plin de sînge harapnicile urii,
Peste peninsulă, galeră doldora de sînge
Se tîrăște norul ;
Glasul poeților suiți în ștreang,
Despicați de secure,
Trîmbiți neiertătoare,
Ridică poporul în iureș nestăvilit ca o pădure,
O pădure de brațe, de arme, de furie necruțătoare ;
Adesea, din fugă, tovarășii sărută morții.
Pe vechile străzi îi primește arcul de triumf domestic al porții ;
Cu ochii umbriți de streașina jalei și a urii,
Femeile poartă năframa neagră
Și o așteaptă pe Dolores Ibarruri.

Vătaf de vieţi, zaraf de sînge, ucigaşul lui Zoroa,
Ac otrăvit înfipt în pieptul dramaticei Spanii,
Se-nchină stelelor unui drapel
Care-i plesneşte faţa şi din el
În palmele pline de sînge îi scutură banii.

Vampirul veacului acesta
Se-ntoarce din vremi feudale,
Dar la ceasul cocoşului cu strigătul roşu
Strigoiul se va prelinge în umede cripte regale.

Privesc viitorul Spaniei ;
O turmă de monştri sfîrşind în arene,
O uriaşă luptă de tauri
Sub norii incendiari zugrăviţi de Goya
Peste Madrid ca nişte balauri.

Atunci cînd sub jarul soarelui Iberic
Caudilio îşi va întinde stîrvul obez,
Ochiul memoriei se va deschide în întuneric
...Se vor întoarce frumoasele zile din Aranjuez.
Atunci cîntecul poetului slăvind poporul
Va legăna din nou cerul baladă peste Granada,
Vor intra în viaţă visele sale
Albastre, înalte cît munţii Sierra Nevada,
În fiecare ochi va rîde o lacrimă cît e pe hartă insula Minorca,
Şi nu vor mai fi ucişi mişeleşte
Poeţi ca Federico Garcia Lorca.

CORĂBII SPRE INDONEZIA

Din Amsterdam,
Din Rotterdam,
Graşi olandezi priveau pe geam,
Trişti olandezi de spleen minaţi
Cu ochi de lacrămi înstelaţi,
Oftau spre pajişti de lalele
Bolnavi de spleen în vechi castele.

Sub crucea morilor de vînt,
Visau oceane verzi, pămînt,
Şi pe ocean de catifea
Ce largi corăbii legăna,
Slujind pe marea lor stăpînă
Cu zîmbet gras pe-obraz de lună,
Duceau sub cer indonezian
Chemat în pofte şi-n ochian
Moartea ascunsă-ntr-o lalea.

Duioşi şi graşi florari flamanzi,
Morari ce moarte măcinaţi,
Piraţi moderni intrînd în port,

Ascundeţi steagul cap de mort,
În norii albelor lulele,
Ascundeţi moartea în lalele,
Ca oamenii cu ochi pieziși
Să vadă-n voi cereşti trimişi,
Nu corbii croncănind pe ram,
În Amsterdam,
În Rotterdam.

ȚARA CIORCHINILOR NEGRI

La început era pămîntul oamenilor roşii ;
Duduind îşi mişcau norul negru de turme bizonii,
Norii albi înhămaţi la catarg de iberică navă,
Căutînd un visat continent călătorea o lume bolnavă ;
Pe coline pîndeau Picioarele Negre, Mohicanii, Huronii,
Zeii albi coborau din corăbii pe cai cu plăgile lumii.

Au văzut pe întinse cîmpii lîngă marile ape
Triburi împăunate ca şoimii lîngă corturi, stoguri albe de fîn,
Au venit lîngă lespedea moale a mării
Popoarele de aramă ale depărtării,
Pecetluind cu fruntea ţărmul de aur, ţărmul păgîn,
Aducînd legendara lulea de-mpăcare a lui Gitse Manito.

Şi-a-nceput un joc peste pămîntul oamenilor roşii :
Albii goneau după negrii bizoni, după oamenii de-aramă,
Goana sfîrşea lîngă lespedea moale a mării,
Rămînea fumegînd sfărîmată legendara lulea a-mpăcării,
Haitele lupilor albi sfîşiau continentul de la ocean la ocean,
Urmărind prin păduri de secvoia ultimul mohican.

Şi s-a numit această ţară de jale America.
Sol îngîmfat cu guşi de pînze obeze, corabia Santa Maria,
Şi înţeleptul cu oul turtit în şezut, Cristofor Columb,
Talpă de fier au apăsat pe continent, pecetie de plumb ;
Dar unde părea că sfîrşeşte, începea nebunia,
La domnii din sud, pe moşii cîntau coruri de negri.

Totul era ideal, cîmpii de zăpezi de bumbac,
Şi negri în negre corăbii aduşi pe lespedea moale a mării,
Lanţ nesfîrşit zuruind din Georgia la Coasta de Ivoriu,
Cîntec sfîşietor de robi întors pe un drum iluzoriu ;
Dar se-ntîmpla deseori ca negre corăbii, cu negri în fiare,
Să se ascundă de groază sub lespedea verde a mării.

America a fost numită această ţară de jale ;
Jalea pieilor roşii oftînd prin păduri uriaşe de pini,
Calea însîngeratei zăpezi peste mine de aur,
America a fost numită această goană de taur,
Această cale de robi din Uganda,
Din plantaţiile de bumbac din Sud,
Negru popor de umbre, te aud cum suspini !

Nobilii cultivatori din Georgia, din Alabama,
Nobile semne scriau cu harapnicul pe negre spinări ;
În Nord creşteau umbre înalte pe cerul nădejdiei,
În Sud erau chinuite fructele negre ale primejdiei
Şi uneori copaci ciudaţi se profilau pe zări.

La început erau rari ; dar, adunaţi, ridicau uriaşă pădure,
Nu atît de înaltă ca pădurea de zgîrie nori,
Dar ocolită de pasările albe, năpădită de ciori,

Ai fi zis blestemată viziune, uriaşe tufe de mure,
Uriaşe tufe de carne,
Pe lîngă care treceau drăceşti procesiuni de medievale cagule
Şi zburătoarele lui Edgar Poe croncăneau pe ramuri, sătule.

Pasăre neagră blestemată de cer,
În racla trupului tău primeşti deopotrivă hoituri de orice culoare,
Fără ură sfîşii spînzuratul fruct negru, cu pliscul tău de fier,
Dar ei, cei din veacul atomic, din ţara aceasta de jale,
Stau ca o haită de lupi urlînd sub spînzurătoare,
Neputîndu-i ierta pe cei aduşi de strămoşi în sclavie.

În ţara aceasta, ţara ciorchinilor negri,
Cu state-nsemnate pe steag sideral şi cu nume de vrajă ;
Nebraska, Idaho, Missuri sau Arizona,
Cu feţe mai spăimîntătoare decît arăta în vechime Gorgona,
Spune, pasăre a morţii, ce stai pe copaci dramatici de strajă,
Vreodată afla-va-ndurare negrul popor ?
O ! te aud, pasăre jalnică, fioros croncănind : *Nevermore !*

Dar eu te gonesc de pe crengi cu puşca blestemului,
Să zbori cu putrede aripi urmînd strigoilor cu slute cagule,
Să fiţi ruşinosul cortegiu din urmă al ţării,
Ei, fiare ascunse sub glugi de dantescă viziune,
Voi, păsări de moarte, de fructele negre sătule,
Pornind spre verde infern sub lespedea moale a mării.

CULOAREA ROŞIE ŞI NEAGRĂ

La New-York totul e frumos,
Nu sînt copaci şi nu sînt ciori,
Păduri de piatră cresc spre nori,
Şi în pădurile de piatră
Stau buldogi graşi pe bani şi latră.

La New York totul e frumos,
Eroi apar, eroi se sting,
Copii născuţi pentru Sing-Sing
Pe străzile ca o pelagră ;
Un sînge galben de carate
Pulsează-n fiece building,
Dar în City sînt blestemate
Culoarea roşie şi neagră.

În alb palat la Washington
Stau democraţii de carton,
Din ghem de ură ţes o plasă
Pe Ares iar să-l prindă-n leasă.

Au pus un paravan cetăţii
În port, Statuia Libertăţii !
Şi după-nalta ei minciună
Strigoi yankei urlă la lună,
Îi chinuie ca o pelagră
Culoarea roşie şi neagră.

La New-York totul e frumos,
Nu sînt copaci şi nu sînt ciori,
Doar negri în spînzurători
Din Oregon pînă-n New Jersey.
Dar steagul roşu e un far
Călăuzindu-şi luptătorii
Ce vor stîrpi asupritorii
Cu sufleteasca lor pelagră,
Şi nu va mai afla hotar
Culoarea roşie şi neagră.

BUDAPESTA

Orgolios orașul răsuna de grofi ;
Veacul trecea în echipagii și pe cai de pustă,
Trecutul cobora suveran peste poduri din Buda,
Strivind sub indiferență augustă
Prezențe umane cu pumnii ca bulbi de cartofi.

Melodios, orașul leșina-n tarafuri,
Chefliii nobili înotau în zori
Pe apele albastrelor viori
Cînd luna ridica plecînd brumatele cearșafuri.

Tînjea pentru mulți pe sub poduri o neagră duminică,
Și apele Dunării, putrede păreau pentru unii ;
Repezind din trecut cavalcadă dramatică, hunii
Călăreau îngroziți un platou de istorie,
Umbre aspre trecînd lîngă vieți fără glorie,
Lîngă stranii urmași cu fața necunoscută, cinică.
Regii de piatră-n firide păreau filozofi

Mereu privind trecerea lunii sub poduri ;
Ei, scoși cu dalta din somn și istorie,
Vedeau cum se-apropie sfîrșitul unor vieți fără glorie,
Vedeau cum se duc, se întorc între Pesta și Buda
Încovoiatele gloate tîrîndu-și simbolică truda,
În vreme ce orgolios orașul răsuna de grofi.

SÎNGELE ŢĂRII MELE

Adesea îmi ascult bătaia sîngelui în artere,
Zvîcnind ca seva copacilor din ţara mea ;
Bătaia sîngelui meu n-a trădat niciodată,
N-a uitat garoafele tragice cu care pămîntul înflorea.

Poporul suit pe necunoscutele trepte
E altul acum decît a fost atunci,
Împins sub jugul străinei porunci
Să ducă războaie nedrepte.

Cei care roşie stea aprindeau lîngă cuget
Se logodeau cu moartea, cu noaptea Doftanei :
Loviţi, purtau cu mîndrie în somn garoafele tragice,
Îi legăna în umbrele basmului pentru braţe titanii
Şi ura satrapilor neputincioasă pocnea ca un muget.

Pe piciorul acesta de plai, pe gura lui de rai,
Aceeaşi reţea ca un arbor de foc în trupuri pătrunde,
Aceleaşi ramuri de sînge suie carnea ciobanilor sub albele bunde.

Faurii negri, zeii albaştri-n uzine,
Sîngele lor îl aud zvîcnind în artere la mine.

Şi acele brigăzi ce vor fi legendare,
Cu ritmicul val al sîngelui lor ca
Minunea zvîcnind sub pielea pămîntului
Prin artera conductelor Cianului Mare
Sau Agnita Botorca !

Pe colinele vîntului,
Prin păduri de fagi,
Zvîcniţi brigăzi ale muncii, ale sîngelui nostru,
Tinere artere ale ţării, copiii ei dragi.

Veşnic voi auzi bătaia sîngelui în artere
Zvîcnind cu stejarii şi tarii oameni ai muncii din ţara mea ;
Bătaia sîngelui meu nu va trăda niciodată,
Nu voi uita garoafele tragice cu care pămîntul înflorea.

UMBRA STELELOR

(1 9 5 7)

PE NEAGRA MEMORIE

Nici cînd voi fi pe insula îmbătătorului aer al morții
pe care nu-l pot respira muritorii,
n-am să vă uit niciodată
pe voi, care ați auzit tunetele
şi v-ați îmbrăcat cu apele ploii,
pe voi, care întinzînd pînzele corăbiilor
sub pleoapele eternității
v-ați reîntors lîngă leagăn,
sau legănați stranii păduri pe fundul oceanelor.

N-am să vă uit, arhipelaguri
niciodată văzute, niciodată umblate,
veacuri trecute, viitoare,
gesturi făcute în edenic cuprins.

N-am să vă uit, panoplii uriaşe a'deşartelor glorii ;
sîngele pecetluind cele cinci continente
şi violînd abia închegate sigilii,
alt Gingishan răsărind din nisipurile negre.

N-am să vă uit, ucigaşi ai pădurii de oameni
ce fremăta sub trecerea palmei sublime ;
întîlnită cîndva, o părere din putreda faimă,
voi striga să o şteargă buretele nopţii eterne.

N-am să uit fermecătoarele haite-poeţii,
tagmă culcată pe snopii de stele,
rătăcitori între ştreang şi tronul de aur,
singurii neîngroziţi de un tărîm iluzoriu.

Nici pe tine, care vei face să uit toate acestea,
suflînd încet în globul de seamă al păpădiei,
n-am să te uit — şi făcînd jurămîntul
rîd : că vei fi numai abur şi noapte,
că pe neagra memorie şi tu vei dispare
şi răzbunarea o strig în urechea ta uriaşă.

RÎSUL PESCĂRUŞILOR

Un strigăt scurt şi batjocoritor,
Săgetat peste dunele galbene,
Te-a oprit în loc ; dar nepăsător
Priveşti scoicile moarte peste dunele galbene.
De cînd ai pornit şi cu ce amintire
Împinsă pe sania umbrei tale piezişe,
De-o pui la ureche, scoica n-o să spună ;
Sub cerul Oceanului, legănînd cimitire,
Numai vîrstele apelor or să rămînă.

Poate încerci să desluşeşti o navă
Sau doar scheletul brun albit de sare ;
Ascultă, perla timpului bolnavă
În cuta mării sau în gînduri moare.

Şi nu-nţelegi cînd ai pornit ce amintire
Împinge umbra ta lungă, piezişe,
Peste scoicile moarte, peste dunele galbene,

Către umbra Oceanului legănînd cimitire,
Unde dispare cea din urmă navă
De care s-a desprins ca o pînză un nor.
Oprit între dunele galbene,
Auzi pescăruşii rîzînd peste tine în zbor.

August 1941

ARMATE DE FÎN

Iată cîmpiile întinse, galbene de presimţiri.
Le cuprinzi tu, îmbrăţişare rece a cerului ?
Peste ele a trecut gestul rece al fierului,
Rînduind nemişcate, ciudate oştiri.

Din ce parte sosim ne întîmpină ameninţătoare,
Fără chip, fără pas, fără număr ;
(Alte făpturi au plecat cu furcile pe umăr)
Trîmbiţa vîntului sună mireasmă turburătoare.

Poate că au rămas numai corturile verzi,
Fantomatica oaste printre ele s-a dus,
Au pus genunchiul sub cornul lunii şi s-au supus,
Nu le urma drumul de fum, să nu te pierzi.

Stai lîngă armele tale, lîngă vechiul blestem,
Ei au plecat, dar sub magicul semn al lumii rămîn,
De sub tăcerea veacurilor altele gem ;
Să fugim, pe cîmp ne urmăresc armatele de fîn.

NOI, CEI DIN VEACUL XX

Noi, cei din veacul XX,
Strigoii celor ce-am fi fost,
ne căutăm în oglinzi aburite ;
cu degete de sticlă pipăim adormite,
în scrinuri uscate, inimile reci.

Nici o minune nu le trezeşte ;
cu degete de sticlă străvezii, strigoi
desenează măceluri în spaţii, dar nu ne îngrozeşte
nici cîntecul veşnic de moarte din noi.

Ne îngrozeşte vîntul iertării,
înclinaţii mesteceni ai visurilor bune ;
să apară ciclopii uriaşelor spaţii,
să spargă planetele în dinţi ca pe alune.

Un gest mai grozav ca moartea şi războiul,
mai dureros decît obrazul amintirii,
şi mai urît decît un rînjet lung de coasă,
să ne răstoarne cum se coseşte trifoiul.

Noi nu mai ştim de unde vine somnul ;
vor sparge odată zările, trîmbiţaşii : cocoşii,
şi un incendiu să ne pîrjolească nările
fîlfîind peste perne steagurile roşii.

Ah ! vor ofta romantic amintirile,
dar noi, strigoii galbeni din veacul XX,
vom rîde ca hienele, răscolind cimitirele
oraşelor arse, peste care tu, pasăre albă, nu mai treci.

Noiembrie, 1943

TABLOU DE OASTE

În tranşee reci de omăt,
Pîndeau soldaţi ideali ;
Spuneau pe cîţi i-au omorît
Cu raza rea a ochiului în piept.
Lîngă păduri cenuşii
Se mişcau caricaturi de cavaleri medievali.
Zadarnic ! zadarnic ! Armurile lor apuse
Nu mai luceau oţeluri şi mătase,
Nici stelele zvîcnind ca nişte fuse
Nu luminau decît cetăţile rase.
În tranşee reci de omăt pîndeau soldaţi ideali.

Cădeau pe aripi moi mătăniile negre,
Corbii, numărînd timpul între viaţă şi moarte :
Şi din tranşeele reci de omăt
Le urmăreau mântăile cu oase,
Cu buze vinete, priviri sticloase,
Aşteptînd urletul unui lup de oţel,
Să prăbuşească bolţile de gheaţă, sparte.

Ciudat, nici o floare roşie pe zăpadă,
Nici un cadavru dospind să plesnească,
Nici crivăţul cosind alba livadă,
Dreaptă ca un întins platou de cretă,
Străbătut de tăcere ca o trompetă
Şi aşteptînd să iasă morţii la paradă.

Decembrie, 1943

ANII GREI

Anii grei, goana anilor au despărţit palmele strînse,
Zile şi nopţi au jucat partida de şah a aşteptării ;
Norii călătorind au şters privirile plînse
Care pîndeau prin geamuri semnul întrebării.

Îi ştii pe cei despărţiţi pentru totdeauna,
Tinere trupuri, tinere guri, tinere inimi ?
Prin depărtările pe care le devastează luna
Ei vin să ridice pleoapele dimineţii,

Să privească memoria noastră-n albastra odaie,
Să se culce o clipă în tiparele vieţii ;
Printre arborii de fum ai uitării
Ţîşneşte prezenţa lor ca o văpaie.

1943

BALADĂ PENTRU MAMELE LUMII

Mamă uscată ca o alăută
fără coarde, cu geamăt încă,
va veni o seară cînd vei rămîne tăcută,
vorba ta va rătăci pierdută
ca un caic pe mare.

Va fi de ajuns uşoara răsuflare
a jalei feciorului, să-l întoarcă în radă,
catargul ca un leagăn, văzut din depărtare,
va legăna pînza, fantoma ta smeadă
pe-un banc de aur lîngă Guatemala.

Prunc, mă visai corăbiilor stranii,
corsar, să prind de proră fregata fericirii,
dar marea care spune verzi litanii
bătea zadarnic digul drept şi anii,
eu n-am pornit spre Robinson Crusoe.

Mamă uscată ca o lăută,
tot te mai mîngîie arcuşul de aur al soarelui.
Va veni o seară cînd vei rămîne tăcută,
atunci feciorii tăi, ai dragostei, ai visului,
vor bate la porţile paradisului.

Acolo vor spune făpturilor ciudate
făcute din nori şi mîhnire :
— Degetul mamei în faldul serii bate,
deschideţi durerilor ei înnoptate.

Aşezaţi-o în jilţ de uitare lîngă mamele lumii.

1941

CE VRĂJITOR HAZLIU ERAM

Voi spune potolit ca într-un vers Francis Jammes :
în inima ei nu s-a răspîndit mireasma fragilor,
cel mai hazliu vrăjitor eram,
cînd încercam să-i încălzesc lumina ochilor, dragilor.

Ea se va încurca între funde şi andrele
simbolice, paranteze sentimentale,
la fel cum a făcut într-o vară, într-o vale,
cînd brazii erau stupizi ca gesturile mele.

Puteam să lupt cu comunarzii pe baricadă
sau cu Papanin să înving cercul polar ;
ochiul la fel i-ar fi rămas, strigoi lunar ;
mă-ntreb, poemul, cu ce ochi are să-l vadă.

Ea se va plînge că pe scenă joacă rol secund,
cînd o îmbrac în haină porfirogenetă,
ca o domniţă de Bizanţ ; cu o egretă
în coif, medieval, mă înclinam profund.

Cetăţile şi anii şi visele spre moarte
le ştii cum trec şi zilele acestea trec ca fumul ;
acolo, lîngă cer, cînd se coteşte drumul,
un rece semn de toamnă ne desparte.

Şi voi şopti ca într-un vers de Francis Jammes ;
în inima ei poate a murit mireasma fragilor,
cînd încercam să-i încălzesc lumina ochilor, dragilor,
ce vrăjitor hazliu eram.

1943

UITĂ CUVINTELE

Frază, te-ntorc pe dos, te sucesc ;
Cuvinte, vă înfăşur pe auz ;
Zvonul vă este adesea ursuz,
Alteori larg ca revărsările de vînt
Peste cîmpiile cu porumb.
Ascult să aud în sunetul vostru neîntîlnitul,
Sfîşietorul glas al frumosului.
Cioplesc cu dalta limbii stînca imaginii,
Marea imagine a înţelepciunii ;
Dincolo de casa paraginii
Calc peste pragul minunii.

Închid în urmă poarta misterului
Şi mă trezesc în braţele cerului.
Norii albi, vineţi, roşii,
Mă ridică, mă leagănă, mă apasă,
Ciudatele glasuri, planetele foşnind
Uriaşe, depărtate frunze luminoase,
Spun mai lămurit decît graiul de-acasă

Cel care după ele se-ascunde,
Ca după o clocotitoare savană,
E mai aproape de buzele noastre
Decît este ochiul de geană.
Îl ciocănim nevolnic în cuvinte ;
El numai în mări, în păduri, în nori răspunde,
Şi inima rămîne deschisă ca o rană
Unde gheara îndoielii pătrunde.
Uită cuvintele, iubito !
Sînt bătrîne adormite în negre fotolii.
Părăseşte zarea mîncată de molii
Pe care în ochii tăi am întîlnit-o.

1940

CA ÎNTR-UN CÎNTEC VECHI

Ca într-un cîntec vechi cu Loreley
sau alte legende neverosimile,
vreau să viu în întîmpinarea ta
cu un brad înfipt în mănuşa de fier,
albă, ca luna vărsată pe strai,
ca laptele de sidef din strachina ielelor,
din calea laptelui, pe trup, urzind cămaşe din cer.

Între gîtuitoare block-hausuri,
pe străzile cu vieţi şi morţi paralele,
sîmburele fiinţei tale
era numai începutul genelor de stele.
Clipeai sideral pe o vale,
unde-mi îngropasem inima ;
cînd a spart pămîntul ;
cînd a răsărit, ai auzit
şi te-a adus miracolul sau vîntul.

Versul nu-l cercetez înapoi
ca o cărare pierdută, ci calea
o luminez cu pumnul de fier,
ducînd bradul îmbătrînit de zăpadă
pînă unde sfîrşeşte valea,
pînă unde dealul suie iarăşi în cer,
unde mîinile mele, ventuze, or să te soarbă,
unde ochii umbriţi or să te vadă.

1942

SPRE CAPUL BUNEI SPERANŢE

Departe, departe, într-un oraş străin,
Amintirea ca o fată îşi flutură pletele negre ;
Un arcuş, odată, mai luneca lin
Peste vioara inimii intrînd în tăcerile negre.

Un ceardaş furtunos o zbuciumase odată,
Dar ritmul s-a întors, s-a topit în palida pustă ;
Între maluri eterne Dunărea dorului nu stă,
Se-ntoarce corabia fantomă cu puntea de vis devastată.

Noaptea cu ochi scînteind apleca obrazul negru de maur,
Sub mîngîieri alizee eram cel mai uitat corăbier ;
Cînd deodată văzui curgînd mătăsoasă pe cer,
Cale lactee, trena pletelor tale de aur.

Şi cum curgea ca un fluviu podoaba ta capilară.
Topind în aurul ei ireal steaua polară,
Cu prova corăbiei despicînd fericitele stanţe
Veneam navigînd către tine, spre Capul Bunei Speranţe.

SONET

Să nu mai cadă cortina neagră de ieri
Peste jocul vieţii şi al iubirii ;
Vreau zgomotul nestăpînit al fericirii
Să spargă ferestrele linse de brume şi de tăceri.

Şerpeşte prelungite braţe tîrîind mîngîieri
Mă apasă pe sîni, să le strivească trandafirii ;
Bice în sînge zvîcnind ne cheamă zbirii
Aţîţători, ai celei născute din valuri, ai marei muieri.

Să nu ne izbim de recele val al tăcerii,
Chiar dacă cerul, pămîntul, nu vor să audă,
Chiar dacă geana de lacrima poftei e udă,

Chiar dacă moartea albeşte la marginea serii.
Palide mîinile mele deschid urechi să audă,
Cînd te cuprind, cum îşi lasă să crească roadele merii.

ODATĂ

Odată, poate, o să-ţi pară rău
Simţind la tîmple
Răceala unui val de frig
Venind din stratul
Zăpezilor albind în părul tău.

Odată, o să-ţi pară rău, tîrziu.
Vei vrea în vatra
Cea stinsă inima, s-aprinzi
Mănunchiul amintirilor ;
Căldura-nchipuită n-am s-o ştiu.

Odată poate-a rîs în gîndul tău
Un diavol mic
Şi galben a trădare,
Să rîzi şi tu de toate
Şi de dragoste ;
În vatra neagră, inima,
Au izbucnit ca nişte flăcări reci
Albastre salamandre
Veninoase,

Şi-atuncea, ca o vrăjitoare
Serbînd sabatul,
Zadarnic căuta-vei să aprinzi
Un foc pîrjolitor de dragoste dogoritoare,
Că îl va stinge
Răceala unui val de frig
Venind din stratul
Zăpezilor albind în părul tău.

PEISAJ LAPON

Unde-i pădurea vie a coarnelor de reni,
ogorul alb în ţară pustie şi laponă,
acolo zugrăvisem o ideală zonă
cu biblicele gesturi de stranii pămînteni.

Plecări de iceberguri ne-ar fi lăsat mai singuri,
cu legănări umane treceau doar albii urşi,
şi numărînd pe labe cu urşii anii scurşi,
oceanul amintirii l-am fi sorbit în linguri

Lumina boreală a inimii aprinse
ar fi albit legenda, mai albă lîngă Pol,
dar întinzînd spre mine, de gheaţă, braţul gol
şi inima şi umbra de foc ar fi cuprinse.

Laponii, lîngă sănii, cu şoimii pe baltaguri,
lung, peste reni, deasupra osoaselor păduri,
pieziş privind, să iasă din seară lupii suri,
aud cum calcă timpul pe îngheţate praguri,

nu ştiu că peste nori sînt albastre-arhipelaguri,
că ochii tăi albaştri atunci cînd prind să plîngă,
ca scoicile bolnave-n Pacific, lasă lîngă
ureche triste perle. Desfăşurări de steaguri

de fum trec peste corturi de gheaţă, dar lumina
va fi doar despletirea de păr de aur moale
ce-o aşteptau ca mine în întristata vale
laponii cu bretonul ca negrul tuş de China.

NOUL POLIPHEM

Eram în Poliphem ciclopul pe care l-a orbit Ulisse,
scăpînd din peşteră cu fraţii navigatori pe vers homeric,
fîşia albă peste ochii bolnavi, fîşie de-ntuneric,
sub pleoapa veşniciei negre ţinea privirile închise.

Pîndeam la peşteră intrarea, ca răpitoarei nopţi profunde
să nu-i las jocul, şiretlicul corăbierului elen,
cînd pipăind pe rînd berbecii flocoşi, cu coarne de silen,
nu bănuiam că prada vie sub burţi legată se ascunde.

Ciclop, însîngerat şi singur, eu te ştiam gemînd aproape,
nu vream să fiu cîntat ca monstrul din epopee pînă ieri,
sub burţi de gînd căutam cuvinte, imagini, oameni, corăbieri,
şi negăsind, cu pumnu-n peştera nopţii-aş fi lovit să crape.

Eu te ştiam silfidă albă zăcînd la întinsoarea mîinii,
de neatins, ca şi fugarii pe care marea mi-i trimise ;
dar totu-i altfel, orbul simte cum corăbierii şi Ulisse
îi stau alături, şi lumina îi linge ochiul ars, cum cîinii

lui Iov, cel ce-a scîrbit averea, i-au lins prietenește trupul.
Și am deschis doi ochi în locul ciclopului din Odissea ;
cînta în fața lor un vers albastra mare ca Egeea,
iar corăbierilor plecînd le mîngîiam cu gîndul grupul.

Un nor fugea deasupra mării dîrz, încordat ca un centaur ;
spre răsărit pornea Ulisse, frumos pe negrele trireme ;
și te-am ghicit, fată de apă, sub soarele punîndu-ți steme,
pornind în deltă către mare un rîu din părul tău de aur.

CURÎND VA FI NEGOIUL

Curînd va fi Negoiul sub o căciulă albă,
zvîrlind albastră umbră, pietros taumaturg,
cîmpiei transilvane. Medievalul burg
mă va aduce iernii și liniștei ei albe.

Îmi va rămîne numai din părul tău de vară
foșnirea unduită de muieresc ovăz ;
și rotunjite ape, albastre, clar, sub văz
cu șipotul, din suflet, urcînd se clătinară.

Și legănînd pe ape un alb caic, prea plin
de răzvrătiri de coarde, mîini lungi rupînd din strune,
truveri care ne cîntă iubirea-n strofe bune
spre sînii albi, spre țărmul legendei, dornici vin.

Tu să deschizi privirea și brațele și gura
cînd nava mea de gînduri spre tine va porni,
cerescul snop de aur curgînd, se va topi,
ca însetatei inimi să-i fie băutura.

NU SÎNT ZĂPEZI ?

Nu sînt zăpezi, nu mai sînt zăpezi ?
Șoptește nostalgic François Villon în inima noastră.
Înalță fruntea la fruntea munților, ai să le vezi
Încununînd piscuri de cremene
Pe unde zboară din stîncă în stîncă
Fără aripi caprele roșii,
Unde nu bate aripă de graur ;
Peste înălțimea atît de adîncă,
Cine cu tine să se asemene
Decît luna de aur ?

Nu sînt cîntece, nu mai sînt cîntece ?
S-au dus pe apele vremii rapsozii ?
Ore pierdute, ore chemate,
Prin inima noastră-și unesc antipozii.
Mînă de calcar așezată pe inimă steaua virtuții ;
Am navigat pe mările toate
Ale iubirii cu argonauții,
Pe mările moi cu muget de taur
Pînă la țărmul brațului cald,
Rotunjit lîngă golful unui ochi de smarald,
Se găsesc legendara lînă de aur.

Nu mai sînt lacrimi, nu mai sînt lacrimi ?
La pleoapa lumii înghețînd stalactite,
Rănesc tăcerea cu mii de cuțite
De albă lumină, recile zîmbete ;
Sub policandre de brazi uriași
Sfîrșește vremea marilor sîmbete.
Și tragica nuntă din Miorița ;
Întors este tîlcul cu cei trei ciobani
Pe care balada-i cîntase dușmani,
Tustrei sub o stea ca o frunză de laur
Duc trena de nuntă a visului țării,
Bogată curgînd din caerul zării
Prin pletele tale de aur.

ÎNTR-O FĂRÎMĂ DE GEAM

Satul se numeşte Sîngeorz,
Uliţa lungă e pustie,
Pe deal se înfioară lanul de orz,
Fuge pe Someş o pojghiţă sîngerie.
E în amurg, cu ace de aramă
Brazii tăcuţi, şi-nţeapă amurgul ;
O pasăre în zbor îşi scutură năframa,
Feciorul înserării încalecă murgul...
Acesta ar fi peisajul, dar casa
Pe care-am văzut-o-i de lemn şi roşcată ;
Pe poartă intra someşanul cu coasa,
Dar geamul, fărîma de geam voi păstra-o,
Desenul ei grav n-am să-l pierd niciodată ;
Gravură în suflet, neşters pe retină,
Nu-i pînză măiastră care-ar reda-o.
Pe poartă intra someşanul cu coasa,
Şi casa străveche din bîrne, roşcată,
Pe uliţa lungă-ntre toate aleasă,
Avea în fereastră mănunchi de lumină,
O verde ulcică cu glabeni bulbuci
De aur, din munte, pe care-i culeg
Feciorii cînd urcă la stîni. Din întreg

Pătratul ferestrei în patru-mpărţit
Arată o umbră verzuie de nuci
Mai neagră cu cît adînceşte odaia.
Bulbucii în ochiul de jos. Mi-a zîmbit.
Un chip de copil în pătratul vecin.
Deasupra, în dreapta, cu chipul senin,
Privea someşanca. Pătratul rămas
Fu negru o clipă ; un triptic vedeam
Pe cele trei negre fărîme de geam :
O mamă, un prunc şi mănunchiul de flori
În verde ulcică, de aur, rotundă,
Culese în munte pe căi de păstori.
Apoi a venit, în a patra fărîmă
De geam, someşanul. Fereastra fu plină
De dragoste aspră, gravată pe umbra
Odăii cu flori aurii de lumină...
Curgeau pe Someş văluri viorii,
Se-nfiora pe deal un lan de orz ;
Noaptea trecea singură de-a lungul uliţii pustii,
În satul de sub munte Sîngeorz.

PĂDUREA DE ARGINT

De treci codrii de aramă, de departe vezi albind
Şi-auzi mîndra glăsuire a pădurii de argint.
M. EMINESCU

Eşti tu pădurea de argint ?
Bătrînele poveşti nu mint ?

Eşti tu, pădurea lui Mihai ?
Cu raza lunii doar s-o tai.

Mestecenii în alb mondir,
Harapii albi, mlădii, în şir,

Încremeniţi, ascultă, seara,
Cum îşi încearcă-ncet vioara.

Ca luna-n vîrf m-aş spînzura
Suind un trunchi mlădiu de nea,

M-aş spînzura ca să privesc
Pămîntul vechi, moldovenesc,

Că sînt la şoaptă prea amari
Peste coline nucii mari.

Dar mă aşteaptă calul pag
În umbra roşie de fag ;

Pe şeaua pagului bătrîn
Să galopez în timpul spîn,

Să nu m-ajungă iar din urmă
Mestecenii în albă turmă.

Harapii albi au mai rămas
Un pîlc, întîrziat la pas ;

Securea vremii reteza
Pe cel care înainta.

Pădurea, tînără pe-atunci,
Sub Filior, mesteceni prunci,

Cînd el venea cu negre plete
Pe sfoara căilor încete,

Să-şi chinuiască-n mînăstire
Amara sete de iubire

Şi să se-nece-n ochii mari
Sub şoapta nucilor amari.

Clopotniţa-n păduri albea ;
În dungă dangătul dogea.

Eşti tu pădurea care-o ştim
Cînd cu *Călin* mai rătăcim ?

Mesteceni de argint, cîntaţi
Prohodul celor retezaţi !

Să treacă peste Filioara,
În dunga frunzii, jalea, seara.

Ca luna-n vîrf m-aş legăna
Pe creanga crengilor de nea,

M-aş legăna să văd în zări
De moldovene depărtări,

Cînd pe coline nucii mari
Privesc cu ochii verzi, amari ;

Dar mă aşteaptă calul şarg
Să galopez spre şesul larg,

Să nu m-ajungă iar din urmă
Mesteceni umbre, albă turmă.

Pădurea roşie, aramă,
O şterge-a norilor năframă,

Dar din pădurea lui Călin
A mai rămas pe plai puţin

Şi-a mai rămas la tine-n pîntec,
Moldovă, marele lui cîntec,

Ca pe un prunc să-l naşti mereu
Cît stă sub soare neamul meu.

ELEGIE HUMULEŞTEANĂ

Aici e satul, iată-l, tot cel de altădată...
Surîde miezul zilei cu inima curată

Şi luminează brîul de humă ce-nfăşoară
Păreţii casei unde-a fost viaţă-odinioară.

Ograda e pustie şi florile par oaspeţi ;
Albastre, după ploaie, băltoace-s ochii proaspeţi

Ce ne răsfrîng, cum trecem, imagini pieritoare.
La case megieşe văd pruncii pe pridvoare,

Cătînd cu tonitziană privire de agude ;
O pupăză, ori toaca trecutului se-aude ?

Închisă-i uşa veche, de mîini şi vreme roasă.
Parcă tresare lemnul şi pielea-i e lucioasă.

Parcă tresare uşa trecutului sub mîini,
Cerînd să n-atingi urma pierduţilor stăpîni.

Nemîngîiată uşă, dacă-ţi lipseşte glasul,
Ne însoţeşti cu plînsul ţîţînei tale pasul ;

Intrînd, atîtea urme strivesc sub pasul meu
Nu vreau să văd păreţii cu cadre de muzeu

Şi intru în odaia în care-i vatra rece ;
Fiorul de sfială prin mine moale trece,

Şi torcătoarea care îl toarce nevăzut,
De cînd din mînă mama lui Creangă l-a pierdut,

Învîrte roata vremii, că firul rupt se leagă,
Că-n depănarea noastră e viaţa lui întreagă ;

Cu cît mai mult pătrunde deceniu în deceniu,
Se-ntinde peste ţară moldovenescu-i geniu...

Un pas de lîngă uşă, şi văzul mi-l înnec ;
Pe-o lacrimă îmi joacă butucul lui Chiorpec,

Pe alta motoceii ce-atîrnă pe prichici...
O ! poate că odată ai stat şi tu aici,

Pe lavița prelungă pe care-ncet o pipăi,
Te-aud fugind, podeaua sub talpa goală lipăi,

Te-aud rîzînd, iar rîsul se pierde-n golul firii
Și văd motocii singuri în jocul amintirii...

Mițucii albi aleargă spre legănarea lor...
Umbri ușor fereastra, în trecere, un nor.

Tresar. Se-nfige-n umbră o rază ca o spangă :
Pe laviță se mișcă în umbră David Creangă.

Bunicul se ridică și pleci la Pipirig ;
Răspîntia pădurii o caut și te strig.

Dar frunzele și anii în zarea lor le-au supt ;
O mînă străvezie înnoadă firul rupt,

Și roata torcătoarei rotind se răsucește...
A fost atîta viață în tot ce-ncremenește,

Dar tu, din cît umblata-i amara-împărăție,
Ai adunat trecutul și viața-n slova vie,

Și din fîntîna morții ieși viu ca Harap-Alb.
Se-ntoarce ziua, molcum, pe-o coastă, bou cudalb.

Mă ține lîngă ușă al liniștii uncrop :
Ce răsuflare trece, de tremur ca un plop ?

Ce neobișnuite făpturi stau lîngă masă ?
E tot frămîntul țării și tot văzduhu-n casă ?

Luceferii și basmul și viața din adînc ?
Aici, la masa veche, stihiile se strîng...

Aici au scris adesea, au dat tăcerii zvon,
Au stat cîndva de taină Mihai și cu Ion...

Sînteți și-acum, și-aicea, că inima-mi stă trează ;
Prin fierestruica scundă amurgul sîngerează

Și totul e jăratic nesorocit să ardă
Și pe străvechea masă de lemn cioplit din bardă

În petele cernelei plătite-n timp și-n vis
Văd sîngele cu care cei doi străbuni au scris.

1955

AMURG LA HISTRIA

Ruinele au prins culoarea vieții :
Parcă tresar sub purpura pudrată —
Un puf de foc le-a mai atins o dată
Sau flori de foc le zvîrle-n suliți geții ?

Un chiot de asalt e-n zarea ceții
Și parcă vezi în iarba sîngerată,
Încremenit, măcelul de-altădată.
Lebede-n cîrd și-au scuturat nămeții.

Peste Sinoe au trecut cocorii
Cu chiot lung și nu năvălitorii
Spre Istros, cu sarmatice zavistii ;

Mari lebede au nins pe Duingi,
Să troienească tot ce auzi
Și ce văzu și-a scris Ovidiu-n *Tristii.*

1956

ÎN TERMELE HISTRIEI

Arhonții histrioți în terme-și spală
Puhave sau sleite trupuri moi ;
În tepidarium, lenevind, stau goi
Și lapădă din cărnuri nădușală.

Între pilaștri și în loji, în sală,
Vorbind se ung cu parfumat oloi,
Își plimbă leneși splinul cîte doi
Pe mozaicul scump, cu talpa goală.

Prefurnium sub ei încinge dale ;
Dar nu pe hipocaust, pe vulcan
Își plimbă timpul albele sandale.

Sînt orbi arhonții ? Largul dogrogean
E val de goți ce vin și or să spele
Tot cuibul histriot și alba piele.

1956

OENOCHOE

Vas ionian din pontică cetate,
Din stratul răscolit te-am scos tăcînd,
Dar auzeam cum se întinde-n gînd
Vintreaua la triremă şi se zbate.

Te aducea din insuli legănate
De undele egeice, jucînd,
Să te găsesc la Histria, zăcînd,
Fecioară-n lut, vrăjită de Hecate.

Angoba ţi s-a şters, ţi-e pansa spartă ;
Roz-pală ţi-e argila, trup de fată ;
Ca Venus fără braţ, pierduşi o toartă.

Cînd năvăli barbarul got, te prinse
Sorbind sălbatic buza trilobată
Şi te zvîrli cînd setea i se stinse.

1956

CITEŞTE-MI DIN JACK LONDON

„Cu două zile înaintea morţii sale, i-am citit spre seară povestirea lui ***Jack London*** *— care e şi acum pe masă, în camera lui — Dragostea de viaţă..."*

NADEJDA K. KRUPSKAIA

Stau doi molizi ca doi flăcăi de munte
De-o parte şi de alta a faţadei
Străvechiului conac cu lungi coloane
Ce sprijină pe frunţi triunghiularul
Fronton, ce parcă poartă scris un nume
Cu slove nevăzute.
Stau molizii
Îngîndurați, cu saricile albe
Pe crengi pînă la poale, albăstrite
De amurgirea largă,
Sub luceafăr
Atîrnă ca beteala de nuntire
O coadă luminoasă care joacă
În ochiul cu dezgheţu-ndurerării
Care priveşte prin fereastra-naltă ;
Femeia trage lungile perdele,
Aprinde lampa, clopotul ei verde
De porţelan strălimpede aruncă
Lumina mîngîioasă. Arde-n lampă
Un bulgăre de aur şi îmbracă
Cu praf topit şi auriu tot cercul
Care cuprinde masa şi covorul,
Fotoliul de mahon şi, arcuite,

Ca arcul de la troică, trei spătare
De scaune străvechi. În umbră patul,
În pat stă el. Aceeaşi frunte-naltă,
Pometii mai ieşiţi de suferinţă
Şi părul roşu-auriu la tîmple,
Mustaţa şi bărbia proaspăt tunse
Şi zîmbetul pe care îl cunoaşte
În Soviete-ntreg proletariatul
Cu care-a ridicat din morţi Rusia.
Aici la Gorki iarna-i aşezată
Ca-n vechile bîline, nesfîrşită ;
Începe din Urali, de mai departe,
Din Ienisei, să-şi desfăşoare alba
Poveste-adevărată... Cu pădurea
Se-apropie de geamuri iarna rusă
Tăcînd în geruită aşteptare...
Cei doi molizi din laturile casei,
În sarici albe parcă fac de gardă
Şi-n faţă stă pădurea-ngenunchiată
Cu trunchii în omăt, însă molizii
Din cînd în cînd îşi scutură vestmîntul,
Şi neaua în cădere sună moale
Şi înfundat de parcă-şi schimbă pasul
Apropiindu-se de geam molizii.
— Ce vezi ? îşi spun de sus, fără cuvinte ;
Îl văd pe el întins în pat, femeia
S-apropie cu-o carte, o deschide,
Şi buzele ei tremură de parcă
În cartea ei ar fi o iarnă mult mai
Sporită-n ger decît în preajma noastră.
Dar el ? — El o ascultă, numai ochii
Îi pîlpîie ca-n două focuri, flăcări
Care-ar putea să încălzească lumea.
Dacă molizii-ar fi putut, ca-n basme,

Ca Cernomor, cu vrăji să se prefacă
În cioturi mari de fag de ars în vatră,
Ei ar fi auzit cuprinşi de flăcări
Cum el îi spune-ncet : „Te rog, Nadejda,
Citeşte-mi din Jack London !" Şi de-aproape
Priviţi de el, le-ar fi crescut văpaia,
Cum i-a privit pe cei cuprinşi de jarul
Înflăcărării ce-i mîna în luptă,
Să ardă tot ce-i putred, ca să crească
Din lăstărişul nou o lume nouă.
Să intre-n gîndul lui, să-l înţeleagă,
Să stea cu gîndul lui pe-aceeaşi treaptă,
Ei ar fi urmărit cu el povestea,
Înţelegînd că-n omul singuratic
Şi rîul Coppermine, care curge
Monstruos de singur spre Oceanul Arctic,
E un simbol al luptei pentru viaţă.

Atunci, din vîrful lor, o-nfiorare
Ar fi pornit pînă la rădăcină,
Văzînd sub fruntea-naltă toată lupta
Ce-a dus-o el, ca dragostea de viaţă
Să nu mai treacă iar prin chin şi moarte
Ca bietul Bill, gonit pînă-n Alaska
De „democrata" lor orînduire.

Şi ar fi auzit cum în odaia
Tăcută, prăfuită cald cu aur,
Răsună încă-nflăcărat cuvîntul
Lui Ilici : — „Straşnică poveste !
Citeşte-adînc în om povestitorul !"

Însă molizii rămîneau afară,
Încremeniţi în saricele albe,
Uitîndu-se în încăperea-n care
Femeia sta cu tremurînde buze
Citind în carte... El, cu ochii-n flăcări,
Vedea în foc zăpezi, un om pe moarte,
Înfometat, pîndit de-un lup, asemeni,
Şi tresărind ca de a lui izbîndă
Cînd omu-învinse lupul şi îi supse,
Cu sîngele, puterea, viaţa însăşi.

Molizii nu ştiau că, poate, omul
Din patul suferinţii, pentru sine,
Sau poate să audă şi femeia,
Va fi şoptit cuvinte neuitate
De ea... şi, liniştindu-se cu somnul,
Va fi pornit să părăsească lumea.

Molizii au văzut cum lampa verde,
Încet, îşi scade aurul... şi-n umbră,
Pe masă, cartea a rămas deschisă
La povestirea *Dragoste de viaţă.*

1954

PALOŞ DE CĂLĂU

Wan ich dhue das Schvert aufheben
Sogeb Got dem Sunder das Ewigeleben

Sala de arme în castel ; căminul ;
Deasupra lui, un paloş aninat :
Lîngă mîner oţelul e gravat
Cu un dicton ce-l îndrăgea hainul :

„Cînd paloşul călău-a ridicat
Şi cade pe grumazul cum e crinul,
În veşnicie albăstrind seninul,
Loc domnul osînditului i-a dat."

Ades cînd focul se zbătea în piatră,
El a citit, pe paloşul pătat
De roşul vîlvătaielor din vatră,

Crîncenul scris din veacul depărtat ;
Şi uneori, cu-o teamă idolatră,
La gît îşi duce mîna-nfiorat.

UMBRA STELELOR

Odată am ieşit în somnul verii
Privind tot cîmpul stelelor înalte ;
Sclipeau aprinse geamurile serii
Sau semafoare-n cosmicele halte ?

Icarii vremii noastre, printre astre,
Îi aşteptăm, cîndva, să navigheze,
Rupînd din stele-atomice speteze
Pentru aripi, să zboare-n slăvi albastre.

Lăsînd în basme zumzetul elicei,
Ţîşnind, interstelarele rachete,
Zbîrnîind a constelaţiilor plete,
Vor deranja peruca Perenicei.

Sînt între noi şi stele vremi de umbră,
Şi umbra lor, venind, vecii măsoară ;
Frînghii de lună noaptea desfăşoară,
Să-ncingă luminos planeta sumbră.

E umbra fără de-nceput sau poate
Sub fiecare stea un stîlp feeric,
Sau răsturnînd oceane de-ntuneric
Cerescul car cu strălucinde roate ?

Nedovedite-n vîrste, asterisme,
Numite metaforic, în familii
Apar, arzînd făclii la moartea zilii ;
Pun umbre-adînci sub ele-albastre prisme.

În spaţiul dintre floarea lor de aur
Şi Geea, mama noastră ce ne poartă,
Părelnic socotim o lume moartă ;
Dar doarme în Nadir un alb balaur,

Calea Lactee, plin cu miliarde
De stele fără nume şi conture,
Fără păstori sau fiare să le fure ;
Hrănit de ele, albul şarpe arde.

O ! între siderala lor fiinţă
Şi Terra, umbra-i plină de imagini ;
E tot ce-a fost şi nu-i cuprins în pagini,
De la demonic pîn'la umilinţă.

De la întîia literă a vieţii
Pînă la treapta ei cea mai înaltă,
Sub clocotirea lor umbra tresaltă
Cînd luna rece şi-a topit nămeţii.

E amintirea vremurilor moarte,
E frămîntrea vieții ce ne doare,
E curcubeul lumii viitoare
În umbra ce de stele ne desparte.

Și în albastra trenă ce s-așterne,
E poezia vieții și a morții,
E omul uriaș ce-nfruntă sorții
Urcînd sub umbra stelelor eterne.

CU GLASUL

Cu glasul shakespearienelor sonete
Vreau să te cînt, pămînt al țării mele ;
De-aș fi gigant culegător de stele,
Pe tine te-aș culege-ntre planete.

În cartea ta stau scrise slove grele
Și tu porți năclăitul sînge-n plete ;
Dar falnica statură ce ți-o dete
Natura e mîndria vieții mele.

Stejarii de pe culme poate încă
Mai simt pe scoarțe-atingeri nevăzute
De, revărsați în liniștea adîncă,

Încremeniți, gîndind la vieți trecute,
Cu rădăcini înfipte ghiare-n stîncă,
Par vulturi vegetali cu pliscuri mute.

1956

SUB ZĂPEZI DE CRETĂ

Mama mea are părul nins,
Tînără, cîndva, s-a urcat pe catedră.
Patruzeci de ani a tot dăscălit,
Pînă cînd un fapt ciudat s-a-mplinit :
Zăpezile de cretă de părul ei s-au prins.
Pe-obrazul ei ca fila de dictando liniată,
E toată viaţa caligrafiată.

Ea are cataloage-n amintire :
Din cînd în cînd ca-n vis le dă citire.
Citeşte-un nume, vede-un chip, tresare :
L-a întîlnit mai ieri, pe stradă —
E om mare...
Atunci zîmbeşte sub peruca de zăpadă
Pe care timpul, vechiul peruchier,
I-a aşezat-o coborînd un nor din cer.

Acuma-i noapte. E tăcere-n casă.
Mama mea doarme. Se visează poate
În vechea-i şcoală, într-o clasă.

Nu pot gîndi că are alte vise,
Cînd ea le face şi cu pleoapele deschise.
În clasa visului, pe bănci de lună,
Din adîncimea vieţii generaţii se adună,
Şi, dacă după nume nu-i mai ştie,
Aşa, cuminţi şi rînduiţi la nesfîrşit,
Pe albele pupitre selenare,
În penare,
Alăturea cu guma şi condeiul,
Ea vede-nchisă dusa lor copilărie.

Clasa-şi lărgeşte spaţiul ei la nesfîrşit,
Încît pămîntu-ntreg şi cerul le-a adăpostit.
Poate acum, alt dascăl, cu un nor
Reavăn şi mic ca un burete
Şterge tabla neagră a nopţii eterne,
Că s-a-necat în tuş întreaga noapte
Şi somnul nefiinţei se aşterne.
Poate că mîna lui apoi a desenat
Girafa, Casiopeia, Ursa Mare,
Peruca Perenicei, Vărsătorul,
Ursa mică...
Încît, de cîte ori mîna lui creta o ridică
O altă constelaţie apare ;
E ca un vrăjitor învăţătorul !...

O, dascăli ai vieţii,
Ai vremii de azi,
Voi, care creşteţi oamenii de mîine,
Cum muntele, pădurilor, puieţii de brazi,
Sădiţi în pămîntul visărilor voastre,
În sufletul mereu împrospătat al omenirii,
Sămînţa fericirii,

Şi ştergeţi din memoria umană
Abecedaru-n care-s scrise vorbele :
Război, măceluri, moarte, sînge, rană...

Calea Lactee taie-n două noaptea,
În adîncimea ei pe ceru-ntins.
Dormi, mamă, tu, care-mi aduci aminte
De toţi apostolii ce toarnă suflet în cuvinte
Scrise pe tabla cea neagră
Cu-al vieţii cuprins,
De cei care-au aprins acum făclia
Purtînd spre verzi grădini copilăria,
De cei pe-al căror creştet
Zăpezile de cretă au nins.

AŞTEPTARE

Rîu luminos de aer te scaldă şi-mi aduce
Tiparul tău părelnic, în braţe să-l cuprind ;
Cum brazii ţin tăcerea cu braţele-n răscruce,
Doar după nălucirea ta braţele întind.

Cearşaful alb şi rece-al zăpezilor căzute
Mai poartă urma mică a mersului tău lin,
Pun paşii ca sărutul pe urmele pierdute,
Acum tiparul rece de mine-ntreg e plin.

Molizii, negre turnuri de domuri vegetale,
Masiv se profilează, hieratic, pe Bucegi,
Aştern albastre poduri de umbră peste vale,
Să treci pe plaiu-n care te-aştept de vieţi întregi.

RENUNȚARE

Așteaptă-mă acolo lîngă al serii mal,
Unde se împletește legenda cu visarea ;
Luceafărul culege-l cum ai culege floarea,
Calea lactee pune-o pe umeri ca un șal.

Îmbracă-te-n imagini. Pe negrul Ducipal,
Tristețea legănîndu-mi în șa, vom trece marea,
Spre bolta australă, zburînd, să bem uitarea
Ce-o toarnă Vărsătorul într-un ceresc pocal.

Răstoarnă adevărul, să-i văd reversul luciu,
Oglindă-n care toate par altfel decît sînt ;
Spre Empireu să mergem, departe de pămînt !

Dar nu, arunc căciula visării, cu surguciu,
Să mă întorc prin noaptea mai neagră decît tuciu'
Către pămînt, spre oameni, cu ei să lupt, să cînt !

UMBRA PĂMÎNTULUI

E umbra unui turn ce se răstoarnă
Cu violetul prag între tăceri ;
E cerga sură-a serilor de iarnă
Sub care geru-nghează scînteieri ;

E umbra florii soarelui, albastră,
Ce răsucește ornic vegetal ;
E umbra îngropată în fereastră,
Cînd arde vie gura de coral ;

E umbra dobîndită prin născare,
Cu jocul urmăririi, chinuit,
Pe care și-o adună fiecare
Culcîndu-se în tiparu-i adîncit ;

E umbra ce-o alungă, ce o cheamă
Și munți, și mușuroaie, tot la fel,
Pe care-o pierd plătind-o morții vamă
Toți cei trecuți prin pașnicul măcel ;

În spațiul fără laturi și măsură,
Aruncă umbra lui pe aștrii-n mers,
Cum inima o-nfășură-n căldură,
Răscolitoare, umbra unui vers.

VIOARA COSMICĂ

Cu ce cuvinte noi să te întîmpin
Clipită, ceas, ori veac fără pereche ?
Pămîntul în eter și-a pus podoabă,
Ca un cercel, frumoasa, la ureche.

Nu pot rămîne singuratic, straniu,
Pe lire de mesteceni, în amurguri,
Cîntînd tîrziu medievale burguri,
Cînd sună viu poemul de uraniu.

Să-mi port visarea legănat în perne,
Ca un seraf pe norii de zăpadă,
Cînd veacul a ieșit de mult în stradă,
Cînd ce e nou din ce e vechi se cerne ?

Cîte o dată straniu mă-nfioară
Hulubii de argint trecînd pe sunet ;
Pe-acolo unde naște vechiul tunet,
Aud acum o cosmică vioară.

Poate-o aud și cei din alte sfere,
Poate de mult, pe marginea genunii,
Priveau cu ochi ciudați în drumul lunii
Cînd vom veni prin cosmica tăcere ?

Din basmele străbune tot misterul
E-nfăptuit pe marile simboluri ;
Un cal înaripat ne dă ocoluri
Și Făt-Frumosul om despică cerul.

Peste un sfert de veac trecînd în viață,
Columb descins pe-o limpede planetă,
Te-aș fi-ntîlnit, iubire,-ntr-o caretă
De vis, într-o stelară dimineață.

Pacificat ar fi de mult pămîntul ;
Am mai zări doar pete mici de zgură ;
Cenușa purtătorilor de ură,
Pietrificată, nestîrnind-o vîntul.

Și ne-am iubi atunci pe căi astrale,
În vers cîntînd un veac fără pereche,
Și amintirea clipei cînd pămîntul
Și-a pus podoabă luna la ureche.

4 nov. 1957

CÎNTARE CETĂȚII LUI BUCUR

(1 9 5 9)

„Nemurirea oamenilor s-ar stinge, de nu ar avea în cuget lucrurile trecute“

(Miron Costin : Predoslovia Letopisețului)

Măreția oamenilor ar fi scăzut, dacă n-ar fi cîntată contemporaneitatea în lumina vieții noi.

PREDOSLOVIE

Sus erau munţii mari, jos rîul mare,
Şi dealuri între munte şi cîmpii ;
Făpturi hirsute se-nchinau la soare
Şi tremurau sub vechi cosmogonii.

Nu le ştiau Balanţa, Casiopeia...
Pîndeau din stele ochi de demoni răi,
Bărbatul îşi vîna din trib femeia
Cioplind sub munte marile odăi.

Goneau cu focul urşii din caverne,
Urlînd cu glasul nou, neşlefuit,
Priveau absent la norii, albe perne
Sub somnul frunţii largului zenit.

Cu ochii sîngerii zăreau vedenii
Şi se loveau cu fruntea de pămînt,
Strămoşii fără nume, din milenii,
Care au smuls întîiul, asprul cînt.

Sus erau munţii mari, jos rîul mare ;
Pe-această vale-au stat şi ei, atunci,
Pe apa-n semne largi de întrebare
Au pus pirogi cioplite-n trunchiuri lungi.

La Dîmb, în coturi, vac făcîndu-şi tribul,
Cu mii de ani a-ntinerit, murind,
Că vîrsta nu le-a scris-o-n piatră scribul,
Ci treptele pămîntului suind.

Că au lăsat sub fiecare treaptă
Un vas de lut sau un topor de bronz,
Plecînd pe-al vremii car, ce nu aşteaptă,
Spre nevăzutul şi temutul bonz.

Sus erau munţii mari, jos largul fluviu
Pe care grecii Istros l-au numit ;
Aici, din treapta vechiului Diluviu,
La Dîmboviţa oase-au troienit.

Şi-au nins în timp cenuşile-n adaos
Cei ce-au suit cu fruntea către cer ;
Porniţi din haos s-au întors în haos,
Cînd lacul morţii-i prinse-n mare ger.

Dar ne-au lăsat din vîrstele de piatră,
Din vîrstele metalelor, pe rînd,
Ceva din visul lor plutind pe vatră :
În piatra rece închegatul gînd.

Şi s-au despodobit pe rînd de straiul
Din plumb şi din minciună potrivit,
Zvîrlind odată, vechiul, putregaiul
Care tîrîşu-n praf ne-a învelit.

În fiecare clipă, către astre,
Zvîcnind, suim viziunile cu noi ;
Trecurăm de otravă şi dezastre,
Lăsînd departe primii oameni goi.

Dar pînă va porni întîia navă,
Ducînd mesagiul vechiului pămînt,
Argonaut, aed, vreau totuşi slavă
Pămîntului să dau şi vreau să cînt.

La Dîmboviţa, vechea aşezare,
Între păduri nebune, ape reci,
Cetatea dintre munţi şi rîul mare,
Şi paloşele dîrze, legendare,
Ce-au lepădat rugina lor pe veci.

VÎNĂTOARE

Doar luna își îndreaptă spre veșnicie scutul ;
Cei dintre deal și lacuri, cu sulițe și arc,
În urlete, tăcerea, la Dîmb, pe vad o sparg
Și hăituiesc, spre groapa ce-au viclenit, mamutul.

Zvîcnesc aprinse facle, mamutul rage lung,
Și colții albi, de fildeș, lucesc sub foc și lună ;
Îi năvălește sînge-n holbările de prună
Și urlete, mai tare ca sulițele-mpung.

Împins, tîrziu, în groapa ascunsă, ca-ntr-o trapă,
Înalță trompa neagră spre lună, în zadar,
Cu răget lung, lovește cu colții lui de var ;
Cu suliți tribul țeasta și ochii lui înțeapă.

Sfîrșitul cu-mpăcarea își face începutul ;
A mai vînat azi tribul sub dealuri un mamut.
Stă căsăpit scheletul enorm, albind tăcut,
Sub luna ce-și îndreaptă spre veșnicie scutul.

PE OCINA CETĂȚII

Pe ocina cetății în care azi trăim
Visînd nemărginirea adusă lîngă scară,
Prin zecile de veacuri alți pămînteni urcară
Să crească bunăstarea cu care ne-mplinim.

Amurgurile-albastre cu geana viorie,
Din zile netrecute-n răbojul spulberat,
Sălbaticile inimi latent le-au modelat,
O, inimile fruste născute-n barbarie !

Cînd începeau natura și regnul să supună,
Cînd cîinele din palmă să prindă l-au deprins,
Cînd calului sălbatic grumazul i-au cuprins
Cu-un laț zvîrlit din goană vibrînd ca-ntinsa strună,

Cînd nu mai chinuiră săpînd cu săpăliga,
Lăsînd avar în borte sămînța de alac,
Cînd smuls, întîi, fu plugul, cräcana din copac,
Și-au pus să tragă zimbrul — cînd au simțit că strigă

Acolo, în adîncuri, un glas de duh de vînt,
Și s-au temut de soare, de tunet și de lună,
S-au închinat la toate și-au năzuit să pună
Imaginea visată în idoli de pămînt.

Se strămutau pe plaiuri cu nestricate urme
Către tăpșane grase, cînd au băut întîi
Din ugerii cu lapte ai oilor, și-n grui
Le-au adunat în țarcuri și le-au mînat în turme.
Cînd oala grosolană au ars-o-ntîi în foc,
Văzînd că apa crește în ea ca-ntr-o minune,
Au presimțit că toate, pe rînd, li s-or supune,
S-au încleștat cu firea din luptă și din joc.

Veni cu valul celtic alesul meșteșug :
Cu roata răsucită vrăjea sub mîini olarul,
Din lutul dac — și forma le-o închega cu jarul,
Și-au pus cu fierul scitic brăzdarul nou la plug.

Și sabia au tras-o din flacără, asemeni
Cu sciții — zale, coifuri — și s-au deprins călări,
Și trimiteau rărunchii pămîntului spre zări
Scoțînd aramă, aur din munții mari de cremeni.

Și lupii de aramă i-au legănat sub nori,
Cînd i-au lovit cohortele Romei imperiale,
Cînd a murit Zamolxe pe-un rug de vii de jale
Și-a curs, nu vin, ci sîngele dac din zăcători.

Le petrecură toate, cîndva, pe-aceste plaiuri ;
Pe ocina cetății în care azi trăim,
În urmele din lutul ce-l răsturnăm, simțim
Tăcerea, cînd prin codrii cîntau silvani din naiuri.

Pe ocina cetății în care azi trăim,
Visînd nemărginirea adusă lîngă scară
Prin zecile de veacuri, dintr-o adîncă seară —
Pe neștiuții ctitori în gînduri să-i suim.

ZĂPEZILE CALDE

Văzură-ntr-o nămiază cei de la Dîmb, în zare,
Zăpezile şi praful venind de peste munţi ;
Li s-a părut ciudată zăpada, şi la frunţi
Făcură streaşină palmă încremenind în soare.

Veneau în avalanşă zăpezile ciudate
Cu pete vii şi negre, prin codri, pe gheced ;
Prin revărsarea toamnei adînci, cu gust de mied,
Deosebiră turmele mari, apropiate.

Cu cei din cotul apei s-au întîlnit păstorii,
Şi troieneau zăpezi de mioare şi mînzări,
Sau norii în mişcare sub cer de-albastre mări :
O răsturnare-a lumii din vis cînd jos trec norii.

Se legănau întinsele, verzile ceaire,
Cu iarba grasă, deasă, şi turmele-a-necat
La jumătate satul, şi-adînc au înotat,
În apa fără maluri prin valuri verzi de fire.

Şi zbor lăsînd privirii rotită pe cîmpie,
Stăpînul peste turme a măsurat în gînd
Moşia dintre dîmburi şi bălţi, înfiorînd
Ceairul cu un şuier prelung de bucurie...

Au înţeles băciţa, feciorii la mioare,
Şi cei păzind departe ciopoare de mînzări,
Că din olatu-acesta spre pomenite mări
Or urmări jelire şi-ntoarceri de cocoare.

ÎNTÎLNIREA

Către amurg tăiară cărare prin troiene,
Prin blănurile albe de oi și de berbeci,
Către păstori, prin behăitoarele poteci,
Bărbi negre, ochi de smoală cu seceri mici sub gene.

În urma lor, prin întroienirea iarăși strînsă,
Treceau cu șolduri pline ochi verzi de măghiran,
Cu șolduri șui, sub buze cu șiruri de mărgean,
Femei cu chipul aspru, cu zîmbet rece însă.

Către păstori veniră cu pipăite pasuri
Și-i măsurau cu ochii pe sarici și baltag,
Apoi văzură baciul voinic pe calul pag
Pe care străbătuse olatul patru ceasuri.

În sarica-ntocmită din patru oi cuprinse
Se arătau ca niște prea uriașe oi,
Cu stat de om, cu două picioare dinapoi,
Păstorii, minunîndu-i pe cei cu plete ninse.

Nu că sub Dîmb, pe șesuri, nu se mișcară turme
În alte veri și veacuri, și că n-au fost păstori, —
Dar nici troiene albe de lînă, nici feciori.
Cît răsăriră astăzi, nu le-or umbla pe urme.

Erau lîngă gorganul pe care se urcase
Cu calul pag stăpînul de turme — de oblînc
Se rezema băcița și obliceau adînc
Către păduri, pe rîul și bălțile-argintoase.

Pădurile nebune se-nghesuiau să vină
Încremenind la margini de dîmburi lîngă șleau,
Ca niște oști vrăjite... Și turmele albeau
Și-n înserarea veche împrăștiau lumină....

CARAVANA

Prin nordul hanseatic, prin Viana, drept din Gand,
Sub pintenul cetății din Bran, prin trecătoare,
Din neasemuită de lungă depărtare,
Trecea o caravană de negustor flamand.

Chervanele-ncărcate, din grele roți, trosneau,
Cînd straja din cetate vestise taxidarii ;
Ca uliul, castelanul prădalnic, la fruntarii,
Își lua tainul cînd caravanele curgeau.

Setos de zări schimbate și volnic de cîștig,
Flamandu-și joacă viața ca jucătorul zarul,
Turnîndu-și la popasuri, în sînge drept, paharul,
Să nu mai simtă-n preajmă căzînd al morții frig.

Scut, sabie și arcul de corn cu opt săgeți —
Cu-atîtea arme-au dreptul lipscanii să treacă pasul
Spre codri-adînci ce-n ramuri își desfășoară glasul
De grei stejari, în trunchiuri, cu umbre mari de geți.

Pe straiul de filender, cu guler de dantele,
Se legăna în șaua adusă din Brașov,
Văzînd cum îl imită deasupra cerul mov
Purtînd pe larga haină dantelării de stele.

Trec umbre lîngă care, merg slugi lîngă obezi,
Se leagănă-n baloturi filenderul de Flandra,
În cufere podoabe ce-și joacă salamandra
Și în chimir — îi simte — noi galbeni olandezi.

Cad peste el copacii cu umbra, urlă fiare,
Vin spaime din adîncuri, în horă-l urmăresc ;
Dar se-ntîlnește-n pasuri cu un olac domnesc,
În trecerea săltată de sulițași călare.

A tremurat flamandul cu sabia la șold,
Și bărbăția-ntoarsă, văzînd că nu sînt lotri,
Îl mai împinse-n bezna tăiată-n rîu de codri,
Dar pe sub coaste parcă îl împungea un bold ;

Un bold de rază verde împuns de-o mînă verde ;
Otrăvitoarea teamă, amarul ei hanap
Îl întindea să-l soarbă — și-n blana de sîngeap
Cuprins, simțea lipscanul că sîngele și-l pierde.

Dar a sunat o surlă și zorii i-a crăpat ;
Se desfăcea în codri a Dîmboviței vale ;
Și dezbrăcînd sîngeapul de jder cu blana moale,
Cu chipul de lămîie lipscanul a oftat.

Cu straiul de filender şi guler de dantele
Se legăna în şaua lui nouă de Braşov,
Uitînd de spusa veche a biblicului Iov
Pe care o rostise în crucea nopţii grele.

Văzu cetatea între ceaire cu cirezi,
Şi o cuprinse-n ochii lui verzi ca salamandra
Spre care jinduise ostenitor din Flandra...
Şi pipăi chimirul cu galbeni olandezi.

ICOANE LA CETATEA DÎMBOVIŢEI

Cetatea răscolită de soarele amiezii
Se lăfăia balcanic, cu toate la vedere ;
Bătuse-o arhebuză pe ziduri cu putere ;
În tîrg, chervane grele opriră genovezii.

Veneau de la San Giorgio, de la cantor, cu marfă ;
Mocneau odoare scumpe în lăzi, sub coviltire,
Sau purpura cu sîngele vieţii strîns în fire.
Trecea la rîu, prin sălcii verzi, covîntul ca-ntr-o harfă.

Şi cîntecul molatic din strune vegetale
De-l auzi voivodul, cumpliţii ochi cătară
La nodul viu de viaţă din Tîrgul-de-Afară,
La vechile gorgane cu unduirea moale.

Se ascuţea pe unul o ţeapă geluită,
Şi goală, ca un strigăt, parcă spărgea seninul ;
O pildă poate, numai să prevestească chinul,
Nebănuind şezutului cui îi e pregătită.

Dar domnul Vlad, din umbra cerdacului privind-o,
Sub fulgerata pleoapă o şi vedea-mpalînd
Gelep turcesc sau lotru, pentru vreun jaf de rînd.
Ăst-timp sta goală ţeapa şi soarele-aprind-o.

Şi-un veac de ţepi ce-nalţă, nevătămînd, aracii,
Pe dealuri toamna lungă cu ţîţa poamei goală,
Ciorchinii grei de miere, de ambră, de cerneală,
Şi norii ce-şi încarcă cu neaua caldă sacii.

Şi morile-nvîrtite pe panglica lichidă
A Dîmboviţii — pive ce bat aba vîrtoasă,
Larg seceră voivodul sub pleoapa ca o coasă
Şi le cuprinde-n cuget şi strîns ca-ntr-o firidă.

Pe scară suie culpeş un logofăt de taină
Cu scrisurile trase de vameşii domniei :
Se va-nălţa cu-o treaptă hasnaua visteriei...
Îi joacă flori de sînge voivodului pe haină,

Că răsucindu-şi trupul spre logofăt, se-ntoarce
Şi îi arată şirul sporitei caravane ;
— Vezi ? sună podul pieţii ca-n zvon de darabane !
Cînd îţi murează cerul giubeaua, ai ce stoarce.

Dar dau hrisov de lîngă a Dîmboviţei apă
Că, dacă vericine se-ncumetă să strice
Negustoreşti petreceri de care venetice,
Armaşul, drept satanei l-o dărui în ţeapă !

HARACIUL

Era haraciul ţării către Înalta Poartă
Lăsare grea de sînge — şi se lăsa mereu,
S-or fi mirat, sultanii — cu tot haraciul greu —
Cum nu rămîne ţara, de sînge stoarsă, moartă !

Peste haraci, plocoane, pe care Brîncoveanu
Le trimetea din treaptă în treaptă la slujbaşi,
Ce-şi fluturau şalvarii şi străluceau de graşi,
De la Rusciuk la Poartă podind întreg Balcanul.

Clădeau mîini vii din basme cămări de vis din praf,
Că era volnic domnul să crească zestrea ţării.
Dar miezul visteriei lua drumul depărtării
Şi munţi de unt să ungă al hoardelor pilaf ;

Şi coftirii, că dulciuri poftiră căpcăunii ;
Şi mierea, că e soarele verii de la noi ;
Şi zaherea, să poarte sultanul iar război
Spre zdruncinarea lumii şi slava semilunii.

Hasnaua visteriei nu înecase încă
În vre un veac, cu aur, paşale şi viziri
Cît Brîncoveanu întru-mblînziri şi uneltiri ;
Era haraciul aprig, dar pofta mai adîncă.

Se adunase gloata să vadă cum încarcă
Chervanele cu aur păzite de seimeni.
În foişor sta Vodă, coconii brîncoveni,
Şi-un agă de la Poartă trimis spre Domn să-l stoarcă.

Ieşeau din visterie pungi grele — vistierul
Le însoţea de sute de ori înăduşind,
Şi lăzi de cîte treizeci de pungi pecetluind,
Ofta adînc spre Vodă, privind cu jale cerul.

Cîntau meterhanele şi vistiernicei
În lung alai cu pungile-n braţe-ncrucişate,
Se iconeau în ochii mulţimilor holbate :
Zăludă joacă trasă de păpuşarul ei...

Cînd unul din alaiul cu pungi, icnind, căzu,
Împiedicat de-o bîtă întinsă-ntre picioare,
Din pungile crăpate, sunînd, strălucitoare,
Parcă monezi de sînge, nu aur, se zbătu.

Din zdrenţele cu viaţă, rotund, priviri de ură
Se-ncrucişau cu ochii de diavol zimţuiţi
Ce-i săgetau calicii, de sînge vlăguiţi,
Pecetluiţi cu semnul blestemului pe gură.

Dar beizadele, agă şi Vodă-n foişor,
Parcă simţind răcoarea venind din calicime
Pe aripa ce bate cu pustiiri şi crime,
Plecară, să nu-i prindă furtuna ochilor.

HANURILE

Cînd se purta negoţul în veacurile vechi,
Cînd aduceau chervane, din nopţi o mie una,
În ţesături, pămîntul, văzduhul, marea, luna,
Sau lacrimi închegate podoabe la urechi,

Cînd toată strălucirea domneştilor palate
Venea din asiatele caravan-seraiuri,
Cînd care genoveze se-ncrucişau pe plaiuri
Cu grelele chervane din burguri hanseate,

Pe-ale cetăţii poduri şi-a tîrgului bătaie
Cu ziduri de cetate, pătratele fundacuri
Cu bogăţia lumii s-au încadrat prin veacuri,
Păunul roşu să le topească în văpaie.

Doar nu doară pîrjolul cîntat de Anton Pann,
Sau alte lungi pîrjoluri, de vremi mistuitoare,
Lăsau sub bolţi cenuşă din stofe şi odoare,
Ci mai băteau verzi flăcări din focul otoman,

Puneau pustiu în hanuri, funingine pe pietre ;
Al crivăţului şarpe de ger, trecînd prin ganguri,
Nu le ţinea în fală sau de scăzute-n ranguri ;
Pecetia pierzării de praf stîrnea pe vetre.

Mărunte vaviloane cu-ncurcături de graiuri,
Cîţi paşi, cît plîns, cît sînge, cît rîs au încăput,
S-au dus pe drumul putred al timpului pierdut,
Pieiră-n lutul vremii bătute parcă-n maiuri.

Dar le rămase buhul cînd hanurile nu-s ;
Mai ştii de Hanul Roşu, mai ştii de Hanul Verde ?
Povestea despre Hanul lui Jugă-Urs se pierde,
Parcă-i cuvînt din basme Hanul lui Urlă-n-Sus.

Dar tot mai umplu anii al timpului ciubuc,
Să fumege prin hornuri alb fumul amintirii,
Din treapta ridicării la treapta pomenirii
Uitatul han durat de bogatul Bey-Manuk.

HANUL LUI MANUK

Pe vechile paragini a Curţilor Domneşti,
Cu spatele de piatră spre-a Dîmboviţei apă,
Manuk clădise hanul fălos şi larg, să-ncapă
Străinii şi gelepii cu drum prin Bucureşti.

Închis în patru laturi, cu două pălimare,
Vădind pe sub arcade adîncile odăi,
Prelins în Focul Mare de-naltele văpăi,
A fost cuptor de vipii cu flăcări mici, fugare.

Ca nişte şerpi de arşiţi şi-au mistuit veninul
Cu flama felurită-n vremelnicul iatac,
Din snopul viu de patimi, doar fumul prin ogeac,
Pocalele deşarte, secătuit fiind vinul.

O colorată dramă cu veşnic noi tablouri,
Deschise uşi, închise, cortinele de lemn ;
Vîndută frăgezimea, pe-o pungă, la un semn ;
Pasiunea, crima-n ziduri nu au lăsat ecouri.

Acolo boierimea îşi terfelea obrazul,
Duduca pe mademuri se dăruia-n folos,
Ca şi ţiganca roabă gelepului dănos,
Cînd luna-n lacul serii îşi luneca barcazul.

Sub luna-n lacul serii, ca pe-un fundal pictată,
Se săvîrşeau sabaturi în hanul lui Manuk,
Nemăsurate-n vreme, că timpul e uituc...
Şi roz apare negru din mortul altădată.

Foiau în han prin hrube şi grajduri şobolani,
Şi alţii prin cerdacuri porneau la vînătoare,
Cu dinţii-nşelăciunii, umane rozătoare,
Adulmecîndu-şi prada, jăcaşi şi calpuzani.

Trăsurile-n ogradă-nhămate, deshămate,
Duceau vremelnicia, o aduceau pe roţi ;
Călugării sfielnici se-ncrucişau cu hoţi,
Privirile asemeni spre pradă îndreptate.

Căciula şi potcapul, işlic şi tombateră,
Sudalme-nfricoşate, şi prefăcute rugi,
Şi clocotul de ceartă, şi strigăte de slugi ;
Părea-n asediu hanul, norodul în zaveră.

Băltoacele coclite sfîrşeau cu bălegarul,
Lăturile umane şi scîrna de la porci ;
Manuk ştia că aur din lepra vieţii storci
Şi, strălucind, din sînge se-nchează solitarul.

Era bogat, că noaptea o lumina cu focul
Neprețuit din pietre-adunate, fără număr ;
Dar moartea în lumina lor l-a bătut pe umăr.
Cînd l-a aflat în fuga de ea schimbîndu-și locul.

Mult timp a pus cobaltul din cer pe han mademuri,
În cioburi de băltoace oglinzi de peruzea,
Barcazul lunii aur, trecînd, pe han vărsa,
Cînd se pierdea comoara lui Manuk-bey prin vremuri.

RĂDVANUL CU CERBI

Ce zvon vine pe vînt,
Pe Podul-de-Pămînt ?
Clopoței de argint, clopoței de aramă
Răsună, sună, se-nfioară, se distramă.
Dacă ar fi noapte ai zice că-s hohote de iele ;
Cînd dă de piatră-i scrîșnet argintul din caiele,
Șaisprezece copite călcînd în ritm ciudat,
Patru cerbi înhămați la rădvan deochiat,
La rădvan poleit,
La rădvan blestemat ;
Îi aleargă-nainte-o pădure de aur,
O pădure de crengi fără foi ?
Sînt opt coarne de cerbi aurite,
Patru cerbi înhămați cîte doi,
Cu caiele de argint la copite,
Potcoviți la Sînziene de-un faur,
De un faur harap
Ce scurtat fu de cap,
C-a dosit o caia,
Ca să-i facă din ea
Un inel ca o stea

Unui drac de fetiţă
Dată-n tîrg tălăniţă
De o mamă pizmaşă.
Ah, ce sună pe vînt,
Ce frămîntă-n frămînt,
Urşii de lemn de stejar ce săltară
Sub podină pe Podul-de-Afară ?
Clopoţei de argint, clopoţei de aramă
Bat în nucile lor de metal şi-nfioară,
Tot ce-i suflet de om de pe poduri să piară,
Că trece spre Tîrgul-de-Afară pe pod
Cel temut de boieri, cel scîrbit de norod,
Că rădvanu-i pe laturi păzit în alai
De aprozii satanei,
Să fugi şi să dai,
Să dai şi să fugi
De spurcatele slugi ;
Ciohodarii cu albele fuste,
Cu işlice rotunde de samur,
Arnăuţii, soitarii,
Cu lungi căciuli pestriţe de postav,
Cu cozi de vulpi, cu clopoţei
De argint, de aramă ce-şi clatină nucile
Şi sună şi sună prin gurile-nguste...

Mutre slute îşi umflă bucile,
Roteşte alaiul ochi răi împrejur
Roteşte alaiul,
Şi dă cîteodată un urlet grozav,
Şi zic de ruşine
Şi joacă în şei
Cînd văd cum feresc pe sub garduri femei.
Clopoţei de argint, clopoţei de aramă
Dau satanei cu sunetul vamă.

În rădvan poleit, în rădvan blestemat.
Cine-mi stă răsturnat ?
Vreun turbat serascher,
Vreun viclean baş-boier,
Baş-boier înhăitat
Cu cel necurat ?
Ori e vreun capeş solomonar,
Care trece prin tîrg cu surîsul de var,
Cu al morţii surîs prin cetatea-ngrozită,
Cu mademuri pe el, pe rădvan şi pe roţi,
Cu-un alai de curvari mangosiţi, şi de hoţi,
Prin cetatea de ei jefuită,
Spurcată,
Slut alai de sabat se arată.

Ascunde-ţi-vă-n ouă de şerpi, bucureşteni,
Că trece Vodă, grecul Mavroyeni !
Cine nu l-a văzut, îl chiteşte arap,
Cu buza vînătă, de-o palmă,
Umflată de sudalmă,
Cu colţi de mistreţ scăpînd printre buzele groase,
Cu-o gură cît o carboavă-n ceafă...

Înghite mielul nemestecat
Şi scoate prin gaură oase.
Cine nu l-a văzut pe fanariot,
Îi năzare cu dinţi de oţel şi măsele,
Sfărîmă-n ele saci cu icusari,
Beşlici şi rubiele.
Tîrg de năpastă-ncercat !
Îi rădvan poleit,
În rădvan blestemat,
Pe Podul-de-Pămînt,

Pe Podul-de-Afară,
Încă un şarpe răbdarea-ţi măsoară.

Au tăcut clopoţeii
De argint, de aramă...
E alaiul dosit de o cortină de praf,
Şi în tîrg, sub albastrul, cerescul cearşaf,
Trece spaima cu vînăta-i coamă...
Alergînd, şi-au pierdut imineii
Jupîniţe cu nuri jinduiţi...
În iatacuri de umbră, suspină,
Şi la şapte icoane se-nchină
Ticăiţi, matufiţi, de istov,
Mangosiţii boierii veliţi.

Dar ce-a trecut
Şi li s-a părut
Că Mavrogheni
Cu răschirata mîna ca coarnele de reni,
Cu rînjetul de gadină, urît,
Îi pipăie la gît
Şi scurmă cu paianjenul mîinii prin sipeturi
După mademuri,
Pungi de aur, sineturi,
Mai crunt decît jefuitorii cîrjalii de pe vremuri.
Calicimea, săracii, breslaşii,
Prin vad de amar îşi tîrîie viaţa şi paşii.
De pe buze scuipîndu-şi amarul,
Aşteaptă să tragă iar bir-dăbilarul,
Aşteaptă să le tragă alte piei,
Că poate vrea vodă ca doamna să poarte
Nu stinse opaluri cu apele moarte,
Ci roşii rubine de sînge
Pe mîini şi-n cercei.

GEAMALA

Vine,
Vine,
Vine, se leagănă-ncet ca un turn
Geamala !

Marea,
Marea,
Marea momîie, sluta muiere,
Geamala !

Urcă,
Urcă,
Urcă-nălţată cît un căsoi,
Geamala !

Pîntec,
Pîntec,
Pîntec în cercuri largi de butoi,
Geamala !

Joacă parşivă
Ca o beţivă
Sulemenită,
Înţepenită-n
Mijlocul burduhănos,
Geamala !

Cît ai cuprinde stejarul cel gros,
Geamala !

Nu poţi cătarea oarbă să-i prinzi,
Geamala !

Mutră şi ceafă, două oglinzi,
Geamala !

Cît de ciudată momîia la port,
Geamala !

Albă cămaşă din pînză de mort,
Geamala !

Împreunate la piept şi la spate,
Mîinile roşii stau nemişcate,
Geamala !

Ţine la piept buchetul deochiat,
N-o întreba ce ţap logodit i l-a dat,
Geamala !

Ca o znămenie-n basme cîntată,
Sluta,
Sluta,
Sluta muiere prin tîrg se arată,
Geamala !

În mahalale
Spaima cocoşilor,
În Tîrgul Moşilor
Cu geamparale,
Geamala !

Poate-i o glumă,
Poate-i un duh,
Lungă, bălîngă,
Trece pe lîngă
Cîrciumi de stuh
Şi o afumă
De la grătar
Fumul şi-o-nfăşură
Ca un gear,
Ca un gear,
De lînă-nflorit,
Ca să-i acopere
Chip de oglindă-n
Care perindă
Timpul sluţit,
Geamala !

Trece pe lîngă
Lumea nătîngă
Lungă, bălîngă,
Geamala !

Nu o afumă-n cădelniţe popi,
Să o alunge în umede gropi,
Geamala !

Ochi căscaţi,
Guri căscate,
Talazul mulţimii
În faţă, în spate ;
Turn într-o turmă,
Duh fără urmă
Al întunecimii
Care perindă
În faţă, în spate,
Lumea-n oglindă,
Vis şi păcate...
Geamala !

Dar uneori
Omul din pîntec
Ca-ntr-un descîntec
Trage de sfori.
Atunci se leagănă-n marea tăcere
Marea momîie, sluta muiere,
Geamala !

Şi în oglindă, cum se-oglindeşte,
Dubla mulţime o însoţeşte,
Că se îndreaptă
Hîdă şi dreaptă
Spre foişorul domnesc
Unde-arnăuţii bice pocnesc,
Lungă, lălîie,
Marea momîie,
Geamala !

TÎRGUL MOŞILOR

La kioskul ce-l făcuse în Tîrg la Moşi voivodul,
Stătea acuma însuşi fanariotul, bînd
Ciubucul şi cafeaua, spre gloată cercetînd,
Să vadă cum petrece şi cumpără norodul.

Pe Podul Tîrgului-de-Afară
Tălăzuia mulţimea — era spre scăpătat ;
La cap de Pod fusese un lotru spînzurat ;
Asinul ce-l aduse pleca fără povară.

Se legăna în furca de carpen spînzuratul,
Cu cărţile osîndei legate de grumaz ;
Privit de jos, părea că se leagănă-ntr-un iaz ;
Un nor trecea cu umbra să fure înecatul.

Sta Mavrogheni în kioskul împresurat de arme ;
Cu iatagane goale-arnăuţi şi satîraşi,
Aici, ca pretutindeni, după domneştii paşi,
Şi bănuita umbră, sălbatici, să o sfarme.

Se răsuceau în salturi de roate pehlivanii,
Şi se strîmbau ca dracii, la gloată, măscărici ;
Fumîndu-şi narghileaua, zăludul vodă nici
Nu-i muluia cu-o geană ; căta cum beţivanii
Ciupind femei podane răcneau prin mustării,
Sau şerbetari cu funde de ibrişim la fesuri,
Lingavi, făceau codanelor semne cu înţelesuri,
Că îi scuipau cu silă-arnăuţii salipgii.
„O para cinci“ — pungaşii — şi „stos de despuiate“,
În aria lăsată-ntre foişor şi tîrg,
Jucau, şi jăcuiala tocmai dădea în pîrg,
Că dezbrăcau gelepii din tîrguri depărtate.

Şi Mavrogheni cu rînjet le urmărea tocmeala,
Gîndind cum o să pună pungaşii în obezi ;
Ţîşni urlînd ca-n spaimele turburi cînd visezi,
Cînd se-nălţă pocită, la Foişor, Geamala.

Fanariotul trase pistolul de la brîu ;
Prin fumu-n destrămare se legăna momîia,
Şi, risipit, mulţimea ce-o urmărea ca rîia ;
La scară caii crînceni jucau ţinuţi în frîu.

Trăsnise bice cu-ncrîncenare răhtivanul,
Cînd vodă se urcase ciudos, cu ochi holbaţi,
Că au fugit pungaşii, gelepii dezbrăcaţi ;
Trîntind în praf norodul, se depărta rădvanul,

Rămase rezemată de foişor muierea ;
Oglinda mutrei spartă în streaşină sclipea.
Sub fusta largă-ntinsă pe cercuri, picura
Grei picuri roşii. Tîrgu-şi redobîndea puterea.

A mai zvîcnit în cercuri, sub fuste, încă-o dată ;
Alicele de sînge sunară tot mai rar...
Şi nimeni nu-şi aduse aminte de sforar...
Proptită-n zid, momîia încremeni uitată.

ZAIAFET

În foişor stă vodă Hangerliu,
Cu negru spin înfipt între sprîncene,
Plimbîndu-şi mîna pe junghier, alene,
Privind inel balaş, portocaliu.

Aidoma cu focul din fereşti
Care-l răsfrînge zarea amurgită,
Ca o muiere prea sulemenită,
Cerca să intre noaptea-n Bucureşti.

Stă Hangerliu adîncindu-şi spinul
Între sprîncene. Strînge pe junghier
Cinci lungi şi albe degete de fier,
Că-i îndoit în suflet azi elinul.

Stă cămăraşu-n umbră şi aşteaptă,
Gîndindu-se că vodă e viclean ;
Dar îl aduse turcul la aman,
Că-i mai vulpean păgînul cu o treaptă.

Venit din Ţarigrad, un paşă, ieri,
Cu un alai de lingave agale,
Ar vrea ca pentru el şi puşlamale
Să-ncingă, domnul, chefuri cu muieri.

Dar nu femei de han sau tălăniţe,
Dănoase la plăceri pe irmilici,
Ci doamne de boieri veliţi, sau mici,
Din stirpe veche, albe jupîniţe.

Cum stă pe-un peş, adînc scîrbit oftează ;
— Boierii sînt nemernici, buni de furci !
Să vină cu muierile la turci,
Ar da pitac, dar parcă nu cutează.

Atuncea, cămăraşul şoptitor
Se plecă spre a domnului ureche....
Şi vodă a ţîşnit ca-mpuns de streche,
Cu hohot gras, în albul foişor.

Iuţi arnăuţi în şa, lîngă rădvane,
Bătură mahalalele strigînd ;
Cîrciumăriţe-n nuri vestite luînd,
Leliţele, femeile podane.

La curţile domneşti le-au dus în taină ;
Le-au dezvelit de straiele de rînd...
Lungi ghiordii teleleicile-mbrăcînd,
Mîndreţe de muieri stăteau sub haină.

Apoi le-au pus alături de boieri,
Să fie pentru-o seară jupîniţe ;
Şi, soţi de rîs acestor tălăniţe,
Păreau boierii matufiţi neferi.

În zaiafetul care se încinse,
Aprinşi de vinuri vechi şi pofte noi,
Şi paşă şi agalele, în toi
De chef, ţineau muierile cuprinse.

Rîdea hain în barbă Hangerliu.
Erau boierii umiliţi, dar turcii
Aflînd, puteau să-l urce-n slava furcii...
Şi se umbrise vodă, grijuliu.

Dădeau de-afară zvon meterhanele ;
Cu pofticioase labe, osmanlîi,
De nuri de boieroaice nesătui,
Vîrau la sîni beşlici şi rubinele.

Dar le cădea cu silă la muieri,
Că le umblau păgînii pe sub fuste,
Şi din pocale nu primeau să guste,
Şi se uitau cu scîrbă la boieri,

Că-n ochi la unii prepuiau necazul
Că n-au adus nevestele să stea
Sub aurul turcesc ce le scălda
Pe tîrfele care-şi fereau obrazul.

CÎND S-A UNS DOMN CARAGEA

Venise de la Poartă-n domnie, Caragea,
Ținut în îndoială,-adăstări, și joc de fum.
Dar cu alai și surle și clopote acum,
La Curtea Veche, după tipic se miruia.

Cînd a ieșit din tinda bisericii și-a stat
Privind norodul care-l primea cu îndoială,
Ca un voivod din vremuri s-a vrut călcînd cu fală ;
Dar nimenea, la scară, berbecii n-a-njunghiat.

El n-a umblat în sîngele lor, spre vitejie,
Dar a văzut norodul, sub pasul lui, mustind,
Ca un covor de sînge urgia, nălucind,
Și-a tremurat sub umbra tîrîtă de domnie.

Și toate-au stat cu fața dintru-nceput întoarsă
De la troița vie a bucuriei lor,
Și s-a lăsat la toacă peste cetate nor
Lovind cu foc domnia, lăsîndu-i Curtea arsă.

În cumpănă de noapte și de pîrjol întins,
Din cei aduși de vodă cu el din țara turcă
Fu prăbușit întîiul de-o nevăzută furcă,
Și altul parcă-n frunte de un topuz atins.

Încrîncenată, carnea pe toți a stat la Curte ;
Credeau : lingoarea neagră, întîi ! Însă, văzînd
Un rît de lighioană sub bolți amușinînd,
Spre oamenii domniei, căzînd ca niște turte,

Aripa spaimei oarbe i-a năpustit prin Tîrg,
Fugind de arătarea cu sfîrlă putrezită,
Pe ulițele moarte,-n cetatea adormită,
Sub luna, craniu putred, în furci, trecut de pîrg.

„CIUMA NEBUNĂ"

Un bot urît, un rît prelung, scîrnav şi verde,
S-a furişat pe uliţi
Amuşinînd.
Întîi a fost văzut
Bătînd din galbene gingii
În mahalaua Trîmbiţaşilor ;
A clămpănit pe Podul-de-Nuiele.
Spre uliţa Zlătarilor.
Atunci, mucarniţa din zori
Stingea cele din urmă stele ;

Buza vîntoaselor de sus
Băuse tot laptele din nori,
Şi era sterp şi vînăt cerul ;
Şi rîtul scîrnav, verde,
A fost văzut amuşinînd
Pe „Uliţa unde se frînge fierul"

Doar un cavaf,
Trezit pe la al doilea cîntat,
De junghiu şi foc la surpătură,

Văzu cum după ce-a amuşinat
Scîrnavul rît,
Prelung şi verde,
S-a încreţit,
De parcă-ar fi simţit
Duhori mai tari
De cît părea să verse
Împuroiatele lui nări.

Cavaful
A mai fost văzut cum la Zlătari
Părea să ardă lumînări
În tindă,
Şi cum pe-o toană flama lor s-a stins
Din nesuflat, din neatins,
Ci doar pe drum, din roate mari,
De rîtul lung gonite
Să le prindă,
Pornise praful.
Poate că rîtul, prelung,
Scîrnav şi verde,
Bătînd din galbene gingii,
Amuşinînd,

Va fi strîmbat din nările mucoase,
Plecînd pe calea-ntoarsă,
Gonit de trîmbele de fum
Care se destrămau şi-acum,
De la chindii,
Din ce-a rămas din Curtea arsă,
Curtea Domnească,
De limbi, din iad, de diavoli negri
Schimbată-n jar pînă în temelii.

Ea a trecut pe ulițele tîrgului,
Din cap de pod în cap de pod,
Pe unde-și trimisese-ntîi jivina
Cu galbene gingii ;
Orbitele ei negre nu le umplea lumina,
Nu lăsa pași de om prin glod,
Și-n urma ei scoteau pe porți
Oameni aproape morți,
Alți morți
Pe năsălii.

N-avea pe ea
Nici malotea,
Nici rochie de ghersemut
Sau belacoasă,

Nu a foșnit cînd a trecut,
Dar parcă nălucea pe drum
O lungă mantie de fum
Din cenușiu
În vinețiu,
În care sta și-nainta cea necuprinsă
În sponci de oase goale prinsă.

Nu o vedeau
Decît cei ce se-apropiau
Cu genele de limba roasă,
De coasă
Pe gresia uitării trasă,
De Doamna veche, nevăzută,
Care plutea în urma ei tăcută...

Fără olac în calea lor
Să dea de veste tuturor,
Fără pitac de la Domnie,
Pe cel ce se-ntîmpla să fie
Pe poduri aflător,
Îl luau ușor,
Și fără viclenie,
Fără cuvînt,
Îl meneau pentru somn sub pămînt,
Pentru pulberea purtată pe vînt.

Atunci au început să urle cîinii.
Era decembrie, și-n cer,
Trosnind, asemeni unui tău,
A început să-nghețe luna
De ger.

Ieșind din han de la rohatcă,
Un fulgerat de basamac,
Un ciung urla mușcîndu-și mîna,
Pironind luna
Cu ochiul sîngeros și rău :
„Ciuma Nebuna"
„Ciuma Nebuna"
„Ciuma !"

Apoi încremeni tăcut, și tîmp,
Și crăcănat în drum,
În vreme ce pe lungi și destrămate,

Acre şi galbene peşchire de fum
Veneau urlete, urlete de pe cîmp
Dinspre Dudeşti
Sau dinspre Cioplea.

Trecuse două doamne prin tîrg la Bucureşti,
În noaptea cînd urcase-n domnie Caragea ;
Una pe alta o preurma,
Una vînătă, putredă se lăţea peste ţară,
Doamna cea veche, nevăzută,
Cu foşnet de rochie de belacoasă,
Trecea totul prin coasă,
Cosea, cosea, tăcută.

Trecu un car cu boi de var,
În tîrg, pe Podul-de-Afară ;
Începuse culesul ;
Culegeau din mahalale
Şi umpleau pînă departe şesul
Cu snopi de oameni nemişcaţi,
Bubaţi
Pe trupuri galbene, cenuşii.

Pe lîngă car lumina masalale,
Lucindu-şi flama,
Adînc, în ochii mari ai boilor de var.
Cădea cîte o bîtă-n car
Dacă mişca un spic din snopi,
În carul zbuciumat de gropi.
Se auzea un geamăt :
Mamă !
Dar îl izbea o masala.

Şi lungul geamăt se stingea
Sub stinsa flamă.

Cioclii mergeau împleticiţi şi beţi pe lîngă car,
Pe lîngă albul leagăn al boilor de var,
Cu roşii basmale după grumaz.
Unul, sub roşia lumină,
Văzu în car la gît de fată,
Lucind un legănat ghiordan,
Cu şir de pietre de peruză
Şi-alune de mărgăritar ;
Căzu pe car smulgînd ghiordanul
Şi sfîşie şi sîn şi bluză
Albei ciumate dusă-n car.

Cioclii
Se repeziră ca să ia,
Smulgînd din şir cîte-o mărgea ;
În bîte s-au lovit, şi iar
S-au pipăit la beregată,
Uitînd de car şi de ciumată,
De snopul încurcat din car.

Şi-n ritmul boilor de var,
Se îngropa în noapte carul.

CRAII DE CURTEA VECHE

Cum îi împunge boala hoţiei ca o streche,
Ies de sub bolţi şi beciuri, la potrivite ceasuri,
Pe rînd, pe felurime, craii de Curtea-Veche.

Din casa brîncoveană, pe stîlpi cu trei cafasuri,
Din toată aşezarea de Curte strălucită,
Pe destrămarea vremii se-ntind hulite glasuri.

Cetatea le ascultă cu pielea încreţită ;
Închid neguţătorii pleoape şi obloane —
Şi spaima pune lacăt pe viaţa nălucită.

Craii de Curtea-Veche aşteaptă-n van plocoane,
Aşa că trec pe uliţi, şi roată fac privirea ;
Le cad pe toate ochii cît prunele gîtlane.

Ning jalbele spre vodă, să-i ştie stăpînirea.
Dar stăpînirea doarme, că vodă e şi el
(Cum către luat şi jacuri îl îmboldeşte firea)
Tot Crai de Curtea-Veche, dar mai suit niţel.

ROABA VÎNDUTĂ

S-a scos în vînzare o roabă de 18 ani.
(Gazeta de comerciu — 1837)

Cum o cheamă pe fată nu știe nici pămîntul
Pe care nu rămase dovadă peste ani
Semn funerar. Cenușa în veșnic zbor, cu vîntul,
Va fi-ntîlnit pribegile șatre de țigani.

În București, prin leatul opt sute treizeci șapte,
Poate-a surîs spre viață, o clipă, în pridvor ;
Dar a înveșmîntat-o pe roabă negru nor,
Cum bruma ofilește un pom cu mere coapte.

Optsprezece ani,
Cu șerpii negri, negri ai părului
Jucînd pe sînii
De-aramă caldă,
Tari.
Dîmbovița îi îmbrăca la scaldă

Cu straiele de care o lipseau stăpînii,
Și parcă se ducea pe-a Dîmboviței undă

Sălbăticiune tristă să se-ascundă
În umbra amintirii sub cortul de zlătari...
Stătea-n pridvor, că aștepta să vie
Un mușteriu ; sta scoasă la mezat.
Era stăpînul scăpătat,
Vînduse acareturi și moșie ?
Nu ! hotărîse doamna, la mînie :
Boierul, copticel, se încurca
Mereu cu mîna-n iia
Ce adia a busuioc și iasomie.

Către amiaza caldă, un grec, spre scăpătat
De viață-ncremenită cu frigu-n mădulare,
Bătrîn, bogat, zaraf, veni prin tîrg, călare,
De-un arnăut, cu armele sclipind la brîu, urmat.
Descălecă, urcă-n pridvor,
Și, cînd văzu codana de optsprezece ani
Cu șerpii negri-ai părului
Dormind pe sînii
De-aramă caldă,
Tari,
Îi lăcrimară ochii,
Zîmbi cu dinții rari...
Și după mult oftat și închinat,
Ținu tocmeală lungă,
În care vreme în priviri
O cîntărea ca pe tipsii
De parcă bulgări vii de aur
Vedea în sînii arămii...
Cu greu ieșiră galbenii din pungă ;
După tocmeală silnică și lungă,
Cu greu, schimbînd robia în robie,
Pe uliță mînată de arnăut prin praf,
Ca o juncană-n furie tîrîtă,

Roaba jelea şi se împotrivea,
Urmată şi adulmecată
De nou-i, putredu-i stăpîn zaraf,
Şi negri şerpi ai părului
Se zvîrcoleau prin aer,
Scăpînd din roşia năframă,
Lovindu-se de umeri, de sînii de aramă,
De unde prelungit se destrăma pe uliţă un vaier.

Roaba-ntorcea privirea spre curtea părăsită
Şi desluşea printre uluci
Doi ochi urmînd-o cu dogoare,
Deşi ardeau sub umbră şi răcoare,
Sub ramuri boltite, amare de nuci,

Orbitele cu flacără ţîşniră
Dintr-un ceva ciudat ce se tîra
Lîngă uluci, după ţiganca ce pleca
Vîndută.
La sacul lor de zdrenţe ciolanele zdrobite
Zvîcneau cu flori de carne cu-mbobocirea slută.
Dintr-un ceva ciudat ce se tîra
Se sfîşia o patimă gemută,
Un glas care-l sugrumă moartea-n alăută ;

Gîrbacele vătafilor muiaseră la scară
Ţiganul tînăr ce se-mpotrivise
Scuipînd turbat pe legile nescrise,
Scuipînd către boierii din pridvor,
Cu lung blestem spurcînd tot neamul lor,
Urlîndu-şi jalea ca o fiară.

Fata căzuse-n praf
Şi îl ara cu sînii de aramă,
Şi arnăutul o tîra de craci
Ca pe un plug pe uliţa neagră de săraci,
Dar nici un braţ nu îndrăznea
Cu-un gest să strice pravila.
Roaba urlă pieită-n nor de praf,
Urmată şi adulmecată
De noul, putredul stăpîn zaraf.

Şerpii negri
Ai cozilor ce se tîrau
Prin praf, se zvîrcoleau,
De ce n-o sugrumau ?
Să nu mai are praful cu sînii de aramă ;

Sta peste tîrg amurgul o rană de aramă.

Cum o chema pe fată nu ştie nici pămîntul
Pe care nu rămase dovadă peste ani
Semn funerar. Cenuşa în veşnic zbor cu vîntul
Va fi-ntîlnit pribegile şatre de ţigani.

GURĂ DE TÎRGOVIŞTE

Făcuse vodă zestre-n Tîrgovişte, moşie,
Domniţei procopsită după-un Bălean, boier ;
Atunci, Tîrgoviştenii, necazul, pînă-n cer
Strigîndu-şi, năboiră să plîngă la Domnie.

Cu rogojini aprinse pe cap, vii masalale,
Cu jalba scrisă aprig suită în proţap,
Se arătau să prindă durerea foc din cap ;
Se îmbulzeau să-i vadă curioşi din mahalale.

La Sfîntul Niculae Cel Prea Sărac, nevolnici
Au stat la liturghie şi sfîntu-a adiat
Cu bobul de tămîie, cînd a cădelniţat
Diaconul, spre strana de logofeţi şi stolnici.

Dar au ieşit jălbarii şi-ntr-un butoi cu smoală
Aprinsă chiar din iadul în tindă zugrăvit,
Făcliile de galbenă ceară le-au topit
Strigînd să se topească boieru-n foc şi smoală !

Priveau bucureştenii şi clătinau amarnic
Din capete de jalea străinilor săraci,
Gîndindu-se cum vodă, greu chinuit de draci
Va fi în iad, că fuse doar cu boierii darnic.

Domniţa înzestrată n-a luat cu ea averea ;
S-a stins născînd o nensufleţită beizadea...
Pe Vodă Şuţu-o mînă grăbită-l otrăvea ; —
Tîrgovişteana gură îşi dovedea puterea ?

Pe treapta vremii şirul şi l-au scăzut jălbarii.
Ducînd pe umeri noaptea nevoii, şi dureri ;
S-a dezminţit blestemul cu oarbele-i puteri,
Prin veacuri nedreptatea mînîndu-şi telegarii.

Lăsa în drum jălbarii, în trena ei de praf,
Neştiutori că numai stînd umeri lîngă umeri
Norodul în asprime şi-atît cît greu să-l numeri
Va răsturna orînda de nedreptăţi şi jaf.

STAMPĂ DE PREZIOSI

În vad, sub sălcii negre, a poposit Diana,
Cu ceata de arcaşe, la Dîmboviţa dulce ;
Pe unda ei scăzută se-ntind, vor să se culce ;
Cînd Bachus, soare roşu-n amurg, îşi bate geana.

Sînt unele din ceată din marmoră elină,
Din ruşchiţană vînă vreo patru s-au desprins ;
În carnea lor porfirul din soare s-a aprins,
Numai Diana parcă-i cioplită din lumină

De unde eşti, tu, fată, întreabă unda plină
De boiul ei de lapte, din care mahala ?
Dar sfărîmînd molatica undă ce întreba,
Un trup de umbră vie sări în unda lină.

La pod, în vad, veniră în chiot sacagiii,
Şi ceata de arcaşe în unde s-a lăsat,
Temîndu-se-n sacale — cînd rîul l-au secat,
Să nu le vadă goale şi tainele fetiii.

Arcaşele Dianei sub sălcii negre pier.
Din doniţe-n sacale pe Dîmboviţa plouă-n
Bucureşteana stampă-n opt sute şaizeci nouă,
Cînd secera Dianei se desena pe cer.

BĂTĂI DE FLORI PE KISELEFF

Pe galbenele holde doar macii aminteau
De sîngele din ţarină la nouă sute şapte,
În ţară, în cetate, ani biblici, graşi, curgeau
Pentru ciocoi, izvoare de miere şi de lapte.

O pană plîngăreaţă scria că Bucureştii
Grădină-i, dăruită de bunul Dumnezeu,
Nemăsurînd, cît traiu-i de sterp, de slut, de greu
Pentru drumari, stropiţii de roţile caleştii.

Caleştile ! Şi-acuma le văd, cei care-au prins,
Copii atunci — acuma, la jumătate veacul ;
Dar nu cu ochii-n care le nălucea săracul,
Ci-n fabuloasa zare-n al basmului cuprins.

Caleştile-n întreceri, în zilele florale,
Parcă veneau din basme, din mitologic joc,
Cînd înclinîndu-şi soarele floarea lui de foc
Punea-n corolă sînge, şi sînge în petale.

Panere mari pe roate purtau pe Kiseleff
Buchete vii de sarne cu pieliţa-nflorită ;
Dar cînd era parada în umbre mistuită,
Buchetele încinse se ofileau la chef.

Landouri legănate, trăsuri de negustori,
Birji muscăleşti cu roate-n încolăciri pe boa
Constrictori, şerpi de pneuri, gonind, rotind în noua
Înfăţişare albă, în discuri moi de flori.

Femeile-odihnite în pernele trăsurii,
Cu rochii de dantele şi pălării-grădini,
Cu florile pe lujeri, împrăştiau lumini,
Cu-o mai aprinsă floare arzînd corola gurii.

Cu calzii crini ai mîinii zvîrleau, în echipagii
Potrivnice, buchete, petalele-ninsori,
Orgie şi masacru nestăvilit, de flori,
Sub roţi, copite, stînd vegetalele carnagii.

Pe latura şoselei, săracii cască gură,
Cortegiul de mireasmă şi bidivii de jar
Privind, puneau risipa de floare pe cîntar
Şi adunau cu ofuri şi socoteau cu ură.

Pentru ciocoi, izvoare de miere şi de lapte
În ţară, în cetate-n ani biblici, graşi, curgeau ;
De sîngele din ţarini, de nouă sute şapte,
Pe galbenele holde doar macii aminteau.

BĂTEA UN BOSTON VECHI

O veche mahala în Bucureşti ;
O casă mică, albă ; în ogradă,
În mijloc, casa ; patru pruni — livadă.
Privesc mioape joasele fereşti.

Stă ghemuită ca o străbunică,
Stă cocoşată în amurg, în zori,
Ca să privească strat sărac de flori.
I-a pus un neg un cuib de rîndunică.

Vezi o femeie-n rochie de cit
Portocaliu, osoasă, pe răzoare,
Cădelniţînd cu-o verde stropitoare
Din care albe raze au ţîşnit.

Din cînd în cînd, încremeneşte stînd
Ca-ntr-un tablou, culoare nemişcată,
Privirea către poartă îndreptată,
Lumina doar o vede tremurînd.

Departe-oraşul varsă ca din ciur
O merţă de fasole pe o tavă,
Dînd un tumult, o simfonie gravă,
Şi nici un sunet nu-i strident şi dur.

Tăcerea şi un nor de flori de prun
Încercuieşte casa din Floreasca ;
Roteşte cerul, marea, nefireasca
Albastra îngîmfare de păun.

Cu stropitoarea verde atîrnînd,
Cu rochia de cit, portocalie,
Femeia-n mica ei gospodărie
Stă parcă sub o lespede de gînd.

Ce caută privirea ei mereu ?
Parcă măsoară strada, şi tresare ;
— Nu se aude pînă-n stradă, moare
Bătaia grea de fier din pieptul meu ?

De-aceea, stropitoarea verde-o lasă
Uitată, atîrnînd, şi-ascultă iar
Dacă aude numai ea, cum clar,
Ritmat, îi bate inima sub casă.

Se lasă trepte vechi de lemn, mîncat
Sub casă, într-o pivniţă boltită ;
Acolo bate ritmic, neoprită,
Ca inima, un boston demodat.

Maşinii nu o inimă, ci trei,
Cu ritmul omenesc, îi dau mişcare,
Şi-n fiecare pagină ce-apare
E între rînduri şi ceva de-al ei.

Miroase a cerneală de tipar,
Dar în cerneală-i vis înalt, şi sînge ;
Şi teancul manifestelor se strînge,
Albind o groasă linie de var.

Un tipograf bătrîn, un puitor,
O fată, — tipăresc cu îndîrjire,
Uitînd că-i primăvară-n larga fire,
Cînd nu e primăvară-n viaţa lor.

Soboli, muncind în pivniţa de zid,
De sub tipar nu scot hîrtii, ci arme,
Ca pivniţa vieţii să o sfarme ;
Şi-atunci, ferestre-n inimi se deschid.

Şi-n pivniţa de zid e cîmpul, cerul,
Oraşul lor, bătrînul Bucureşti,
Crescut sub steme noi, muncitoreşti ;
Ritmînd, o simfonie cîntă fierul.

Maşinii care bate-năbuşit ;
Şi inimile lor crescute-n luptă...
. . . .
Mult timp, femeia-n veghe nentreruptă
Cu stropitoarea-n mîini a-ncremenit.

MOARTEA MORILOR DE VÎNT

(1 9 6 1)

DINCOLO DE CUVINTE

Dincolo de cuvinte o să te caut, viață ;
În fapte fără vorbe, în vorbele sculptate,
Cum după metereze simetric crenelate
Vedea pîndorul lumea desfășurată-n față.

Peste sonore strofe și rime încurcate,
Voi trece spre tărîmul netăbărît de ceață,
Voi împușca cu inima-n slăvi ca o sîneață,
Auzul omenirii să știu că îl străbate.

Și dacă o să-i sune bătaia ei cuminte,
Îi voi spori bătaia și ritmul de la ei,
Cei care urcă viața — contemporanii mei —
Să-i cresc simfonic zvonul, dincolo de cuvinte.

MOARTEA MORILOR DE VÎNT

Departe de roțile fără întregire ale morilor,
Sau cu o întregire iluzorie,
În rotirea imensă, în întîmpinarea norilor,
Să coborîm lîngă pămînt,
Lîngă umbra morilor de vînt ;
Cu umbra ei turchină se întîlnește-n prag
Străvechea moară de vînt din Babadag.
E umbra morii, sau e o stranie făptură
Care s-a tîrît lîngă imaginea zădărniciei,
Ce cheamă deznădejdea la marginea pustiei
Să adulmece mireasma de grîu
Frecat în palmele pietrelor,
Încins de căldură ?
Departe se tîrăște un rîu ;
E Dunărea, e drumul fără pulbere.
Bate vîntul, umbra morii s-o spulbere ;
E umbra turchină a morii, trecutul,
Ah, vîntul cum bate !
Peste Dobrogea bate,
Fuge trecutul ca o nălucă
Cu sacul de umbră în spate.

Departe, lîngă Tisa, lîngă pusta maghiară,
La Alföld, între dune-n nespulberat nisip,
Cînd se apleacă luna cu spălăcitu-i chip,
O umbră vineție se-ntinde lîngă moară ;
E umbra morii sau e o stranie făptură ?
Departe, un balaur se scurge-n Tisa sură ;
Rămîne Tisa lină cu oglindiri de nea ;
Palate albe din basme,
A pierit balaurul vremii de casne !

Prinsă cu ținte de argint, cu o stea,
Gravura desenată cu linii de lumină
Se leagănă la maluri
Și curge-n vadul Tisei un cîntec de uzină.
Ah, moara de la Alföld cu umbra moartă-n prag
Îi face semn halucinantei mori din Bagdad,
Îi face semn bătrînei mori de la Sozopol,
Care pe țărmul bulgar pare că vîntură marea,
Cheamă cele din urmă mori care macină nimicnicia,
Care macină donchihotesc depărtarea și destrămarea.

Fac semne deznădăjduite la marginea pustiei
Morile mari și vechi de vînt,
Imagini de pe urmă ale zădărniciei
Ce mai încearcă aripi putrezite
Să-și părăsească umbrele lungite
Plecînd în zbor de pe pămînt ;

În urma lor în Dobrogea, în pusta maghiară,
Pe urmele celor din urmă mori,
Uzinele, din umbră, deschid ochi mari în seară.

PĂMÎNT DESŢELENIT

Sînt răscolit de pluguri, de sape şi de furci,
Şi fumeg iar, prind viaţă, sub razele de soare ;
Pecetluit dormisem sub ţelina cea tare
De bărăgan sub cîrdul sălbaticelor curci.

Grăuntele de viaţă n-a stat în lene stearpă,
A spart sălbatic coaja şi a împuns spre cer ;
M-am înălţat pe urma voinţelor de fier,
Să pun la stîlpi de-naltă tensiune corzi de harpă.

Veni-va ceasul cînd veţi întîmpina din praguri
Pe cel din brazda nouă cules şi dus pe roţi,
Să fie pîine simplă şi bună pentru toţi,
Cînd pune în ferestre amurgul roşii steaguri.

LÎNGĂ MUNŢII DE AUR

Cuminţi, culcaţi pe labe zăceau în zare munţii
Ca nişte făpturi din alte ere,
Cu măruntaie scumpe sub talpa lor de piatră.
Poate pe-aceeaşi vale şi-atunci curgea Săsarul ;
Dar azi de plumb e trena pe băimăreana vale,
De plumb e rîul, chiar cînd de acuarelă-i cerul.
De plumb era şi chipul minerului în zdrenţe,
De plumb arborescenţa plămînilor în mină,
De plumb tot orizontul ce-i sigila privirea.
Scurmau în stînci cu unghii mîini negre de pămînt,
Lărgind în stîncă rana geologicelor straturi ;
Veneau din Maramureş cu clopuri mici de paie
Pe plete şi cu gacii lor largi umflaţi de vînt,
Şi se opreau supuse opincile sub munte.

Un tîrg era pe vale, un tîrg de chef domnesc.
Cînd palidele feţe se întorceau din şuturi,
Treceau viori de lună pe iadul pămîntesc ;
Şi se opreau minerii la jumătate cale,
Ca în cezura vîrstei din vechiul vers dantesc.
Le înfloreau plămînii cu arbori grei de plumb

Și le scrîșnea siliciul în dinți cu pîinea tare.
În șubrede cartiere de verzi pecingini prinse
În băimăreana vale, unde curgea Săsarul,
Trecea o doamnă oarbă tîrînd o trenă moale
De umbră și de moarte spălată-n minerale.
O, minele odată erau ca niște cripte !
Se îngropau în ele nervi, inimă și oase,
Veneau din Maramureș, cu clopuri mici de paie
Pe plete și cu gacii lor largi umflați de vînt,
Și se-ngropau tăcute opincile sub munte.

Un tîrg era pe vale, un tîrg de chef domnesc,
Cînd aurul în stive îl adunau stăpînii ;
Mureau viori de lună pe iadul pămîntesc,
Cînd nepăsarea nopții își înfoia păunii.
Trecea muierea oarbă și-i însemna pe frunți,
Și orbi erau și domnii lăsînd-o să-i culeagă
Pe cei atinși de umbră, care mureau în șuturi,
Cei ce scoteau argintul și aurul din munți.

Pe măguri, din coroane oftau adînc castanii,
Gemeau viori de lună pe iadul pămîntesc,
Taraful vechi de moarte îl putreziră anii,
Cu gheare reci de ură au spart cheful domnesc
Cei ce-au săpat cu unghii, cu ochi, cu nervi, cu viață,
Lărgind în stîncă rana geologicelor straturi,
Și băimăreana vale pe noul ei frămînt
Din mine nu-și mai scoate fantomele din șuturi
Și semn nu le mai pune pe frunți muierea oarbă,
Că o lovesc în oase puternicele scuturi
La brațele vînjoase ce vîntură pe vînt
Desfășurate steaguri, culoare comunistă.

Aici, în vechea vale cu tîrg de chef domnesc,
Fu sfărîmat vițelul de aur cu securea,
Vibrează ca o orgă pe măguri mari pădurea ;
Cînd ies din șut minerii, cu viața se-ntîlnesc,
Nu cu muierea oarbă — și văd crescînd orașul
Sub o baghetă vie-a voințelor de fier,
Eternul Eldorado sub băimăreanul cer,
Acolo, lîngă somnul munților de aur.

MÎINILE POEŢILOR

Adesea am cuprins în mîinile mele
Mîinile poeţilor veniţi din patru zări ;
Le întindeau către palmele mele ca nişte stele
Cu cinci raze calde şi vii,
Ce străbătuseră cosmogonii
De dureri milenare,
Mîinile poeţilor întinse de popoare.

Le-am primit în palma mea ca pe nişte soliii,
Le-am simţit chemarea şi îndemnul.
Au apăsat ca o pecete semnul
Adînc, neşters,
Care acuma e săpat în vers.
Îl străbate
Cu clocotul greu de revoltă,
Cu flacăra vie de umanitate.

Acest limbaj al mîinilor întinse, cuprinse
Îşi caligrafiază în inimi alfabetul :
Pe pagina moale a palmei
Simţeam cum imprimă poetul

Cu palma lui cald apăsată
Un scris care trece de scrisuri
Pe fluvii largi de sînge sub curcubeu de visuri,
Să-i simt cerneala nouă, neştearsă niciodată.

Vibrau în palmele poeţilor uriaşele file,
Poemele popoarelor, nescrise ;
Din palma ta, Pablo Neruda, nu pierise
Spălată-n alizee gravura dureroasă,
Infernul din adîncuri de mine de salpetru
Şi tunetul memoriei minerilor din Chile.

Cu palma brună, Nicolas Guillen,
Mi-ai desenat în carne profilul caldei Cube
Pe care mi-ai adus-o strînsoare-a două oară,
Cu harta curăţată de sepii şi de bube
Ca pe o navă nouă venind din Caraibe ;
Desfăşurată — pînza libertăţii
Nu se mai înfăşoară avar
Înapoi, pe al istoriei catarg.
Ca un şarpe de var,
Solemn, statuar ;
Corabia Cubei a pornit spre libertate, în larg.

Nazim Hikmet, tu mi-ai întins o mînă bună,
Am cuprins-o în tăcere ;
Nervuri tresăreau. Spasm. Veche durere,
Palma semăna cu harta patriei tale,
Cu Asia Mică, Anatolica vale,
În care ca pe un lan legănai inima ta
Secerată de-o seceră de lună.

În palmă am citit cu toți ochii porilor mei
Despre nefericitul poet, despre nefericitul popor,
Despre iubirea de-atunci,
Despre răpiții ei prunci,
Despre tot ce-i închis, peste-un prag de Bosfor.

În degetele tale desenate ca frunzele măslinilor,
Prelungi dungi de argint, tremurătoare,
Am simțit jocul falangelor ca o claviatură
Simfonică, imensă, de dragoste și ură,
Iannis Ritsos,
Poete smuls de furia protestului universal
Din fabrica morții, din Makronisos.

Și mîinile de fildeș ale poeților
Ce se întind spre noi amintitoare
Din țara dimineții liniștite,
Din spintecatul Vietnam,
Poeților, mîinile voastre,
Soliii ale popoarelor
Spre oglinzile inimilor noastre,
Pe toate în cartea palmei le am
Ca o înserare de file ;
Cîntecul vostru, scris și nescris,
Urcă în mine înalta tensiune,
Curenții poemelor,
Aprinde soarele prieteniei
Care nu mai apune.

PATRIA PRIN ANOTIMPURI

A fost o toamnă, o toamnă de aur,
Un putred strat de aur vegetal
Acoperea trupul tău, patria mea,
Dar sub această plapumă de aur
Nu era somn, nu era vis ;
Noi am trecut din treapta visului în sine ;
Sub stratul călător de frunze vestejite,
Pămîntu-și pregătea viitoare șarjă,
Șarja de aur de grîu, rîul de pîine
Pe care o va da în vară, mîine.
Bogat pămînt, pe care am tîrît
Întîia oară după mine umbra,
Femeia uriașă a toamnei a pornit
Foșnind din rochia de aur putred, sau a-ncremenit
Sub talpa iernii care vine călcînd cu mari pîslari de nea
Și lasă urme fără urmă, sub troiene,
O mare albă pretutindeni, pînă-n ceasul
Cînd primii pași ai vieții vor străbate
Troiene albe, marea de cristale.
Dar sub această velință de nea
E cald pămîntul, trupul tău, patria mea,
E cald de sîngele celor jertfiți
Să nu mai curgă sînge în sîngele toamnelor ;

Şi uite, vezi cum patria
S-a deşteptat din somnul ei de iarnă,
Ca o femeie tînără şi goală,
Trăgînd de pe ea velinţa albă, rece
A iernii — şi-o să fie primăvară,
Şi dintr-o dată o să-i izbucnească
Întreaga frumuseţe ce i-a dat-o
Sărutul soarelui şi truda omenească.

TĂCEREA ÎNVINSĂ

Vin ceasurile nopţii călcînd cu moi pîslari,
Crezînd că pot în preajmă-mi tăcerea s-o păstreze
Ca-ntr-o cetate veche încinsă-n metereze,
Sub care-ncremeniră-n vechime hoarde mari.

Dar hoardele de unde ce ţes în antiteze
Urzeala pregătită pentru războaie cari
Găti-vor scoarţe negre, străbat ca suliţi tari,
Lovind în tîmpla noastră, veninul să-şi filtreze.

Vă ştiu, tăcute ceasuri de noapte, umbre sure,
Ce-n surd şi mut cortegiu pustiitor trecînd
Vă adînciţi în mine ca somnu-ntr-o pădure.

Am spart cu-un gînd fereastra, tăcerile spărgînd :
Nu, glasurile vieţii au năvălit vibrînd,
Şi liniştea obeză au spart-o ca-n secure.

SIMBOL

Doi uriaşi văzut-am în spaţiile-astrale ;
Le măsuram făptura între pămînt şi cer,
În braţe fiecare ducea un glob terestru ;
De aur era unul, iar celălalt de lut.

De aur era unul, iar celălalt de lut.
Cel ce purta în braţe terestrul glob de aur
Părea că stă să-l spragă cum îl strîngea cumplit,
Şi umbra lui verzuie de Caliban tîrîtă,
Oprindu-se în Răsărit,
Se spulberă în Răsărit.

Cel ce purta pe braţe terestrul glob de lut,
Cu braţele-ncordate îl înălţa spre soare,
Ca să-şi călească vechiul pămînt un proaspăt scut
Sub baia de lumină a pletelor solare.

CHEMARE

Vreau să te opreşti, timp !
Aruncă-ţi, sfîntă noapte mucenică,
Lunarul tău nimb.
Noi azi ne adunăm în miting pentru soare.
Noi azi vrem să îmbărbătăm şi plopii
Care tremură de frică
La marginea drumurilor, gonind către zare.
De ce fugiţi, plopi deşiraţi ?
Rămîneţi lîngă noi ca nişte fraţi.
Şi pentru voi luptăm, să nu vă atingă
Cenuşa morţii.
Cenuşa morţii să nu vă ningă,
Vreau să te opreşti, timp !
Să am răgaz ca să privesc în faţă
Mutre de gheaţă, inimi de gheaţă
Crispate-n Apus, în tărîmul de ceaţă.
Vreau să le smulg falsul lor nimb,
Nimbul de aur, rece ca luna.
În noaptea asta vînătă ca pruna
Se leagănă-n leagăne prunci.
Hei ! lună, vreau nimbul tău rece să-l arunci !
Noi ne întoarcem faţa către soare,
Noi, oştile păcii biruitoare !

ERAU ASEARĂ

Erau aseară norii baloturi de bumbac
Plutind pe cargoboturi de gînduri legănate,
Pe oceanul serii cu-al lunii alb colac,
Desprinse de la cheiuri de porturi asiate.

Păreau aseară munţii măsele cuaternare
A' unei guri grozave căscate nesfîrşit,
Şi m-am temut de navele stînd în legănare ;
Dar farul din luceafăr mi le-a călăuzit

Şi n-a fost naufragiu-n viziunea mea de-atunci
Şi-au ancorat în portul tăcerii nestricate ;
Hamalii bucuriei jucînd albastre dungi
Au descărcat bumbacul din porturi asiate.

CĂLĂTOREŞTE

Călătoreşte-acuma o tonă printre astre
Cu năzuinţa lumii spre lună sau spre Marte,
În timp ce grădinarii în negru frac de moarte
Sub mari ciuperci de groază pe lume-ntind dezastre.

Din cerul urii, versul, ca o lunară spadă
Trăgîndu-l să reteze plantaţia de crime,
Însîngerat l-oi duce-n împerecheri de rime
Şi capetele hidrei să cadă lîngă pradă.

ATOMICĂ

Pe oamenii aceştia din valea ţării mele,
Pe oamenii aceia suiţi la munte, vreau
Să nu-i atingă trena acestui zbor de iele
Ce-n leagănul de moarte fantastică se dau.

Şi nu voi face crucea medievalei temeri
Să spulber născocirea de diavolesc sabat,
Ci voi lovi în crucea din piept, în crunte gemeri
Să cadă vrăjitorul şi-al ielelor palat.

DE-ACUM ÎNCOLO...

De-acum încolo ce-o să se întîmple ?
Vezi, iarna vremii mi-a urcat pe munte,
Mai aureşte soarele pe frunte,
Zăpada însă mi-a trecut de tîmple.

Va veşnici ca pe Finsterarhorn,
Sau pe-un alt pisc cu nesfîrşită iarnă,
O mică veşnicie ce-o să cearnă
Atît cît fumul va ieşi pe horn.

De-acum încolo ce-o să se întîmple ?
Am strîns pe raft un vraf de feţe scrise,
Dar paginile-n lume netrimise
Ca lespezi mari mi-apasă greu pe tîmple.

Pe ele cresc imaginile vieţii
Spre care mă aplec, tot mai aproape,
Ca necuprinsu-i chip să-l prind sub pleoape,
Şi scutur fruntea să alung nămeţii.

Sînt ca un uriaş care priveşte
Înduioşat, plîngînd cu boaba lunii,
Dar crunt pălesc cu fruntea căpcăunii
Cu ochii sîngeroşi, ce vin hoţeşte,

Şi vor să smulgă floarea tinereţii.
De-acum încolo, ştiu ce-o să se-ntîmple ;
Voi, pagini, lespezi, apăsaţi pe tîmple,
Îmi scutur fruntea lepădînd nămeţii.

Ce-i dacă sînt la jumătate cale ?
Bătrîna vreme nu o duc în cîrcă,
Obrazul ei zbîrcit de mînătîrcă
Mă va privi mult timp cu jind, cu jale !

Ce-i dacă pîinea vieţii-i despicată
În două ? Îmi rămîne-atîta pîine
Să-i cînt pe cei de azi, pe cei de mîine,
Din hrana vieţii care mi-a fost dată.

Vreau să străbat întinsa vale-a vieţii,
Cu pasul nou, şi ştiu ce-o să se-ntîmple
De-acum-nainte. Aurit pe tîmple,
Pornesc la drum cu pasul tinereţii.

SĂ NU TÎNJEŞTI

Să nu tînjeşti în umbră la lîncezeală grea
Şi boală, floare albă de carne, floare caldă,
Aş vrea să fiu lumina de aur ce te scaldă
La şoldul mării negre-n nisip, iubita mea.

Decenţa ce mă cere romantic nu mă lasă,
Şi pun pedală peste clocotitoru-mi vers.
Mă-mpiedic ca ocnaşul de lanţul lui în mers
Şi-nvălui peisajul adînc în ceaţă deasă.

Dar cum să gîtui trilul şi mierla ce doinea
Pe mlădiosul leagăn din plopii amintirii,
La malul nevăzutului rîu al fericirii
Ce-l colorai cu-albastre priviri, iubita mea ?

CÎND PLOUĂ

Cînd plouă pe aceste plaiuri,
Nu bacovian, ci crunt arată
Firul de ploaie, a săgeată,
Şi vîntul ţipă lung prin naiuri.

Căldările de munţi răsună
Cînd plouă pe aceste plaiuri ;
Bat urieşi în nori din maiuri
Şi someşenii cred că tună.

Flăcăi fără de chip şi capăt
Trag din chimir prelungi cuţite
Lucind pe creste repezite,
Şi hohotesc cînd bat în scapăt.

Cînd plouă pe aceste plaiuri,
Atît de singură-i odaia
În care-a fluturat văpaia
Părului tău ! Jelite graiuri

Îmi cîntă deluviana vreme ;
Din nori o iasmă-ntinde gîtul...
Apropie-te, că urîtul
De rugul tău din păr se teme.

CÎTE CEVA DIN PEISAJ

Cicorile, cicorile din margine de holdă
Să nu le smulgi, să nu le tai, că-n ele
Văd pîlpîind lumini de albăstrele
Din ochii care i-am iubit.

Girezile, girezile de fîn,
Pe culmi de deal, par cuşmele lăsate
De geţi bărboşi din vremile-adîncate
Pînă acum în veacul spîn.

Nu dărîma păpuşa de lucernă
Pe care-o ridică un someşan
Leit la chip voinicul Măzărean
La care ai visat cu fruntea-n pernă.

Nu alunga bălţate codobaturi
Cînd în livezi se ceartă ascuţit,
— Chiar de nu crezi — pe zborul lor plutind,
Frumoasele din vremi, cînd le-a vrăjit
O iasmă rea,

Pîn' le-a cuprins cu-aripile pe laturi
Penetul alb şi negru,
Le-ai fi privit năluca fără să te saturi.

Alunele, alunele din tufe
S-au copt. De le culegi smulgi bumbii toamnei
Şi se desprinde verde rochia-doamnei,
Încît roşesc ciupercile sub scufe.

SIPETUL

Atît de gol e sipetul în care
Credeam c-am adunat eşarfe vii
Rupte din cer, din valea inimii,
Să vă-nveşmînt bogat, pe fiecare.

De unde să mai sfîşii văluri, care,
Cînd tremură doar zdrenţele tîrzii,
Însîngerate, negre, vineţii,
Pe trunchiu-ncremenit ce nu mai moare ?

Dar iată, fluturînd batista moale,
Ea o zvîrli în sipet, şi pe fund
Oglinda unui rîu părea pe prund

Cu ceru-n ochii ei. O, gînduri goale !
Atît de plin e sipetul acum,
Că pot să-mbrac tot ce-ntîlnesc în drum.

1956

POEM

Iubitei bolnave

Amar şopteşte nucul singuratec
În noaptea de sub munte la Văratec ;
Pe pajişti, palizi, violeţii dediţei ;
Ai fost mai palidă, mai firavă ca ei,
Cînd nevăzut te-a întîlnit cosaşul,
Cînd a-ncercat să mi te ia unchiaşul
Şi să te ducă snop bălan pe braţe.
Ţinînd pe umăr negru coasa lunii,
Poate-a trecut aseară prin livadă,
Că îl priveau cu ochii vineţi prunii,
Dar numai luna izbuteau s-o vadă ;
Era în slavă, cu tăişu-n jos...
Cosaşul se pierdea în umbra serii ;
Cu sunet scurt, pierdeau în iarbă, jos,
Un fruct, îngălbeniţi de spaimă, merii.
Ce bine-i că sînt singur în livadă,
Că zilele cît stelele îţi număr,
Că el, trecînd, nu poate să te vadă
Plecînd cu luna, coasa lui, pe umăr.

ELEGIE

În amintirea lui Labiş

Mi-a amintit de tine freamătul fagilor ;
I-am auzit în vara asta cum te chemau
Din adîncimi de veacuri vegetale...
Am văzut-o cum te căuta cu ochii turburi,
Nemîngîiată, doamna din sehelbe,
Făptură fără chip a amintirii
Tîrînd în urmă văl de negură, de jale ;
Ea rătăcea pe o colină de munte-n Bucovina,
Pe unde din pădurea retezată
Rămăsese doar sehelbe din fagii de-altădată,
Cu cioturi rotunde pe rădăcini,
Jilţuri rotunde, unde aşteptam
Să vii să te aşezi, să stăm alături,
Eu cel către amurg, tu amurgit
Fără soroc, dar răsărind mereu
Ca un luceafăr care nu se stinge
Şi, urmărind destinu-i cosmogonic,
Pîlpîie-albastru-n ochiul larg al lunii...

Acolo, în sehelbe, poate, noaptea,
Vin fagii să aşeze iar pe cioturi
Coloana lor de umbră, înălţîndu-i

Spre stele iluzoria coroană.
E o pădure care n-o mai taie
Decît al lunii joagăr,
Şi nu arde
Decît încinsă-n galbena-i văpaie.

Tu vii la fel, pe semnul ce-ai lăsat
Ca să înalţi columna de vers care-a cîntat,
Să-i rotunjeşti coroana sub stelele învinse,
Cu umbra alungită pe hărţi de visuri ninse.

La moartea căprioarei îngenunchind învii
Şi-i prelungeşti privirea catifelată-n noapte.
Dar îi închizi pupila durerilor cînd vezi
Că-i legănat poemul pe mări de spice coapte,
Că-i plină toată ţara de prunci ca nişte iezi
Ce seamănă cu tine la chip, purtîndu-ţi parcă
Copilărescul zîmbet şi fericirea lui.

Ah, doamnă din sehelbe, de ce i-ai frînt tu arcul ?
Era croit din creanga de corn înmlădiată,
Îl încorda cu versul şi nu punea săgeată,
Ci flacără îi era osia visului, flacără arcul...

Mi-a amintit de tine freamătul fagilor,
Din care ai prins freamăt — dar te aud acum
Pornit cu cîntecul acestor vremi la drum,
Şi vei ajunge-acolo, în comunism, cu el
Ca să străbaţi cu versul pădurea de oţel.

PE PLAIURI VECHI

Cînd voi porni pe calea cea din urmă,
Însoţitori dă-mi paltinii tăcuţi,
Cînd noaptea cel mai stins oftat şi-l curmă,
Pe lungul drum al paşilor pierduţi.

Pe dealurile tale mai urca-voi,
Păduri de sonde negre străbătînd.
Urechea lîngă trunchiuri apleca-voi,
O sevă neagră să aud pulsînd.

Spre răsărit, prin miez de bărăgane,
Voi urmări alaiul nesfîrşit
Şi voi privi cum doarme în gorgane
Sub chivăre de aur visul scit.

Oraşele în urmă să păstreze
Din cel ce-am fost fărîma unui vers,
Şi că le-am stat ostaş pe metereze
Să nu mă lase-n cartea vieţii şters.

Din răzleţite monastiri moldave
Voi duce-n gînd cununile de preţ,
Şi-ating cu umbre zugrăveli bolnave,
Alaiuri pe un zid de Voroneţ.

Cînd voi porni pe calea cea din urmă,
De-a lungul tău voi trece cătinel,
Mă voi opri pe dealuri lîngă turmă,
Voi ridica, de-abia născut, un miel.

L-oi pune după gît, cum fac păstorii
Cînd stă pe turmă firav şi răznit,
Urcînd spre culmi l-oi înfrăţi cu norii
Spre care fără jale am pornit.

CEAHLĂUL SE FĂCUSE OM

Eu am văzut Ceahlăul umblînd prin veacul nostru ;
Şi ne privea prin neguri în inimă Ceahlăul,
Îşi înălţa făptura peste tărîmuri scumpe
Crescîndu-ne iubirea din marea lui iubire.
Din necuprinsă vreme se înălţa pe ţară
Şi măsura cu umbra veleat, pămînt şi oameni ;
Îmbătrînea, de-asemeni, întinerind prin veacuri.
Şi iată cum la o răspîntie de timp
Ceahlăul se făcuse om
Şi a pornit ca să străbată ţara.

Păstrase fruntea lui ceva din gravitatea uriaşului de piatră,
Dar răsăriturile ce le-ntîmpinase
Îi colorase culmea cu lumină ;
Trecea adesea printre oameni cu creştetul înconjurat
De nori, de fulgere, de crunte orcane,
Ca uriaşul de piatră.

Ciudată arăta oprirea lui prin tîrguri vechi, moldoveneşti,
Cu umbra şi lumina uriaşului de piatră.
Ceahlăul se făcuse om, avea amintiri milenare.

Tot ce gravase timpu-n treptele-i spre culmi
Le aşternea pe filele ca nişte lespezi de zăpadă.
Şi erau calde lespezile de hîrtie,
Fierbinţi de suflet şi de amintiri...

Un om era acum Ceahlăul
Trecînd prin veac sub umbra unei negre pălării rotate,
Precum un vînăt-negru nor a-ncremenit adesea
Peste Ceahlăul ce fusese munte.

O, cît a străbătut Ceahlăul-om olaturile ţării !
O, cît a străbătut Ceahlăul-om adîncurile inimii !
Cîţi oameni a-ntîlnit pe holm, pe şes, pe vaduri mari de rîuri,
Şi cîţi au înţeles că poate lîngă ei trecea Ceahlăul,
Cu umbra lui de amintiri şi cu lumina
Ce-i zugrăvise creştetul prin veacuri ?

Aedul povestea din vremi uitate,
Şi filele ca nişte lespezi de zăpadă caldă
S-au adunat cît satul unui munte
De amintiri, de vieţi, de timp neşters...
Şi cum pe ţară se mişca Ceahlăul,
Părea statornicit pe fiecare palmă de pămînt,
Şi-n umbra lui de veacuri lungi în mers
Noi i-am văzut pe toţi cei scrişi pe lespezi !

Vedeam în zbucium Neamul Şoimăreştilor,
Spre Bucura hieratic alaiul lui Nicoară,
Adesea o privelişte cîntînd ca o vioară,
Balaurul din Toance urlînd sub cer albastru,
Nemărginirile Deltei, împărăţia apelor,

Scrîşnetul dinţilor, al sapelor,
Apriga melancolie a Bordeienilor,
Plînsetul osiilor intrînd în păduri,
Pîrjolul satelor, negura bejeniilor,
Văile Siretului, amintirile tinereţii
Peste care, plutind ca un poem cromatic,
Se aşeza adunînd evantaiul aripilor
Cocostîrcul Albastru.

Pe mii de ani trona prin văi, prin neguri
Dar s-a-ntîmplat în veacul ce ne poartă
Cu firea lui o geologică minune,
Parcă s-a întrupat în om Ceahlăul
Cu piscul luminat de răsăritul
Ce-mprospăta cu purpurie slavă
Pămîntul de la noi şi mai departe...

Trecură milioane de cocoare
În migratoare unghiuri peste piscul
Albit de timp, dar nescăzut de vremuri,
Punctînd nemărginirile cu pliscul
Sub insule de nori cu legănări domoale.

Dar el veghea norodul de la poale
Pornind cu el în pas spre noi destine
Şi lui Cocor îi scrise noul hronic.

Noi te privim prin ochi lucizi de astre,
O, pisc ce stai cu fruntea în tărie,
Adînc cu talpa-ntipărită-n glie,
Masiv şi viu în veacul electronic.

ELEGIE LA MIHAIL SADOVEANU

Pe umbra lui încremenise ceasul
Şi seva încetă să se mai suie-n
Livezile pe care le sădise ;
Cînd între trunchiuri îşi oprise pasul
Fiinţa de venin a amintirii,
Cine-a venit şi mi-a şoptit sub pleoapă,
Nu în auz, în scoica lui avidă,
Cuvîntul otrăvit ca o minciună,
Să văd, întîi, îngrozitoarea veste
În palida imagine de gheaţă,
Ca să aud apoi cum îmi răsună
În pîlnia de piele ca în cornul
Care vesteşte orb sfîrşit de viaţă
La un cumplit alai de vînătoare ?

Nu vers de umbră şi de elegie
Ţi-aş fi supus, ci sub năvod de stele
Moruni de alabastru să se zbată
Sub valuri verzi cu puls de veşnicie ;
Aş fi urcat pe trepte de balade
Ca sputnicii de azi spre sorbul lumii,

Să mă întorc cu tot ce nu se vede
Înveşmîntat, să mă cuprindă ochii
Care-au văzut prin leaturile ţării.

Mi-a spus un gînd că-a împietrit şi umbra
Ceahlăului — o lespede de gheaţă
Din poale aşternută pînă-n zare
Sub astru-ncremenit ca o privire
Însîngerată de dureri solare ;
Un cosmic ochi umanizat de jalea
Care îl pironise-n amintire.

O lespede de piatră sau de umbră
Care aşteaptă să-i săpăm cu inimi
Pisania ce va străbate veacuri...
Dar pardosit e timpul cu imagini,
Cu blocuri mari de nestemate roce
Din care se desprind făpturi văzute,
Cîndva, sub dalta lui de verb pornite.

Pe umbra lui încremenise ceasul
Şi-n trunchiuri seva se-nălţa să scadă
Cu pulsul chinuit sub scoarţa veche-n
Livezile pe care le sădise.

Era între explozii vegetale,
De crizanteme albe, violete,
Ca-ntr-un decor de Luchian, la treapta
Din urmă, colorată, a durerii.

Aşa-l voi ţine minte : ca o navă
Culcat pe apa albă a odihnei
Şi legănat pe lacrima imensă
Pornită-n plîns de apele Moldovei.

Eu am văzut oraşul ca un fluviu
Încremenit şi despărţit în ape
De carul lui de umbră, să-l petreacă
Spre somn ca două maluri nesfîrşite
Care se-ntunecau la despărţire.

Se scutura *Dumbrava Minunată*
A toamnei ; auzeam lumina moale
Tîrînd prin frunze rochia de aur...

Ofta prin frunze amintirea noastră.

PORTURI DUNĂRENE

Nu ştiu de ce călcîndu-vă azi caldarîmul
Gîndesc la anii de grea robie turcească,
Gîndesc la anii pe care i-a supt ventuza boierească ;
Uneori, privind stampele vechi ale porturilor,
Vedeam în tuş, lîngă profilul coastei,
Catargele larg legănate ca nişte mari metronoame
Măsurînd ritmul valurilor, simfonia vîntului,
Sau desenate ca o nesfîrşire de cruci
Legănate în necurmate procesiuni ale durerii.
Dar veacurile au trecut, şi azi, umblînd pe cheiurile noastre,
Nu mai văd sacii-fantomă suind în monom,
Pornind pe pasarele şi coborînd în cale,
Şi nu mai sînt spinări ce gîrbovesc sub saci.
Sub saci suind în cale şi coborînd în cale,
Nu sînt hamalii morţii din porturi dunărene,
Nu sînt înfometaţii Brăilei stînd sub bice,
Nu-s gălăţeni cu noduri pe ceafă, stînd sub gloanţe
Cînd, răzvrătiţi, cerură un colţ de cer albastru,
Sau pîinea ca o umbră de-amurg mucegăită.
Nu sînt robii Galaţilor şi ai Brăilei !
Trec fără nervi şi geamăt, lungi, benzile rulante,
Trec fără umilinţe, fără sînge,
E o şosea măruntă, insensibilă,

A bucuriei egale, ritmată de amintiri dureroase,
A oaselor şi-a cărnii suferinde,
A umilinţei îngropată-n vreme.
Trece numai pe valuri poate, umbra — umbra
Hamalilor care suiră milioane de tone de jale
Urcînd monom şi frînţi în unghi
Adesea, unii dînd ca vita la tăiere, în genunchi,
Urcînd, gemînd şi asudînd,
Către acelaşi destin al carboavei tocite,
Muncite tantalic,
Căzînd înfometaţi într-un somn animalic
Cu unghiul lor de carne, de umilinţi şi oase.
Tantal a fost o plăsmuire a vechilor oameni.
Dar ei au fost vii, trăiau în aceste cetăţi ale Dunării.
Dar iată, sînt răzbunaţi. Viţeii de aur au fost răsturnaţi.
Iată, mîini de oţel, degete mari de oţel
Înalţă tone, plimbă poveri la mari înălţimi,
Cu graţia cu care o femeie duce de fundă un pachet,
Un foarte uşurel pachet, cu spume şi cu valuri de dantele,
Şi e în docuri şi la cheiuri noaptea,
Unde-au fost oglindite umbre-ncovoiate,
O unduire legănată,
Un vals de unde şi de stele.

POEM ANACRONIC

Ai dispărut așa cum ar dormi
Rusalca în fîntîna amintirii ;
Port umbra ta în mine, cum zidi
Manole umbra-n zidul mînăstirii.

Dacă te-ajung, eu n-am să te despic,
Ca inima să ți-o frămînt sălbatic ;
Te voi cuprinde-n palmă ca pe-un spic
De orz, rămas pe holdă singuratic.

Te voi închide-n scoica lui să nu
Te mai culeagă-n pleoapă vreo făptură ;
Pe tava lunii care apăru
Să te așez, să știu că nu te fură

Nălucile ce-n horă te-mpresoară ;
Și dacă sînt făpturi și te mai văd
De-acolo, din astralul lor prăpăd,
Izbindu-se de lună-n zbor, să moară.

CUM ?

Poate că-i anacronic, dar vreau să leagăn un poem
De unul din coarnele lunii.
Rachete cosmice să-l săgeteze ca lăstunii,
Umbră albastră de cal din basme, te chem
Să te înham, să-ți pun frîul de aur,
Te frămînți în nechez !

Glasul timpului meu îmi șoptește că aiurez.

Am coborît din cuiul uitării șeaua de aur,
Chinga albastră-a nopții ți-am strîns-o pe pîntec ;
Nu necheza să nu cadă luceferii ca-ntr-un descîntec ;
Iepe sirepe, calea de lapte-i prelinsă ;
Cine la strunga tăcerii v-a muls ?
Cine cu-o mînă de gheață a smuls
Tichia din basme care te-ascunde
Și m-a lăsat cu fruntea goală și ninsă ?
Cine rîde cu rîsul de gheață ?
Cine ? stau singur cu oglinda în față ;

Glasul timpului meu îi şopteşte că aiurez.

Inimă veche, bucată de carne zvîcnită,
Degete moi te frămîntă, albele degete,
În înviere ca Lazăr te-am regăsit mai nărăvită ;
Bate, luptă inima roşie fără să pregete.

Da, o aud, o simt în somnul ce vine
Sonorizînd adîncimea culcuşului rece,
Poate bătăile ei vor ajunge pînă la tine,
Bătăile ei pînă la moarte te vor petrece.

UITAREA

Ce simplu-ar fi, — o-ntoarcere, doar una,
Pe un cîlcîi, ca un pivot, în ţărnă,
Şi peisajul şters ar fi priviri
Ca tabla de-un burete înnoptată.

Memoria ar fi atunci de zgură
Ca o agată fără nici o formă
Şi fără ape-n ea, sau frumuseţe ;

O-ntoarcere, doar una, şi privelişti,
Şi chipuri, şi noţiuni ar fi decoruri
Pe care s-ar lăsa pe veci cortina.

Ce simplu-ar fi, — o-ntoarcere, doar una,
Pe un călcîi, ca un pivot, în ţărnă...

Dar eu, de-aş fi ca o morişcă-n vînturi
Pe axa mea întors fără oprire,
Privirile şi gîndu-n orice parte
A lumii te-ar vedea numai pe tine.

PORTRET FLAMAND

Stau sub privirea ta de lavandă
îndepărtată, fără căldură,
încremenit ca-ntr-o pînză flamandă,
şi te privesc cu surîsul pe gură.

Vino aproape, vezi-i culoarea ;
şi sub gheroc şi sub coaste mă scurmă ;
dacă pe chip, în ulei, vezi paloarea,
nu te opri la penelul din urmă,

dă la o parte cu închipuirea
brunul gheroc zugrăvit cu vigoare,
sfîşie pielea, învinge simţirea,
carnea pictată crezînd că nu doare.

Inima ai s-o găseşti zugrăvită,
albul pătînd cu carminul paletei,
cea de pe urmă bătaie zvîcnită
să-ţi însoţească plecarea caretei.

Şi părăsiţi de priviri de lavandă,
ochii pictaţi te-or privi fără ură
din sfîşiata pînză flamandă
unde-am rămas cu surîsul pe gură.

CU FRUNTEA CĂTRE STELE

Cu fruntea către stele eu m-am trudit mereu
Să mă înalţ asemeni rachetei vremii noastre,
Şi am simţit, urcuşul, pe gînduri, cît de greu
Îşi face pod de rime şi ritm de versuri proaste.

Şi am rotit şoimane privirile-mprejur,
Să văd ce-ntinse aripi să mă întreacă cearcă ;
Am mîngîiat pe ţară al munţilor contur,
Şi-n fluviul amintirii m-am avîntat în barcă.

Desfăşurîndu-mi pînza, am depăşit zburînd
Şi valul depărtării, şi slova negrăită,
Şi închisoarea care m-a ferecat în gînd
După ce-am smuls zăvorul şi poarta zăbrelită.

O, unde eşti, fantasmă pe care te-au numit
Aezi, rapsozi, şi-aceştia de faţă — Poezie ?
Ştiu, pui pe fruntea vieţii cu care am pornit
Cununa ta lunară rotită-n veşnicie.

ŞI CÎTE PAGINI ALBE

Cîţi codri vor rămîne pe lume neumblaţi
De-ngemănatul umblet, cîţi cai neînşeuaţi,
Pe cîte mări stîrnite de vîntul achilon
Nu voi pluti sub pînza uitării fără zvon ?

Şi cîte pagini albe, în urma mea, pustii
Precum, înzăpezite, albele cîmpii,
Pe care numai corbii vor scri cu gheare reci
Şi paşii altor oameni tăind spre zări poteci ?

COPACI DE PROMOROACĂ

Dacă veni-va iară decembrie şi dacă
În alba-i pelerină de ceaţă s-o-ntîlni
Cu gerul, primăvara de gheaţă va-nflori
Dînd crengilor frunzare de albă promoroacă.

Părelnica-nflorire va fi o elegie ;
Pe bulevard, copacii, fantome de sidef,
Încremeniţi sub luna ca un rotund gherghef,
Prilej de întristare şi vrajă or să fie.

Şi pentru noi veni-va decembrie şi dacă,
Cu ochiul rece, timpul ne va-ntîlni pe drum,
Într-o adîncă vară vom fi de gheaţă, cum
Sînt azi copacii iernii, copaci de promoroacă.

COCORII

Îţi aminteşti amurgul la Histria, şi-n urmă
Adînca noapte-n vata ei neagră ne-nveli,
După ce, roşii, norii s-au dus spre mare-n turmă
Şi lebezi se topiră în lacul Duingi ?

Trecea peste ruine o tînguire seara,
Şi peste tava lunii mătănii negre, dungi ;
Se pregăteau cocorii să părăsească ţara ;
Zăpadă cenuşie păreau pe grinduri lungi.

Mai mulţi decît vreodată au dat năvală geţii,
Mai stranii, dar mai tainic îmbietor să-i ştii,
Să le ghiceşti năvala-n cenuşa dimineţii
Peste cenuşi de veacuri şi ziduri sîngerii.

RODIILE S-AU USCAT

Adusesem demult dintr-o țară toridă
Două rodii. Erau atît de roșii, le-am păstrat.
Voiam să le pictez într-o natură moartă.
Dar a trecut vremea. Le-am uitat.
Viața cu buze lacome soarbe avidă ;
Mi-am amintit cum Goya se cheltuia
Între iubire, durere și artă.
Gauguin murea de lepră pe-o insulă-n Pacific,
Luchian zugrăvea cu mîna intrată în moarte
Explozia de lumină a florilor,
Am uitat de rodiile aduse de departe,
Lăsate-ntr-o fructieră albă, spartă.

Te-am întîlnit pe tine. Am vrut să te pictez.
Te îmbrăcam, cu ochiul, anacronic,
Ca pe infantele lui Velasquez.
Dar am văzut buzele vieții zîmbind ironic ;
Timpul luîndu-mă-n brațe mă duse departe,
Departe de brațele ce-nchid, ca două paranteze,
Două rodii ispititoare, întunecate,
Cu sînge și sîmburi de vis,

Între două paranteze care ades s-au deschis
Să muște, să soarbă din rodii însetatul.

Acum, cînd sînt departe și nimic n-am uitat,
Rămase pe-o albă fructieră spartă,
De cînd gîndeam să le pictez într-o natură moartă,
Rodiile de mult s-au uscat.

CÎNTEC SIMPLU

Mă bucur de soare,
Cînd apune mă doare,
Cînd răsare e plină
Fața ta de lumină.

Mă bucur de stele,
Strălucinde caiele
La potcoava Pegasului,
Dus pe creasta Parnasului.

Mă bucur de mîna,
Firava, stăpîna,
Ce-mi treci peste frunte
Ca zăpada pe munte.

Adînc mă-ntristează
Cuvîntul de groază
Ce-și crește făptura
Pe-un lujer cu ura.

TEII DIN INIMI

Teii mari din inimi serile se-mbată,
Chiar cînd cade neaua ca-ntr-o veche stampă ;
Unde-i abajurul verde de pe lampă
Și profilul care-l aurea odată ?

Unde e tăcerea ce cădea pe umeri
Ca un șal de lînă tricotat de noapte
Dintr-un ghem de umbră neagră sau de șoapte
Auzite-n veghe, fără să le numeri ?

Unde-i oare mîna, albele nervure
Care-mi umblă oarbe, azi, prin amintire,
Ori ca funigeii lungi prin cimitire,
Sau ca pîcla rară trasă prin pădure ?

Unde e cuvîntul explodat în spațiu
Care mă rănise pentru totdeauna ?
Unde e oglinda ce-o ascunde luna,
În care-ți privisem chipul cu nesațiu ?

Zarurile nopţii zodiile-arată ;
Am pierit şi nici o mînă nu le strînge...
— Joacă mai departe îndîrjit, nu plînge,
Teii mari din inimi serile ne-mbată.

ÎNTOARCERE

Întors acasă, iată, ţin şapte uşi deschise,
Să năvălească-n mine tot peisajul dus,
Dar timpul ţine toate ecluzele închise ;
Topitele imagini curg, undeva, pe sus,

Cheltuitor de spaţii şi fulgerate zile,
Cu tîmpla îngheţată te-ntorci acum s-o culci,
Împovărat de viaţa cu numeroase file,
Pe forme cunoscute şi-n moliciune dulci.

E sînul tău sau poate colina amintirii
Ce leagănă surîsul pe chipul meu, născut ?
O ştanţă cheamă alta în strofele iubirii
Şi te cuprind din golul în care te-am pierdut.

Şi te găsesc mai vie şi mai aieve-n clipa
Cînd lepăd depărtarea ca o manta din mers,
Cînd pescăruşi din golful Suhumi bat aripa,
Îmbrăţişarea noastră ritmînd-o ca un vers.

DOI PINI

Tăceau pe o colină doi pini alăturaţi
Şi, negru cerc, pădurea îi ocolea în horă.
Plutea atunci amurgul pe-o veşnicită oră
Şi norii scoici de lapte spre noapte legănaţi.

Foşni atuncea unul din pini cu creasta verde :
— Ţi-aduci aminte vremea pe cînd eram puieţi ?
Suiam în primăvara nestinsei dimineţi
Ca soarele cu aur topit să ne dezmierde !

Tot creangă lîngă creangă am stat — acelaşi glas
Am adîncit în valea ce-o unduia pămîntul,
Cînd a trecut prin crengile orgii noastre vîntul
Şi în tăcere, singuri, cu-un cîntec am rămas.

Un magic cerc, pe dealuri, a depărtat pădurea,
Şi pe colina stearpă ca pe-un caic plutim
Spre laturile lumii, şi visu-l urmărim ;
De trunchiurile noastre o fi uitat securea ?

Atîţi copaci din gloată au dat cu fruntea-n foi
Cu geamăt păduratic, dar cu supusă soartă,
Şi luminişul morţii-a străpuns pădurea spartă,
Dar n-a atins colina să urce către noi.

Îţi mai aduci aminte, din viaţa însoţită,
Îmbrăţişarea noastră furtunile-nfruntînd
Şi stelele pe care le-am mîngîiat pe rînd
Cînd legănam coroanele-n noaptea despletită ?

Aş vrea, dacă securea ne-o doborî pe-o coastă,
Din bîrne-alăturate să închegăm pe plai
O casă-n care viaţa primind-o, — fără grai
S-o ocrotim cu umbra de umbra bolţii vastă.

Tăcu, şi-atunci perechea cu un prelung oftat,
Înfiorînd coroana sub culmea înstelată,
Lăsă din creangă-n creangă o lacrimă curată,
Să cadă pe colină un fruct de pin uitat.

MESEMBRE

lui Veselin Hancev

Marea face un arc din dealuri de var,
Săgetează cu albastrul ei pămîntul ;
Pămîntul aruncă o suliţă, taie frămîntul
Mării ce leagănă-n palmă insula ca pe un dar.

Insula poate a fost odată naiadă,
Pămîntul a-ntins pe sub ape un braţ.
A-ncremenit-o, strîngîndu-i în laţ
Trupul de spumă şi de zăpadă,
Dar numai stînca sură a rămas dovadă.

Insula se zbate în mare legată
De pămînt, de prezent, de altădată...

Altădată e mort. Sacerdotale ziduri
Bizantine adie rutină, moarte, tămîie ;
Marea şi mai bătrînă, are miliarde de riduri ;
Noaptea-i oglindă şi fură chipul lunii
Bătrîn, galben şi stors ca o lămîie.

Dar cînd zorile pun pe coastele ţărmului rozul,
Că par de carne tînără colinele,
Cînd soarele suflă cu aur nisipul,
Luna-şi îneacă-n oceanul cerului chipul
Sau poate-n adîncuri îi vizitează mării grădinile.

Vino, pe coasta-nsorită
Tălpile pune-le !
Lîngă Mesembre, lîngă naiada-mpietrită,
De aur sînt dunele.
Vîntul fură veşnic din ele,
Nu se cunoaşte,
Dar ascunde-ţi trupul de aur,
Dinţii de foc ai soarelui taur
Pajiştea mării albastre o paşte.

ORFEU ÎN RODOPI

Întoarce-ţi azi profilul cu ochi văzut din faţă
Ca-n basoreliefuri egiptene ;
Aşază-te în rama amintirii
Cu umbra şi lumina legendei pe gene :

Munţii Rodopi... Cîmpia tracă...
Săgeţile brazilor ţintind eternitatea
Ca în tărîmul lupilor de-aramă
Din amintirea mea dacă.

Ca-n două brîie de argint încing muntosul pămînt
Apele din vadul Mariţei şi-al Mestei.
Păstrează pămîntul acestei
Bulgarii de Sud
Fiorul melodic ce trece subţire
Cu vîntul ud
Prin corzile crengilor, prin amintirea pădurilor ;
Parcă vibrează umbra nevăzutei lire
Pe care din Ebru au pescuit-o pescarii ;
Ofta încă pe ea furtuna mării din Colchida
Şi ruga către zei pentru scăparea Dioscurilor.

Îţi aminteşti săgeata de abanos vegetal,
Săgeata înaltă a cipresului din Bacikovo ?
Rodopii ondulînd uriaşul lor val
La nesfîrşit, spinări de giganţi,
Pînă acolo, lîngă pragul mitologic
Pe care, aşezat, Orfeu mai cîntă
Şi-l mai aud făpturile pădurii ?

STÎNCA NEAGRĂ

lui Anghel Todorov

Sub creste, în Balcanii suri, sub creste,
Unde se profilează magic Rila
Cu piscu-mbătrînit de neaua nouă,
La Borovet, am stat pe Stînca Neagră ;
Am stat pe-un prag al morții, între brazii
Ca un alai de ciocli verzi în neguri ;
Era-n octombrie ; pe munte, neaua
Lăsase lîna oilor de gheață,
Și peste munți, o cergă cenușie
Era întregul cer, proptit pe piscuri.

Stăteam pe Stînca Neagră, pragul morții
Deasupra prăbușirii reci și drepte,
Încremenită de la vîrf la poale
Și golul îl umpleau fiorii morții,
Și rămînea tot gol, cum îl priviră
O clipă numai, poate, cea din urmă,
Cei prăbușiți... bulgarii... partizanii,
În clipa cînd cădeau în veșnicie...
Și nu era o stîncă tarpeană,
Nu legi spartane osîndeau schilozii.

Schilozii osîndeau la moarte oameni,
Îi împingeau în gol, cu ură oarbă,
Pe cei acoperiți de răni, de slavă,
Cum slava îi veghea sub cort albastru

Cînd ceru-l oglindea pupila rece ;
Îi prăbușeau în gol, din Stînca Neagră,
Și trupuri explodau, în vale, roșu,
Că nici în moarte nu trădară steagul...

Și cum stăteam legat de groaza mută
Care de mii de ori se sfărîmase
Imaginar pe albia de piatră,
Am înțeles că-n shakespeariane drame
Nu-i mai cumplită groaza, nici mai slută.

Mîini omenești au prăbușit de-acolo
Vieți omenești, cum ai zvîrli baloturi, —
Privirea goală care nu clipise,
Auzul plin de urlete și bufnet
Și mîinile care-au împins sălbatic
Mai întregesc și-acuma o făptură ?

Se învîrtea ca un inel tot cercul
De munții... cînd ei ieșeau din stearpa vale.
Se ridicau odată cu amurgul
De-acolo, din tiparul lor de groază,
Și se-ntregeau cei detunați de stîncă,

Iar sîngele, intrat de mult în porii
Pămîntului, țîșnea din piatră, valuri,
Se adună și, fîlfîind sub vîntul
Mîniei ce bătea din detunații
De Stînca Neagră, larg cuprinse cerul
Amurgului, cu flamură de sînge.

DIMITROVGRAD

Orașul nou sub aripa cerului de toamnă
Arată pustiu, cenușiu, ca o cetate umbrită de veacuri ;
Poate că au trecut ca o părere
Niște zugravi uriași, zugrăvind cenușiu
Tot ce e fără suflet, tot ce e suflet viu ;
Străzile arată deșarte ca în cetățile moarte,
O vînătă vreme îneacă lumina ;
Toamna a tras prea devreme mănușile ei cenușii ;
Ne acoperă zarea cu mantia ei de culoarea
Cimentului, sau a șoarecilor gri ;
Fulguie rar, sau cineva, de la etajul amintirii,
Împrăștie fărîme dintr-o scrisoare ruptă,
Dintr-o scrisoare rece de despărțire tristă.
Un cal cu părul vînăt, dormind între hulube,
Poate visează că îl udă ploaia ;
Se scutură în somn și sparge plasa
De negură a somnului. Din hrube
De oarbe îndoieli, te smulgi — din deasa,
Din recea și bolnava-mpresurare,
Și parcă te ajută să le lepezi
De întristări și mucede senzații
Calul ce-și scutură pielea-n
Cutremure scurte și repezi.

Orașul nou e desenat ca o gravură
În care nu vezi oameni — dar uzina
Cu linii tari, cu suflu greu, iese din negura sură ;
Peste rîu, pe malul cu păduri,
Toamna, sau, din moarte vremi, rugina
Și-au lăsat-o pierite armate de pe armuri ?

Lungi coșuri. Clădiri dreptunghiulare. Uzina.
Au clădit-o brațele anilor crînceni,
Din oase, sînge, durere, luptă, istorie, moarte ;
E cimentată bine temelia,
Și numele ce bine o îmbracă :
El a luptat cu fiarele lui Wotan
În Reichstag, despicînd cu-un gest minciuna.
Și parcă uzina-și înalță profilul
Tăiat după profilul lui, și luna,
Luna e mai palidă, mai ștearsă
Decît profilul lui — cum se înalță
Să-și pună punctul alb, pe rînd, pe coșurile roșii
Ale uzinei, ca pe trunchiuri drepte de cedri sîngerii
Cu vîrfu-n boltă, neclătinați, dar cu coroana arsă.

Uzina e un stup cu zumzet aspru,
Tensiunea-i simfonie, nervii coarde,
O frescă vie îți arată chipuri,
Oameni care privesc în ei, în timp, cadrane,
Clepsidre revolute cu nisipuri
Care măsoară veacuri, conștiințe.

Pustiu pare orașul. E plin de amintire.
Cu sîngele-n bătaie e viața în uzină.

Foșnește marea-n visuri o fustă de mătase,
Alunecă, năframă pe tîmplele iubitei,
Sau violetă peste albul păr de mamă ;
Visează marea care o vor vedea la vară.
Între Rodopii goi și magul Rila
Cu coastele bătrîne de zăpadă,
Între Marița și-ntre Ropotamo
Ce spală leneș solul către mare,
Ei au născut un larg și mare zîmbet,
Și-i văd suiți la înălțimea-n care
Furnalele spre slăvi trimit prinosul.
E ca o jertfă, e ca altădată
Pe rug ofranda, dar ofranda-i muncă.

Eu am văzut acolo, în uzină,
Un fel de apă-n care floarea vie
Întîi ca-n basmul vechi se împietrește,
Se sfarmă-apoi ca roca moale,
Sau ca iluzia-i în degete cuprinsă...
Dar visul lor nu-i apă grea pe lume
Să-l împietrească, să-l prefacă-n pulberi ;
Stau mărturie viața lor și cenușiul
Oraș solar al vieții noi, uzina
Și coșurile,-naltele condeie
Ce scriu pe cenușiul cer de toamnă
O gravă, o modernă epopee,
Cînd fumegă solemn Dimitrovgradul.

CARACACIANII

Din munte-n fața noastră, pe serpentina sură,
Din neguri că se-nchează înaintînd, păreau ;
Ieșeau dintr-o baladă făptură cu făptură...
Pe cai mărunți desagii vrîstați se cumpăneau.

Pe greabănele roase împăturite scoarțe
Cu-alesătura vie-n culoare și în semn,
Se îndemnau căluții cu nechezări în harțe
Și legănau străbunele umbre-n șei de lemn.

Investmîntați în noapte și-n brîie cu hangere,
Pistoale cu cocoașe și tăietură-n frunți
Între sprîncene, trepte de umbră și tăcere,
Veneau Caracacianii, păstorii muți din munți.

Muierile înalte, cu buzele lipite
Tăcînd din veac, cu soții în negru se-nsoțeau,
Îndoliate, parcă-ngrozite de ispite,
Privirile sub freamătul genelor fereau.

Strivea un geamăt negru-n a ochiului migdală
Caracaciana cruntă, cu pasul între cai ;
Jucau pe scoarțe munții cu flori și cu beteală
De stele nălucite pe stînci de aspru rai.

Lemnoși, tăiați de-o rece și stranie custură,
Păreau partida neagră înaintînd pe-un șah
Nemăsurat. Deodată, din ceață, o figură
Zvîrli poruncă aspră și scurtă-n grai valah.

Și s-au pierdut în șarpele drumului păstorii
Ieșiți dintr-o baladă și-ntorși în ritmul ei.
Caracacianii, negri rapsozi scriind cu norii
Tăcerea, ca oierii pierduți în munții mei.

TURNEU POETIC

Nu se fixase anotimpul în memorie.
Iarnă era sau primăvară ?
Poeţii îşi căutau imaginea pe undeva prin ţară ;
Era departe vremea cînd contemplau
Obrazul de Dulcinee al lunii.
Atunci copacul iernii îşi lepăda
Frunzele albe, sau
O umbră necuprinsă-nclinată peste soare
Ca peste-o uriaşă floare a soarelui
Îi ciugulea seminţele luminii
Şi, azvîrlindu-i cojile care cădeau
Din adîncata boltă,
Lin ajungeau pe sol cristale de zăpadă,
Nu se fixase anotimpul în memorie, —
Iarnă era, sau primăvară ?
Poeţii îşi căutau amintirile prin ţară
Cum în fîntînile ogrăzilor,
Ritmat, se caută-n adîncuri luna.
Şi le-au găsit pe un tărîm oltean la şezătoare ;
Atunci poeţii au cîntat
Inima lor nouă regăsită în sat.

CUPRINSUL

GOLFUL SÎNGELUI (1936)

CAI DE APOCALIS (1940)

SÎNGELE POPOARELOR (1948)

UMBRA STELELOR (1957)

CÎNTARE CETĂŢII LUI BUCUR (1959)

MOARTEA MORILOR DE VÎNT (1961)

